

Raport współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020

Raport z wywiadów fokusowych z przedstawicielami przedsiębiorców działających w ramach inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego

Kraków, listopad 2017 r.

Zamawiający:

Departament Rozwoju Gospodarczego
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Raławicka 56
30-017 Kraków

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.
ul. Toruńska 18C, lokal D
80-747 Gdańsk

Gdańsk 2017

Spis treści

Wstęp	5
Informacje nt. badania	5
1. Life science	7
1.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS	7
1.2. Wpływ koncepcji IS na funkcjonowanie małopolskich firm	8
1.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS	10
1.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS	11
1.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu	12
1.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	12
1.7. Ocena współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020	14
1.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS	15
1.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R	16
1.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm	16
1.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	16
1.12. Wnioski i rekomendacje	18
2. Energia zrównoważona	19
2.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS	19
2.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm	19
2.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS	21
2.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS	22
2.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu	23
2.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	23
2.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020	24
2.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS	25
2.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R	26
2.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm	26
2.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	27
2.12. Wnioski i rekomendacje	27
3. Technologie informacyjne i komunikacyjne	29
3.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS	29
3.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm	30
3.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS	31
3.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS	32
3.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu	33
3.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	33
3.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020	34
3.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS	35
3.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R	35
3.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm	36
3.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	36
3.12. Wnioski i rekomendacje	37
4. Chemia	38
4.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS	38

4.2.	Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm.....	39
4.3.	Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS.....	40
4.4.	Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS.....	41
4.5.	Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu.....	42
4.6.	Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	42
4.7.	Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.....	43
4.8.	Oczekiwanie co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS.....	45
4.9.	Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R.....	45
4.10.	Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm .	46
4.11.	Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	46
4.12.	Wnioski i rekomendacje.....	47
5.	Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych	48
5.1.	Powszechność znajomości założeń koncepcji IS.....	48
5.2.	Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm.....	48
5.3.	Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS.....	49
5.4.	Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS.....	50
5.5.	Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu.....	50
5.6.	Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	50
5.7.	Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.....	51
5.8.	Oczekiwanie co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS.....	52
5.9.	Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R.....	52
5.10.	Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm .	52
5.11.	Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	53
5.12.	Wnioski i rekomendacje.....	53
6.	Elektrotechnika i przemysł maszynowy.....	54
6.1.	Powszechność znajomości założeń koncepcji IS.....	54
6.2.	Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm.....	55
6.3.	Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS.....	56
6.4.	Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS.....	57
6.5.	Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu.....	57
6.6.	Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	58
6.7.	Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.....	58
6.8.	Oczekiwanie co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS.....	59
6.9.	Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R.....	60
6.10.	Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm .	61
6.11.	Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	61
6.12.	Wnioski i rekomendacje.....	62
7.	Przemysły kreatywne i czasu wolnego	63
7.1.	Powszechność znajomości założeń koncepcji IS.....	63
7.2.	Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm.....	63
7.3.	Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS.....	64
7.4.	Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS.....	64
7.5.	Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu.....	65
7.6.	Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020.	65

7.7.	Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020	66
7.8.	Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS	68
7.9.	Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R.....	68
7.10.	Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm .	69
7.11.	Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki	69
7.12.	Wnioski i rekomendacje	70
8.	Podsumowanie	71
Aneks.....		75
Scenariusz FGI.....		75
Scenariusz panelu eksperckiego		78

Wstęp

Inteligentne specjalizacje to dziedziny życia gospodarki lub nauki, które stanowią nową, a co za tym idzie rozwojową specjalizację gospodarczą. Założenie to opiera się na wykorzystaniu unikalnych zasobów konkretnego regionu, łączeniu ze sobą różnych branż, a także zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Katalog dziedzin inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego określa Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2020. Są to:

- ❖ life science (nauki o życiu);
- ❖ energia zrównoważona;
- ❖ technologie informacyjne i komunikacyjne;
- ❖ chemia;
- ❖ produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z minerałów surowców niemetalicznych;
- ❖ elektrotechnika i przemysł maszynowy.

Wdrażanie inteligentnych specjalizacji to ciągły proces, a samo badanie jest jednym z elementów mających na celu weryfikację opracowanej koncepcji i jej dalszy rozwój.

Informacje nt. badania

Celem głównym badania było **zebranie opinii małopolskich przedsiębiorców i identyfikacja ich oczekiwań dotyczących inteligentnej specjalizacji** jako narzędzia regionalnej polityki innowacyjności.

Realizacja badania pozwoliła odpowiedzieć na następujące pytania badawcze:

- ❖ na ile powszechna jest znajomość założeń koncepcji IS?;
- ❖ czy koncepcja IS przełożyła się na wymierne korzyści dla małopolskich firm?;
- ❖ czy dostrzegane są potencjalne korzyści z przynależności do dziedziny IS?;
- ❖ jak oceniany jest zakres uszczegółowienia dziedzin IS?;
- ❖ czy w ramach poszczególnych dziedzin IS wyłoniły się w ciągu ostatnich 24 miesięcy nowe technologie, zastosowania technologiczne, które w skali regionu wydają się znaczące, a które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu?;
- ❖ jak oceniane jest wsparcie oferowane firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020?;
- ❖ jaka jest ocena warunków współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020?;
- ❖ jakie są oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS?;
- ❖ jaki jest stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R?;
- ❖ jakie są rzeczywiste i potencjalne efekty koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm?;
- ❖ jak kształtuje się opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki?;

Badanie z przedstawicielami przedsiębiorców działających w ramach inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego zostało przeprowadzone w drugiej połowie października (grupy fokusowe) oraz pierwszej połowie listopada (panel ekspercki z przedstawicielami Grup Roboczych ds. Inteligentnej Specjalizacji).

Badaniem fokusowym objęto przedstawicieli firm, które należą do inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego. Dobór do badań miał charakter celowy. W ramach każdej grupy, w celu jej zróżnicowania, wzięli udział przedstawiciele firm różnej wielkości. Zgodnie z założeniami co najmniej czterech uczestników ma lub miało za sobą doświadczenie w realizacji projektu w ramach osi 1 lub 3 RPO WM na lata 2014-2020. W ramach tych osi dofinansowywane są wnioski firm należących do inteligentnych specjalizacji. Dofinansowanie mogą zyskać projekty przyczyniające się do wzmocnienia badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, a także do bardziej elastycznego funkcjonowania na rynku podmiotów sektora MŚP oraz wzrostu ich znaczenia gospodarczego. Wszystkie grupy fokusowe odbyły się w profesjonalnym studio fokusowym w Krakowie. Respondentami były osoby decyzyjne w firmach lub przedstawiciele kadry zarządzającej.

W panelu eksperckim wzięli udział przedstawiciele Grup Roboczych ds. Inteligentnej Specjalizacji¹, czyli siedmiu podstawowych specjalizacji oraz grupy interdyscyplinarnej. Spotkanie zostało zorganizowane w sali konferencyjnej, gdzie panelistom zostały przedstawione wyniki badania oraz wnioski i rekomendacje. Celem panelu były doprecyzowanie rekomendacji dotyczących przyszłych działań związanych z rozwojem koncepcji inteligentnych specjalizacji.

---

¹ Grupy Robocze ds. Inteligentnych Specjalizacji są największym forum współpracy Województwa Małopolskiego z firmami i innymi uczestnikami systemu innowacji. Mają one pomóc w dostosowaniu polityki innowacyjnej Małopolski do potrzeb przedsiębiorstw, uczelni, jednostek badawczo rozwojowych, otoczenia biznesu oraz użytkowników innowacji.

1. Life science

W wywiadzie grupowym z przedstawicielami IS *Life science* uczestniczyło siedmioro respondentów, dobranych celowo spośród przedstawicieli przedsiębiorstw działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*² – medycyny, farmakologii oraz nauk o zwierzętach.

1.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Uczestnicy wywiadu mają częściową wiedzę na temat założeń koncepcji inteligentnej specjalizacji jako narzędzia regionalnej polityki innowacyjności. Pytani o główną ideę stojącą za koncepcją IS i powodami jej wdrożenia, wskazują przede wszystkim na konieczność nadania rozwojowi gospodarczemu województwa małopolskiego określonego kierunku.

Inteligentne specjalizacje miały służyć przede wszystkim temu, aby określić ścieżkę rozwoju danego regionu i - powiedzmy - wyznaczeniu takiego kierunku, na który region mógłby kłaść szczególny nacisk, tak, żeby on, rozwój, przynosił jakieś efekty (...) przede wszystkim ekonomiczne.

Jakby to [rozwój] ukierunkować w jakiś sposób i wykorzystać pewne zasoby dla danego regionu.

Drugim celem rozwoju koncepcji IS jest, w opinii badanych, uporządkowanie dostępu do zasobów i wspieranie tych dziedzin gospodarki, które mają najwyższy potencjał rozwojowy – *żeby to nie było chaotyczne.*

Nieco trudności przysparza uczestnikom badania wymienienie branż należących do inteligentnych specjalizacji Województwa Małopolskiego. W pierwszej kolejności wymieniana jest naturalnie ta, w której działają sami zainteresowani – nauki o życiu. Pojawiają się głosy wiążące *life science* z technologią i bezpieczeństwem żywności lub nawet szerzej – rolnictwem.

Rozpoznawalność IS była badana w oparciu o listę prezentującą branże rozwijane w województwie małopolskim oraz kilka dodatkowych specjalizacji z innych województw (nienależących do IS wspieranych w Małopolsce) – zabieg ten miał na celu swego rodzaju wspomaganie pamięci respondentów. Inne inteligentne specjalizacje, które przypominają sobie badani, to chemia, metale oraz przemysły kreatywne i czasu wolnego, wiązane przez niektórych badanych również z wzornictwem przemysłowym.

---

²https://www.malopolska.pl/_userfiles/uploads/RSI%20WM%202020%20-%20za%C5%82%C4%85cznik%20nr%201%20do%20Uchwa%C5%82y%20nr%20995_16%20ZWM%20z%2030.06.2016.pdf (dostęp: 29.10.2017.)

1.2. Wpływ koncepcji IS na funkcjonowanie małopolskich firm

Respondenci proszeni byli o określenie, czy w ich opinii inteligentne specjalizacje wywarły dotychczas zauważalny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw w województwie małopolskim. Poruszono zarówno obszar związanych z programem korzyści dla firm, jak i jego niedociągnięć i słabszych stron.

Pierwsze skojarzenia przedsiębiorców z wpływem IS na małopolskie podmioty gospodarcze były bez wątplenia pozytywne – głosy badanych skupiły się przede wszystkim na płynące z niego korzyści, zarówno finansowe, jak i pozafinansowe.

Badani akcentowali przede wszystkim wpływ IS na rozwój przedsiębiorstw i wzrost ich konkurencyjności rynkowej.

Dostaliśmy kasę, nie? (...) [Firmy] rozwijają obszar działalności w tym kierunku, powinny być automatycznie lepsze od konkurencji. (...) Zwiększenie przewagi konkurencyjnej nad innymi firmami.

Wyniki są zdumiewające. Wydaje mi się, że zwiększyła się ilość klientów.

Kolejną odczuwaną przez przedsiębiorców korzyścią jest zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw, zarówno ze względu na lepsze finansowanie nowatorskich pomysłów, jak i nawiązywanie efektywnych relacji biznesowych.

Kreatywność, takie wybicie się z pewnego poziomu letargu (...) poszukiwanie czy to zatrudnianie nowych partnerów.

Jednocześnie pojawiły się głosy podkreślające, że korzyści płynące z inteligentnych specjalizacji dotyczą przede wszystkim firm z sektora MŚP – większych przedsiębiorców zdecydowana większość oferowanego wsparcia nie obejmuje.

Wiele z tych programów (...) są kierowane czasem do dużych, ale generalnie do MŚP, czyli małych i średnich przedsiębiorstw. Tutaj wystarczy, że się przekracza jedno z kryteriów (...) i niestety jest już problem z pozyskaniem środków.

Badani wymieniają również inne negatywne cechy działań związanych z IS i ich wpływem na lokalne przedsiębiorstwa:

- Brak jednolitych, klarownych regulacji prawnych, połączony z często wymijającymi odpowiedziami osób odpowiedzialnych za ich interpretację i regulacje dotyczące naboru do programów. Przyczyną jest, w opinii badanych, niechęć urzędników do ponoszenia konsekwencji swoich słów. Efekt natomiast to utrudniony dostęp do wsparcia przedsiębiorców o „niejasnym” statusie prawnym, np. rolników prowadzących również pozarolniczą działalność gospodarczą.
- Zbyt mała liczba IS, powodująca pominięcie dziedzin istotnych dla rozwoju małopolskiej gospodarki. Jednocześnie jednak badani zauważają, że zbytne rozdrobnienie IS również nie byłoby korzystne – powodowałoby chaos. Jednocześnie dostęp do wsparcia IS przedsiębiorstw z innych specjalizacji powodowałby, w odczuciu respondentów, zmniejszenie jego wartości, ze względu na większą liczbę partycypantów przy niezmienionej wartości budżetu.

- Wzrost kreatywności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw bywa tylko pozorny – badani są zdania, że część firm „nagina” swój profil działalności, by pozyskać wsparcie należne IS, a następnie wraca do *core business*, który nie zalicza się do branż włączonych w te programy.
- Podważenie zasad gospodarki wolnorynkowej przez wsparcie państwowe udzielane wybranym (jak wspomniano wcześniej, według nierzadko mało klarownych zasad) podmiotom.

Liczne trudności, które wymienili respondenci, skierowały rozmowę na możliwe sposoby rozwiązania istniejących problemów oraz zapobiegania tym dopiero mogącym się pojawić. Jako kluczowe uznali badani w tym punkcie spotkania przedsiębiorców reprezentujących daną specjalizację i omawianie nurtujących ich wątpliwości.

Tak jak teraz jesteśmy, spotykamy się, żeby przedyskutować pewne rzeczy, uświadomić. (...) Przede wszystkim rozmawiać. (...) Nie wszystko każdy z nas potrafi uświadomić sobie, dopiero jak w trakcie dyskusji, rozmowy czy takich spotkań uświadomiamy sobie, bo każdy z nas myśli swoim tokiem myślenia, nie zawsze potrafi też tak przejść do tych bardziej szerszych, z korzyścią dla wszystkich żeby to było.

Formą spotkań, która mogłaby okazać się efektywna, gdyby zwiększyło się zainteresowanie nią przedsiębiorców, są dyskusje w Kłastrze LifeScience Kraków. Do uczestnictwa w nich zachęcał jeden z przedsiębiorców:

Jest taki klaster, który się nazywa LifeScience. On organizuje raz w miesiącu spotkania otwarte, a może nawet częściej. (...) Może tam pani nawiązywać kontakty z innymi przedsiębiorstwami, instytucjami naukowymi i tak dalej.

Jednocześnie badani wskazują na konieczność zdefiniowania jasnego celu wspierania IS – wyklarowania, czy pomoc ma być skierowana do kluczowych dla województwa dziedzin i optymalizowana, czy też ma objąć jak największą grupę przedsiębiorców. Kluczowe w opinii respondentów jest również mierzenie efektywności wsparcia wskaźnikami twardymi, dotyczącymi efektywności finansowej.

Zapobieganiem negatywnym skutkom tych inteligentnych specjalizacji jest analiza, czy przynosi realny zysk, czy nie.

Ile firm skorzystało i ile firm dalej ciągnie to, na co dostało dofinansowanie.

Warto zauważyć, że postulowane przez uczestników badania mierzenie efektywności wsparcia udzielanego na rozwój innowacyjności przedsiębiorstw jest regularnie realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Publikuje on systematycznie opracowania dotyczące jego wpływu na lokalną gospodarkę.³ Postulowanie stworzenia tego typu raportów przez respondentów sugeruje niewystarczającą działalność informacyjną UMWM w zakresie realizowanych zadań dotyczących wsparcia IS w regionie.

Respondenci dostrzegają istotne ryzyko związane z analizą programów wyłącznie przez pryzmat realnych wyników finansowych – pominięcie we wsparciu koncepcji bardzo innowacyjnych,

---

³ Jak choćby wydane w listopadzie 2016 roku raporty *Oddziaływanie inteligentnych specjalizacji regionalnych na rozwój gospodarczy Małopolski* oraz opublikowana w listopadzie 2017 r. *Ewaluacja ex-post RSI WM w perspektywie jej długoterminowego oddziaływania na regionalną innowacyjność*, dostępne na stronach internetowych UMWM (<https://www.malopolska.pl/publikacje/gospodarka>)

obciążonych wysokim ryzykiem. Zgadza się, że projekty tego typu (*które mają wszelkie szanse na to, żeby jednak nie przyniosły efektu, jak mówi jeden z badanych*) objąć wsparciem w ramach odrębnego budżetu, niepowiązanego ze wsparciem dla mniej ryzykownych przedsięwzięć.

1.3. Dostrzeżenie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Respondenci przyznają, że dalszy rozwój inteligentnych specjalizacji może potencjalnie przynieść dalsze korzyści, szersze od tych, które są odczuwane obecnie. Badani wymieniają:

- Powstanie konsorcjów i partnerstw przedsiębiorstw IS, których skonsolidowane działania mogą przełożyć się na szybszy rozwój branży oraz wzrost konkurencyjności tych podmiotów.
- Wzrost atrakcyjności biznesowej przedsiębiorstw może poprawić ich wizerunek jako pracodawców, a w efekcie przyciągnąć utalentowanych pracowników, dzielących się nowymi pomysłami i wspierających rozwój innowacyjności w firmach.
- „Przełamanie barier” związanych z innowacyjnością. Jak wyjaśnia jeden z badanych:

Jeśli jakaś firma w ogóle nie idzie w stronę jakichś-tam innowacji i raz, powiedzmy, dostanie środki na to i to będzie sukces, to być może kolejny projekt już nawet nie będą chcieli, znaczy nawet, jeśli nie dostaną dofinansowania, to może będzie tak duża chęć pójścia w tym kierunku badawczym, że same te środki w firmie się znajdują, tak? Więc to może być taki punkt przełamania się.

Uczestnicy badania proszeni byli również o wskazanie potencjalnych zagrożeń, związanych ze wspieraniem inteligentnych specjalizacji w województwie małopolskim. W toku dyskusji wyłoniły się dwa obszary problematyczne: drenaż specjalistów przez inne województwa, które wspierają branże niewyróżnione jako IS w Małopolsce oraz powstawanie i funkcjonowanie na rynku przedsiębiorstw utrzymujących się wyłącznie z pozyskiwanych dotacji. Ten drugi problem badani omawiają szerzej:

Jest bardzo wiele firm, które praktycznie tylko z tego się utrzymują, że dostają dofinansowania, robią rzeczy, które później przynoszą profity i z tego korzystają, ale na tyle są wyspecjalizowane i na tyle już zdobyły środki finansowe, że kręcą się, pozyskując dofinansowania na kolejne projekty.

Oдноśnie tych niekorzystnych czynników może być kluczowe, że mamy przedsiębiorstwa, które zdominowały w jakiś sposób rynek. (...) Może nie tyle zachwiały, co uniemożliwiły innym firmom pozyskiwanie środków.

Wątek przedsiębiorstw wyspecjalizowanych w zdobywaniu dotacji zdominował dyskusję na temat działań, które należałoby podjąć, by zwiększyć korzyści płynące z inteligentnych specjalizacji. Respondenci szczególnie podkreślali istotność samej procedury oceny wniosków, w której największe szanse mają te podmioty, które potrafią spełnić kryteria formalne, zaś ocena merytoryczna jest traktowana drugorzędnie.

[Działania, jakie należy podjąć, to] bardziej merytoryczna ocena wniosków, ale nie takich z formalno-prawnych punktów, tylko takich bardziej założeń tych wniosków. Nie wiem, czy

da się to zrobić w ogóle, ale dużo jest odrzucanych, bo brakowało przecinka. (...) Bo też składają często wnioski, bardzo często ludzie w ostatnim momencie i on jest z automatu odrzucany, bo nie było pewnego detalu. Powinien być jakiś taki czas, który da możliwość... Na poprawienie czy uzupełnienie.

U nas była taka sytuacja rok temu, że złożyliśmy wniosek, trochę się namęczyliśmy i od razu odpadło nam w jakichś pierwszych punktach, bo to jest tak, że kiedy jest sprawdzane, to dochodzi do momentu kiedy jest błąd i koniec, to już nikt tego nie sprawdza, tak? Czyli wpadliśmy na jakiejś tam dacie, była niezgodność dat i koniec. Nawet nie wiemy czy nasz pomysł w ogóle by przeszedł, tak? Więc tu też na zasadzie, nie wiem, jakby podzielić wnioski na te części jakby formalne i samego projektu, tak? Żeby było wiadomo, że nawet jeśli wpadliśmy na tych formalnych, to albo możliwość poprawienia tego, bo to tylko dopisanie, zmienienie literki czy przecinka, tak? Albo właśnie zmiana terminów, tak? Albo po prostu na zasadzie, że ten wniosek i tak by nie przeszedł, bo część... pomysł był słaby, tak? Nieciekawo, albo każdy to składa, na takiej zasadzie.

Analiza przebiegu dyskusji nasuwa wniosek, iż badani, zamiast korzystać z – często kosztownej – oferty firm wyspecjalizowanych w tworzeniu wniosków o dofinansowanie, woleliby sami mieć możliwość nauczenia się ich prawidłowego wypełniania oraz poprawy błędów formalnych w sytuacji, gdy merytoryczna wartość przedstawianego projektu jest wysoka.

1.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Przedstawione respondentom uszczegółowienie dziedzin IS zostało ocenione dobrze. Jest to w dużej mierze wynik szerokich konsultacji, towarzyszących jego powstaniu. Jak wyjaśnia jeden z badanych:

W Małopolsce chyba faktycznie w czasie, kiedy ta Regionalna Strategia Innowacji była opracowywana, to chyba mieli okazję się wypowiedzieć przedstawiciele tak różnych kierunków nauki czy przemysłu, że te specjalizacje chyba w Małopolsce zostały dosyć dobrze opisane i one, powiedzmy, odpowiadają temu, co się w naszym regionie dzieje.

Dyskusję badanych sprowokowała jedynie koncepcja powstawania innowacyjnych centrów medycznych. Respondenci wiązali je jednoznacznie ze szpitalami, uzależnionymi od finansowania Narodowego Funduszu Zdrowia, podkreślając, że dany podmiot – również prywatny - musi najpierw uzyskać stabilność finansową, by móc starać się o dodatkowe środki na działalność innowacyjną.

Innowacyjne centrum medyczne przy obecnej zmianie wszystkiego w służbie zdrowia kompletnie nie będzie się sprawdzać.

Żeby zbudować centrum medyczne czy szpital, obojętnie, potrzebujemy stałe dofinansowanie. Stałe dofinansowanie jest dostarczane przez NFZ (...) jest to pewien stały przychód pieniądza, który nam umożliwia pewną stabilizację, a wszystkie inne innowacyjne centra, wszystkie innowacyjności, które wprowadzamy, przynoszą nam ekstra zysk. Żeby one zaczęły nam przynosić ekstra zysk, to musimy mieć trochę czasu, więc musimy być w miarę stabilni na rynku. Obecnie sytuacja podmiotów prywatnych jest ciężka.

Opisane w uszczegółowieniu technologie z pozostałych ośmiu dziedzin należących do obszaru Nauk o życiu⁴ nie wzbudziło wśród badanych żadnych kontrowersji – opracowanie jest w ich odczuciu kompletne i wyczerpujące, nie wymaga chwili obecnej żadnych modyfikacji.

1.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Respondenci są zdania, że okres dwóch lat funkcjonowania inteligentnych specjalizacji w województwie małopolskim to zbyt krótki czas, by w dziedzinie nauk o życiu wyłoniły się nowe, istotne technologie i ich zastosowania, które należałoby ująć w istniejącym uszczegółowieniu. Dotychczas funkcjonująca klasyfikacja powstała w efekcie konsultacji branżowych i nadal jest wyczerpująca – zmiany w branży nie postępują tak szybko.

Nie za bardzo w tym momencie widać jeszcze, bo to przecież ile żyje? Dwa lata mniej-więcej, tak? No to za krótki czas, żeby coś się wykuło. Jeżeli ktoś, gdzieś tam w tym garażu fajnego wynalazł, powstał jakiś pomysł, który się utrzymuje tutaj już o własnych siłach, i wcale nie jest po to, żeby traktować fundusze jako „dojną krowę”, tylko naprawdę mają jakiś fajny pomysł, no to chyba jeszcze trzeba im troszeczkę dać czasu. (...) No bo nawet jeżeli by to była jedna firma z sukcesem, no to jeszcze to nie jest branża.

Jedna z osób badanych zwraca uwagę na konieczność wyróżnienia w IS produkcji żywności ekologicznej oraz zrównoważonego rolnictwa, co wskazuje na niepełną znajomość uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji⁵ oraz konieczność dalszej komunikacji i promocji dokumentu do lokalnych przedsiębiorców.

1.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

W dalszej części wywiadu badani proszeni byli o ocenę wsparcia oferowanego małopolskim przedsiębiorstwom działającym w dziedzinach IS w ramach osi 1 i 3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Same założenia programu ocenione zostały dobrze, natomiast respondenci skupili się na odczuwanych trudnościach w obsłudze tego wsparcia i komunikacji.

---

⁴ Tj.: Aktywne i zdrowe życie; Produkty lecznicze i wyroby medyczne; Nowoczesna diagnostyka i terapia; Digital Health; Nowe technologie terapeutyczne i wspomagające urządzenia medyczne; Zdrowa żywność i żywienie; Nowoczesne, zrównoważone rolnictwo; Środowisko – środowiskowe czynniki zdrowia oraz Biogospodarka.

⁵ Wytwarzanie żywności ekologicznej zawiera się w Inteligentnej Specjalizacji Nauki o Życiu Województwa Małopolskiego, Specjalizacja 1.6 Zdrowa żywność i żywienie, 1.6.6 Technologie produkcji żywności o unikalnych walorach wynikających z tradycyjnych metod produkcji, w tym żywności ekologicznej i regionalnej, zaś wspieranie zrównoważonego rolnictwa to Specjalizacja 1.7 Nowoczesne, zrównoważone rolnictwo. *Inteligentne Specjalizacje Województwa Małopolskiego. Uszczegółowienie obszarów wskazanych w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020*, Kraków 2015, s. 9-10.

Może ci przedsiębiorcy nie wiedzą o tym, że się mogą gdzieś zwrócić, że mogą w ogóle pozyskać środki, a jak już nawet sobie pomyślą o tym, to nie do końca wiedzą, bo jednostka naukowa się słabo promuje na przykład.

Jednocześnie na ocenę wsparcia negatywnie wpływa wysoki poziom formalności, którym muszą sprostać ubiegający się o nie przedsiębiorcy. Poziom skomplikowania wniosków jest w odczuciu badanych główną barierą, zniechęcającą firmy do aplikowania o pomoc w ramach IS – zarówno ze względu na konieczność poświęcenia czasu na ich prawidłowe przygotowanie (który w małych i średnich przedsiębiorstwach jest często trudny do wygospodarowania), jak i ze względu na wysokie ryzyko odrzucenia wniosków na etapie oceny formalnej.

Pewnie każdy z nas brał udział w jakichś szkoleniach, które miały na celu poinformować, upowszechnić tą wiedzę na temat możliwości pozyskania jakichś środków, ale mimo wszystko mam wrażenie, że jednak jeszcze wielu przedsiębiorców czy osób, które mogłyby skorzystać z tych środków w jakiś sposób, czy boi się, czy no właśnie z przyczyn formalnych (...), że są stawiane dosyć duże wymagania, żeby ten wniosek złożyć, to trzeba na to dosyć dużo czasu poświęcić.

Z naszego punktu widzenia, największą barierą były same formalności. Jesteśmy średnią firmą, tak naprawdę nie mamy żadnej osoby, która mogłaby się tym zająć, więc tak naprawdę pracownicy pisali wniosek.

W toku wywiadu, uczestnicy spotkania wypracowali propozycję rozwiązania mogącego ułatwić składanie wniosków i w efekcie przełamać bariery przedsiębiorców związane z aplikowaniem o wsparcie w ramach IS. Przedstawiona propozycja bazowała na uproszczeniu wypełniania wniosku oraz oceny części formalnej, na wzór deklaracji podatkowych – przez uzupełnianie informacji w interaktywnym formularzu, automatycznie weryfikującym poprawność wprowadzonych danych i dającym możliwość poprawiania ich jeszcze na etapie przygotowywania dokumentu. Automatyzacja oceny formalnej usprawniłaby w opinii badanych cały proces wnioskowania o wsparcie, co pozwoliłoby na skrócenie „cyklu” i częstsze ogłaszanie konkursów, co w wypadku specjalizacji inteligentnych, innowacyjnych, ma decydujące znaczenie.

To by było doskonałym krokiem do tego, żeby można było te konkursy ogłaszać z racji tego, że one by były szybciej oceniane, bo właśnie już ta ocena formalna by była ograniczona do minimum. Można by było troszeczkę zagęścić ten cykl, bo (...) są ogłaszane konkursy, które są ogłaszane raz na rok, prawda? A można by było wtedy na przykład trzykrotnie ocenę w ciągu roku. Czyli no wtedy już ten pomysł, który pan tutaj zgłosił, odpadł wniosek na etapie formalnym, (...) nawet jeżeli z jakichś względów ten wniosek by odpadł, no to co innego jest poprawić wniosek i go złożyć po kwartale czy po nawet 6 miesiącach, bo jeszcze ten pomysł nasz może wciąż jest innowacyjny, wciąż jest świeży. W momencie, kiedy mamy możliwość składania wniosku po raz drugi za rok albo dłużej, no to wtedy się okazuje, że to co żeśmy wymyślili rok temu, to ktoś inny już podchwycił i to przestaje być nowoczesne, innowacyjne.

1.7. Ocena współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Proszeni o ocenę współpracy z jednostkami badawczymi, badani skupili się przede wszystkim na Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie – doświadczenie we współpracy zdobywane było przede wszystkim z tą uczelnią. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć duże zaangażowanie pracowników AGH w kooperację z partnerami biznesowymi, wyłaniające się z opisów realizowanych przez respondentów projektów.

AGH bardzo fajnie wyspecjalizował sobie, stworzył jedną komórkę, która zajmuje się tym [IS]. Osoby wydzielone fenomenalnie.

To był pomysł od strony tam ludzi z AGH-u, żeby jakiś tam pomysł ruszyć (...). My też mamy bardzo dobre doświadczenie z AGH i tam nawet pewne osoby są nawet bardziej czasami zainteresowane... Czasami wychodzą z propozycją, jeśli coś widzą.

W tej części wywiadu poruszono również zagadnienie barier, jakie dostrzegają respondenci we współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami, a także sposobów rozwiązania występujących trudności. W pierwszej kolejności uczestnicy badania zwrócili uwagę na zbyt duże formalności związane z nawiązaniem współpracy i wynikające z nich trudności komunikacyjne.

Gigantyczna biurokracja. Brak decyzyjności, bardzo rozbudowana ta hierarchia administracyjna.

Sposobem na przełamanie tych barier mogłoby być w opinii badanych powołanie zespołów czy pojedynczych osób odpowiedzialnych za współpracę z przedsiębiorstwami oraz umożliwienie im podejmowania decyzji w zakresie ich odpowiedzialności.

Drugą barierą we współpracy na linii przedsiębiorcy – jednostki naukowe to niechęć uczelni i instytutów do opiniowania projektów komercyjnych ze względu na możliwość posądzenia ich o brak obiektywizmu przez podmioty konkurencyjne wobec partnera biznesowego. Jak opisuje jeden z badanych:

Swego czasu jedna z firm chciała, żebyśmy swoim znakiem logo Instytutu certyfikowali mieszankę paszową, nawiasem mówiąc taką, która była u nas opracowana, licencja została udzielona tej firmie. No i chodziło o to, żeby na opakowaniu umieścić to logo, ale tutaj zaczęło się pytanie, w jakim kontekście umieszczamy to logo: tylko to, że pierwotnie było u nas opracowane czy też robimy coś więcej. Wiadomo, że firma chciałyby, żeby tam było coś w stylu "rekomendowane przez", tak jak woda mineralna rekomendowana przez Instytut Matki i Dziecka, ale tutaj jeden z naszych panów dyrektorów ówczesnych powiedział: „Nie, nie, chwileczkę, nie po to, po pierwsze, pozyskujemy środki państwowe, więc no staramy się tutaj przede wszystkim być obiektywni, tak?” I nie po to robimy wszystko, żeby tę obiektywność zachować, żeby w tym momencie rekomendować, no bo wiadomo, że teraz przy każdym następnym jakimś (...) ocenianiu jakiejś kolejnej mieszanki paszowej, kiedy ktokolwiek zwróciłby się do nas, nie wiem, z ministerstwa, z zapytaniem, albo jakiś inny przedsiębiorca, no to padnie podejrzenie: „No okej, czy oni na pewno są do końca tacy szczerzy i prawdziwi i czy tą ocenę tutaj w laboratoriach zrobią rzetelnie, czy aby nie jest tak, że skoro rekomendują

w tamtej firmie x, to czy nie robią tak, że wystawią nam negatywną opinię, bo tam mają interes, bo tam wiąże ich jakąś umowa, mają jakiś tam procent w ramach tej licencji.”

Badanym nie udało się wypracować rozwiązania omawianego problemu – uczelnie wyższe, udzielając rekomendacji jakimkolwiek przedsiębiorstwom, liczą się z nieprzyjemnymi konsekwencjami, wśród których posądzenie o stronniczość jest najmniej dotkliwą. Warto rozważyć stworzenie dodatkowych mechanizmów regulujących zasady współpracy, ze szczególnym naciskiem na zachowanie niezależności instytutu badawczego i szeroko je komunikować.

1.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Kolejna część badania poświęcona została wsparciu, jakiego oczekują badani ze strony instytucji regionalnych w dziedzinie inteligentnych specjalizacji. W pierwszej kolejności poruszony został po raz kolejny wątek komunikacji z przedstawicielami urzędów – oczekuje się od nich wsparcia w formalnościach i pomocy dotyczącej interpretacji przepisów i regulaminów.

[Oczekuję] Konkretnych, krótkich odpowiedzi.

Osoba, która mi odpowiada, zna założenia poszczególnych programów i pewnie swobodnie się w tej materii obraca. Podejrzewam, że ta odpowiedź jest taka, a nie inna [niejednoznaczna] ze względu na to, że po prostu nie chce tak do końca ponosić odpowiedzialności za to, co napisał.

Respondenci wskazują, że największym wsparciem byłoby dla nich pełnienie przez instytucje regionalne funkcji konsultacyjno-doradczej.

Idę sobie do urzędu i przy kimś mogę uzupełnić przynajmniej część wniosku, tak jak jest w urzędach skarbowych.

Chodzi o takie sytuacje, że jest punkt, którego się nie jest pewnym, to zamiast przechodzić przez kolejne odnośniki, to pójść do kogoś albo zadzwonić, zapytać się i dostać odpowiedź: „Proszę wpisać to i to, tak, nie, to właśnie zaznaczyć.”

Wsparcie w wypełnianiu wniosków jest potrzebne przede wszystkim małym i średnim firmom, nie dysponującym odpowiednimi zasobami kadrowymi, by samodzielnie wypełnić formalności, i ze zbyt małym budżetem, by korzystać z usług profesjonalnych firm doradczych.

Ja reprezentując dużą firmę, gdzie powiedzmy ten potencjał do złożenia wniosku jest większy, bo jest i dział prawny i księgowy, który pomaga... (...) też odczuwam boleśnie to, że wniosek to jest ileś-tam stron, do tego załączniki, do tego konieczność, nie wiem, uwierzytelnienia kopii w odpowiedni sposób, czy tam dokumentu jakiegoś, prawda? No więc wyobrażam sobie, że w przypadku firmy, która ma niewiele osób, no to to są Himalaje do przejścia.

1.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Uczestnicy wywiadu pogłębionego dotyczącego IS Nauki o życiu nie korzystali z usług firm zewnętrznych w zakresie badań i rozwoju. Zewnętrzna działalność B+R została przez uczestników wywiadu sprowadzona do oferty podmiotów komercyjnych. Ze względu na brak wiedzy i doświadczenia respondentów w tym zakresie oraz omówienia współpracy z instytucjami publicznymi w poprzedniej części dyskusji, ten obszar tematyczny został przez moderatora pominięty.

1.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

Respondenci, którzy pozyskali wsparcie związane z działalnością w obszarze inteligentnych specjalizacji potwierdzają jego rzeczywisty wpływ na swoją działalność badawczo-rozwojową. Jednocześnie jednak część badanych deklaruje, że czas poświęcony na tworzenie nieskutecznych wniosków o wsparcie był czasem straconym, a wysoki poziom sformalizowania projektów w ramach IS spowalnia je, a w efekcie obniża konkurencyjność.

Po raz kolejny podniesiony został problem zbyt rzadkiego ogłaszania konkursów – inteligentne specjalizacje charakteryzują się bardzo dużą dynamiką; nowe pomysły pojawiają się szybko, ale równie szybko tracą swoją innowacyjność. Jeden z badanych tak charakteryzuje sytuację swojego przedsiębiorstwa:

W dziedzinie, którą my chcemy rozwijać, no to za rok to [pomysł] nie będzie innowacyjne. (...) To jest dziedzina, która jeszcze dwa lata temu nie istniała powiedzmy, tak? A już to jest jakoś tak... Więc trzeba cały czas coś nowego wymyślać.

Wsparcie IS powinno być szerzej dostępne tam, gdzie obecnie najtrudniej jest o nie wnioskować – w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Większe podmioty często są w stanie samodzielnie sfinansować działania badawczo-rozwojowe, natomiast mniejsze przedsiębiorstwa, nawet jeśli bardziej innowacyjne, nie mają szans na rozwój tworzonych przez siebie koncepcji ze względu na brak środków finansowych.

Uczestnicy wywiadu zgodnie deklarują, że brak inteligentnych specjalizacji byłby odczuwalny dla ich przedsiębiorstw. Aktywność w IS to bowiem nie tylko pozyskiwanie wsparcia ze środków publicznych, ale również czynnik wpływający na wzrost atrakcyjności firmy dla potencjalnych klientów oraz stymulujący większą innowacyjność pracowników.

1.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Ostatnia część wywiadu dotyczyła opinii badanych na temat potencjalnego długofalowego wpływu inteligentnych specjalizacji na stymulowanie innowacyjności regionalnej gospodarki. Przyjęta perspektywa – dziesięcioletnia – okazała się dla respondentów zbyt odległą, co po raz kolejny podkreśla wysoką dynamikę zmian w branżach IS. Po dwóch latach funkcjonowania programu, badani są zdania, że jeszcze kilka miesięcy przed wywiadem nie byłoby w stanie ocenić zmian, które nastąpiły

(przywołany został przykład innowacyjnych centrów medycznych); jednocześnie jednak dotychczasowe funkcjonowanie małopolskich IS napawa optymizmem.

W krótkim okresie, to myślę, że byśmy odpowiedzieli generalnie, że tak [IS mogą stymulować innowacyjność gospodarki], bo jednak jakby nie patrzeć, to tutaj z tych naszych wypowiedzi wynika, że inteligentne specjalizacje i te programy dofinansowania, które są dostępne, w jakiś sposób są takim katalizatorem tego, żeby jednak złożyć ten wniosek.

Na bazie dotychczasowych doświadczeń, respondenci są zdania, że inteligentne specjalizacje będą nadal wspierać innowacyjność gospodarki.

Jak jest w krótkim okresie, to jest szansa do przewidzenia taka, że w dłuższym okresie też, że to będzie szło trochę rozpięciem.

Uczestnicy badania podkreślają jednak, że dalszy pozytywny wpływ IS na innowacyjność gospodarki w regionie jest uzależniony od dwóch kluczowych czynników: środków, które zostaną przeznaczone na ich wsparcie oraz utrzymania relatywnie dużego zróżnicowania branż nim objętych.

W Małopolsce jesteśmy w tym dobrym położeniu, że te nasze specjalizacje są, no, jednak takie właśnie różnorokie.

Ta różnorodność jest przez to naszym takim plusem.

Respondenci zwracają równocześnie uwagę, że branże objęte wsparciem IS zostały prawidłowo dobrane – mają w ich odczuciu faktyczny potencjał rozwojowy. Uwagę zwrócono przede wszystkim na produkty lecznicze oraz przemysł rozrywkowy, podkreślone zostało również znaczenie biogospodarki i wsparcia zrównoważonego rolnictwa (które jednocześnie jest założeniem unijnym, więc przynależność do struktur europejskich niejako wymusza rozwój tej specjalizacji).

Pytani o pożądane zmiany w modelu inteligentnych specjalizacji, które mogłyby wpłynąć na jego większą efektywność w polepszaniu innowacyjności małopolskiej gospodarki, uczestnicy badania skupili się na monitorowaniu jego efektywności. Przede wszystkim instytucje udzielające wsparcia powinny analizować posiadane dane dotyczące odrzuconych wniosków oraz przeprowadzić ewaluację pomysłów, które nie były dotychczas ocenione merytorycznie ze względu na popełnione przez wnioskodawców błędy formalne. W opinii badanych procedura ta powinna przynieść efekt w postaci potwierdzenia zasadności rozwiązania wypracowanego w toku wywiadu – automatyzacji oceny formalnej wniosków. Badani są bowiem zdania, że 80% przedsiębiorców nie otrzymuje wsparcia ze względu na błędy formalne, tracąc tym samym szansę na rozwój merytorycznie dobrych koncepcji, które w kolejnej turze konkursowej (po upływie roku) będą już znacznie mniej innowacyjne.

Monitoring danych statystycznych, w połączeniu z merytoryczną oceną działalności przedsiębiorstw, które skutecznie wnioskowały o fundusze, powinien objąć również efektywność udzielanego wsparcia.

Badani podkreślali również konieczność ewaluacji działań informacyjno-promocyjnych, dotyczących inteligentnych specjalizacji. Są oni bowiem zdania, że znaczna grupa potencjalnych beneficjentów wsparcia w ogóle o nim nie wie.

Wydaje mi się, że zawsze jest takie pytanie, że taki fajny projekt, tak - ale dlaczego mało osób z tego korzysta, tak? A to naprawdę bardzo proste analizy wskażą, że na przykład 90% firm w ogóle nigdy o tym nie słyszało. „No ale jak to, przecież w radiu się ogłaszamy”

- a może radia słucha tylko 1% społeczeństwa, tak? Więc chodzi o to, żeby zastanowić się: jeśli uważamy, że jest dobrze, a nie jest, to trzeba się zastanowić, dlaczego nie jest i to dużo nie trzeba, zebrać te dane, które się ma i ewentualnie plus jakieś tam ankiety.

1.12. Wnioski i rekomendacje

Koncepcja inteligentnych specjalizacji jako narzędzia regionalnej polityki innowacyjności jest badaniem znana na dość wysokim poziomie ogólności – rozpoznają jej główne założenia i cele. Trudności przysparza natomiast wymienienie branż należących do IS; poza własną specjalizacją, badani wymieniają trzy specjalizacje. Nie są również w stanie jednoznacznie sprecyzować zakresu specjalizacji Nauki o życiu – jedyne wymieniane obszary branżowe to rolnictwo oraz technologia i bezpieczeństwo żywności. Rekomenduje się prowadzenie dalszych działań informacyjno-promocyjnych dotyczących Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020. Wartościowa byłaby również ewaluacja dotychczasowej komunikacji z przedsiębiorcami, pozwalająca wyłonić grupy o relatywnie najmniejszym dostępie do informacji, a także zdiagnozować przyczyny tego stanu rzeczy i wskazać potencjalnie najbardziej efektywne kanały komunikacji.

Respondenci dostrzegają korzyści płynące z przynależności przedsiębiorstwa do jednej z inteligentnych specjalizacji – podkreślają wzmocnienie przewagi rynkowej firm innowacyjnych oraz wzrost ich atrakcyjności jako pracodawców. Co za tym idzie, również w odleglejszej perspektywie czasowej spodziewają się dalszych korzyści płynących z IS i rosnącego zainteresowania przedsiębiorców tym wsparciem. Warunkują je natomiast dwoma czynnikami: przeznaczeniem odpowiednich środków finansowych oraz utrzymaniem zróżnicowania branż należących do IS WM. Rekomenduje się utrzymanie istniejącego, dobrze ocenianego uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji oraz systematyczne weryfikowanie tej listy w konsultacjach z przedsiębiorcami poszczególnych branż. Konsultacje nie muszą odbywać się corocznie – w opinii badanych jest to czas zbyt krótki dla wyłonienia się nowej branży.

Największe trudności, z którymi spotykają się respondenci w zakresie pozyskiwania wsparcia dla IS i których spodziewają się również w przyszłości, dotyczą formalności związanych z przygotowaniem wniosku o tę pomoc. Problemy związane z jego prawidłowym przygotowaniem przekładają się na wysokie ryzyko, ponoszone przez przedsiębiorców zainteresowanych wsparciem – inwestując duże zasoby (szczególnie w sektorze MŚP) muszą liczyć się z dużym prawdopodobieństwem porażki na etapie oceny formalnej. W efekcie nie znają oceny merytorycznej przedstawianych przez siebie pomysłów, a czekając na kolejną turę konkursów tracą również ich innowacyjność. Wypracowane przez grupę rozwiązania tego problemu to automatyzacja przygotowania części formalnej wniosku na wzór rozwiązań stosowanych przy deklaracjach podatkowych – poprzez użycie interaktywnych formularzy, pozwalających na poprawianie danych wprowadzonych błędnie.

Oczekiwanie badanych związane ze wsparciem dla inteligentnych specjalizacji oraz osiami 1 i 3 RPO WM wiążą się przede wszystkim z obsługą tych programów – oczekuje się większego wsparcia eksperckiego ze strony urzędników i pełnienia przez instytucje przyjmujące wnioski również funkcji doradczej.

2. Energia zrównoważona

W wywiadzie grupowym z przedstawicielami IS *Energia zrównoważona* uczestniczyło siedmioro badanych, dobranych celowo spośród przedstawicieli przedsiębiorstw oraz organizacji trzeciego sektora, działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*⁶ - zarówno o charakterze produkcyjnym, jak i badawczo-rozwojowym.

2.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Uczestnicy wywiadu proszeni byli o opisanie założeń inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego i czynników, które zdecydowały o ich wdrożeniu. Rozmowa rozpoczęła się od próby definicji IS; respondentom zadanie to nie przysporzyło trudności.

Jest to podział pewnych dziedzin gospodarki, przemysłu, którymi charakteryzuje się dany region. Chodzi o branże, które szczególnie się rozwinęły w tym rejonie.

Jeśli dany rejon jest w czymś mocny, to w to idzie – to jest ta inteligencja tych specjalizacji.

Badani zwracają uwagę, że inteligentne specjalizacje nie są charakterystyczne wyłącznie dla województwa małopolskiego; w całej Unii Europejskiej poprawa innowacyjności gospodarki ma odbywać się na zbliżonych zasadach.

Kwestia inteligentnych specjalizacji jest narzucona odgórnie dla wszystkich państw europejskich na szczeblu regionalnym. Każdy region zobligowany został do wdrożenia strategii generalnych inteligentnych specjalizacji, i tak też zrobiło województwo małopolskie. Wykaz siedmiu inteligentnych specjalizacji świadczy o obszarach, w których województwo małopolskie wydaje się być bardzo konkurencyjne w porównaniu z innymi regionami Unii Europejskiej.

Wiedza respondentów na temat IS wydaje się pełna – znają ich liczbę oraz zakres, potrafią także wskazać specjalizacje województwa małopolskiego na tle tych, które nie są w regionie rozwijane. Również cel wprowadzenia inteligentnych specjalizacji jest respondentom znany; uważają, że jest nim szybszy rozwój przedsiębiorstw poprzez wspieranie współpracy pomiędzy biznesem a jednostkami naukowo-badawczymi.

2.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Zdecydowana większość badanych dostrzega realny wpływ inteligentnych specjalizacji na funkcjonowanie małopolskich przedsiębiorstw; w pierwszej kolejności respondenci zwracają uwagę na pozytywne zjawiska, jak większe finansowanie projektów badawczo-rozwojowych i wzrost konkurencyjności firm należących do inteligentnych specjalizacji.

---

⁶ Op. cit., s. 13-17

Poruszony zostaje również wątek tych przedsiębiorstw, które z różnych przyczyn nie mogły lub nie chciały ubiegać się o wsparcie finansowe. Również te podmioty w opinii uczestników badania odczuwają pozytywne skutki wdrożenia IS, jednak są one trudne do wyrażenia w wartościach liczbowych.

Poprzez uczestnictwo w grupach roboczych przy Małopolskiej Radzie Innowacji, te osoby, reprezentujące te firmy, mogą mieć wpływ na kształtowanie polityki regionalnej (...) o dokumentach strategicznych, gdzie mamy konkretne zapisy, dotyczące przedsiębiorczości małopolskiej.

Badani akcentują również wpływ inteligentnych specjalizacji na lokalny rynek pracy. Rozwój firm pozwala im na zatrudnianie większej liczby pracowników, co jest pozytywnie odczuwane przez mieszkańców regionu. Jednocześnie partnerstwa z uczelniami pozwalają tym drugim na komercjalizację wyników badań. Napływ środków finansowych do szkół wyższych wpływa na możliwość rozszerzania zakresu prowadzonych badań i utrzymywania kolejnych studentów studiów doktoranckich. W ten sposób lokalni przedsiębiorcy zyskują dostęp do nowych, wysoko wykwalifikowanych kadr. Dodatkową korzyść, jaką przedsiębiorcy czerpią ze współpracy z jednostkami naukowymi, to łatwiejsza niż dotychczas dostępność do wiedzy eksperckiej – konsultowanie pomysłów powstających u partnera biznesowego czy prowadzenie badań jest szybsze i efektywniejsze.

Pytani o bariery, które stoją na przeszkodzie szerszemu czerpaniu korzyści przez lokalne przedsiębiorstwa należące do inteligentnych specjalizacji z proponowanego im wsparcia, uczestnicy badania w pierwszej kolejności zwracają uwagę na trudności formalne w pisaniu wniosków i różne strategie radzenia sobie z nimi, zależne od wielkości przedsiębiorstwa.

Nie korzystają, bo są to duże w większości przedsiębiorstwa, które nie widzą sensu realizowania projektu finansowanego choćby z RPO WM ze względu na biurokrację z tym związaną. Te firmy są na tyle bogate i mają swoje zaplecze badawczo-rozwojowe i nie muszą z tego korzystać.

Jestem przedstawicielem dużej firmy (...) i tą opinię mam trochę podzieloną, że te duże firmy z tego nie korzystają. Owszem, u nas odbywają się wspólne projekty z uczelniami, no ale odbywają się nie na zasadzie finansowania w oparciu o jakieś bony, tylko raczej własne środki.

W większości z tego korzystają małe i średnie przedsiębiorstwa. Jeśli chcą aplikować o ten grant, to muszą zawiązać konsorcjum naukowo-przemysłowe. (...) Z drugiej strony, te mikroprzedsiębiorstwa często może chciałyby, ale nie wiedzą, jak się za to zabrać.

Drugą barierą, na którą zwracają uwagę badani, to niedostosowanie zakresu wsparcia do rzeczywistych potrzeb ubiegających się o nie podmiotów.

Weźmy sobie Regionalny Program Innowacyjny [Operacyjny] Województwa Małopolskiego. Oprócz Bonów na innowacje, mamy do czynienia z możliwością pozyskania dofinansowania na pełny projekt badawczo-rozwojowy własny z fazą badań przemysłowych. Często to jest niepotrzebne dla firmy x. My świadczymy usługi badań krótkoterminowych. To, co firma często potrzebuje, to bardzo wąski pomiar – nawet nie badanie, tylko pomiar, który wystarcza jej do wdrożenia nowego produktu, jakiejś technologii.

Badani zgodnie przyznają, że efekty udzielanego wsparcia powinny być systematycznie monitorowane, a jego zakres dostosowywany do warunków rynkowych. Metodą rozwiązywania występujących trudności może być również poprawa komunikacji dotyczącej wsparcia w branżach IS, szczególnie wśród mniejszych przedsiębiorców, dla których jest ono najbardziej wartościowe.

Jeśli wyjdziemy teraz na ulicę i przepytamy 100 przypadkowych firm, czy wiedzą, co to są inteligentne specjalizacje nasze regionalne, w najlepszym wyniku 90% nie będzie wiedziało. (...) Nie posiadają wystarczającej wiedzy, jak strategicznie ważne – bądź nie – są inteligentne specjalizacje.

Jednym ze sposobów rozpowszechniania informacji dotyczących IS mogłyby być spotkania dla przedsiębiorców, organizowane przez centra transferu technologii przy małopolskich uczelniach. Niemniej jednak badani zauważają pewne ryzyko związane z tym pomysłem – przedsiębiorcy nie mający wiedzy o IS mogą nie uznać takich spotkań za istotne i warte poświęcania im czasu. Należy zdaniem badanych opracować również inne, mniej angażujące odbiorców, sposoby komunikacji.

2.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Potencjalne korzyści z przynależności do dziedziny inteligentnych specjalizacji to dla badanych podmiotów kontynuacja tych pozytywów, które były obserwowane dotychczas; z czasem potencjalnie większy może być wpływ IS na lokalny rynek pracy.

Omówione zostały czynniki potencjalnie sprzyjające dalszym korzyściom płynącym z rozwoju IS, jak i te okoliczności, które mogą determinować zatrzymanie pozytywnego wpływu specjalizacji na innowacyjność małopolskiej gospodarki.

Wśród czynników mogących wpłynąć na zwiększenie potencjalnych korzyści płynących z przynależności do IS, w pierwszej kolejności wymieniona została inicjatywa własna przedsiębiorców, ich chęć do działania i podejmowania wyzwań. Respondenci wykazują postawę zdecydowanie proaktywną, deklarując, że jedynie samodzielne działanie może pozytywnie wpłynąć na rozwój prowadzonych przez nich firm, zaś dodatkowe wsparcie to czynnik wspierający (a niejednokrotnie – wyzwalający) inicjatywy w obszarze innowacyjności. Z postawą tą łączy się z nią drugi obszar potencjalnych korzyści płynących z przynależności do IS – umożliwienie przedsiębiorcom i całym branżom sprawnego przepływu wiedzy i doświadczenia, nie tylko w regionie, ale również w całym kraju i poza jego granicami (ze szczególnym naciskiem na partnerów niemieckich).

Musi być jeszcze nałożona na to [IS] polityka makroregionalna, nawiązując współpracę z przedsiębiorcami z Niemiec na bazie takich projektów scentralizowanych, nie regionalnych.

W makropolicyce w Unii Europejskiej, jako gospodarka, teraz duże finansowanie jest w zakresie projektów aktywizujących kraje muzulmańskie. Jest Turcja, w Afryce olbrzymie pieniądze. Nasz region powinien być tam gdzieś poinformowany.

Działania, jakie powinno się podjąć, by wspierać potencjalne korzyści płynące z rozwoju inteligentnych specjalizacji, koncentrują się – zdaniem badanych – na prawodawstwie na szczeblu krajowym. Należy je w pierwszej kolejności dostosować do warunków nowoczesnej, dynamicznie zmieniającej się gospodarki rynkowej.

Prawodawstwo polskie wielu rzeczy jeszcze nie przewiduje. (...) Mniej-więcej tak, jakbyśmy się teraz odnosili z szeroko pojętą branżą IT do Odry, która była w latach siedemdziesiątych na politechnice. To tak trochę działa.

Drugą kwestią jest konieczność ustabilizowania sytuacji prawnej w kraju. Obecne zmiany na szczeblu rządowym sprawiają, że przedsiębiorcy – szczególnie w tak strategicznej branży, jaką jest energetyka – działają w warunkach stałej niepewności, co hamuje ich chęć do inwestowania w prace badawczo-rozwojowe i podejmowanie inwestycji.

Przepisy prawne. Energia odnawialna – wszyscy inwestują, wiatraki stawiają i nagle zmiana, to jest tragedia.

Był wyliczony zysk, jaki będzie z tej energii, a potem okazało się, że państwo w to nie weszło.

Doraźnym sposobem rozwiązania problemów związanych ze zmiennością regulacji prawnych jest w odczuciu badanych przedłużenie konsultacji w zakresie danego projektu już po okresie jego obowiązywania. Respondenci uważają, że cenna byłaby możliwość spotkań z urzędnikami czy przedstawicielami władz lokalnych, na których można byłoby omówić plany rozwojowe regionu i przedyskutować sytuację na szczeblu centralnym, by możliwie dobrze przygotować się do zmienności sytuacji w kraju.

2.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Respondenci pozytywnie oceniają istniejące uszczegółowienie dziedzin IS – jest ono wyczerpujące i kompletne.

Zrównoważenie energii - w tej inteligentnej specjalizacji zawiera się w zasadzie większość obszarów dotyczących energetyki i energii naszego regionu.

[Uszczegółowienie] jest odpowiednie dlatego, że patrząc od strony uczelni, Małopolska może się poszczycić dwiema świetnymi uczelniami technicznymi – AGH i Politechnika – które wspierają rozwój przemysłu.

Jako szczególnie istotne dla rozwoju innowacyjności wskazane zostały działania w branży 2.1.7 - *Nowoczesne urządzenia zwiększające skuteczność magazynowania energii, w tym urządzeń nowej generacji*. Uczestnicy wywiadu wiążą te urządzenia z rozwojem technologii budowy samochodów o napędzie elektrycznym lub hybrydowym. Ta dziedzina gospodarki jest zdaniem badanych szczególnie istotna dla Małopolski – zarówno ze względów ekonomicznych, jak i tych związanych z ekologią.

Pewne wątpliwości badanych wzbudziła natomiast branża 2.2 - *Czyste technologie przetwarzania i konwersji paliw kopalnych*. W opinii respondentów, Polska powinna i będzie w najbliższych latach stopniowo odchodzić od energetyki opartej na paliwach kopalnych, wykorzystując w coraz większym stopniu odnawialne źródła energii. Przyczyn takiego rozwoju branży upatrują badani zarówno w czynnikach ekonomicznych (rosnąca cena wydobycia węgla, konieczność jego importu), jak i społecznych (coraz mniejsze przyzwolenie społeczne na wykorzystywanie źródeł konwencjonalnych). Również branża 2.4 - *Energia z odpadów oraz chemiczne nośniki energii* – jest wskazywana przez badanych jako jedna z tych, których istotność będzie rosła.

W nawiązaniu do konieczności produkowania większych zasobów energetycznych ze źródeł odnawialnych, badani podnieśli również wątek ograniczania zużycia energii w gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach. Zwrócono uwagę na niską popularność w regionie materiałów naturalnych, pozwalających na obniżenie wydatków energetycznych⁷ – mimo przynależności do inteligentnej specjalizacji województwa małopolskiego, produkty te są przede wszystkim wytwarzane na eksport.

Respondenci w toku badania podkreślali konieczność systematycznego rewidowania uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji. Monitoring prowadzony przez Urząd Marszałkowski powinien być uzupełniony systematyczną oceną merytoryczną i – jeśli wskażą na to warunki gospodarcze – uszczegółowienie może podlegać skróceniu bądź rozszerzeniu.

2.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Badani nie wskazali jednoznacznie nowych technologii lub aplikacji, które powinny zostać ujęte w uszczegółowieniu inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego. Pojedyncze głosy – skrytykowane przez innych uczestników badania jako pomysły nieperspektywiczne – dotyczyły rozszerzenia listy branż o meblarstwo (dziedzina rozwinięta w okolicach Kalwarii). Jeden z badanych zasugerował również wydzielenie jako odrębną specjalizację inteligentną ekonomię wody; w obecnym uszczegółowieniu branże z nią związane są rozbite pomiędzy innymi specjalizacjami.

Nie zauważono żadnych branż, które powinny zostać z listy usunięte – jest ona zdaniem przedsiębiorców kompletna i wyczerpująca.

2.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Pewnych trudności przysporzyła badanym prośba o ocenę wsparcia oferowanego firmom w ramach osi 1 i 3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego – dofinansowane projekty są jeszcze w toku i respondenci wzbraniają się przed ich jednoznaczną pochwałą lub krytyką.

Ten projekt jest jakby cały czas w realizacji. Jeszcze nie ma konkretnych, mierzalnych efektów końcowych, ale jeśli chodzi o perspektywę, to będzie to zgodne z założeniami – będzie możliwy rozwój sieci linii produkcyjnej o tych konkretnych podzespołach, co mówimy w projekcie.

Znacznie więcej respondenci mają do powiedzenia na temat barier, które spotkały ich na etapie starania się o uzyskanie wsparcia. W pierwszej kolejności omawiana jest wysokość wkładu własnego

---

⁷ 2.6.5 – Innowacyjne materiały i technologie energooszczędne w budownictwie, w tym innowacyjne materiały i technologie wykorzystywane do rewitalizacji oraz termomodernizacji ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych

przedsiębiorstwa, zależna od wysokości udzielanego mu wsparcia. Zbyt wysokie, niedopasowane do rzeczywistych potrzeb kwoty przekładają się na obniżenie zainteresowania RPO WM.

Bardzo często jest tak, że chciałoby się i jest się w stanie przebić przez te wszystkie dokumenty, ale okazuje się, że te kwoty, o które można wnioskować, są tak duże, że te 20% czy 15% [wkładu własnego] dla przedsiębiorstw, czy nawet 5% to jest dużo, bo firma nie jest w stanie zabezpieczyć w swoim budżecie i niejednokrotnie nie jest w stanie sfinansować jakoś zewnętrznie, w postaci jakiegoś poręczenia czy kredytu.

Tak zwane Małe FIO⁸, które całkiem nieźle funkcjonuje, co nie zmienia faktu, że tam można uzyskać 5.000 złotych, a procedura i papiery są takie same, jak przy milionie – a wiadomo, że skala podmiotu starającego się o to jest inna.

Drugą istotną barierą, na którą natrafiają zainteresowani RPO WM to brak elastyczności w rozliczaniu projektów – zarówno w kwestii środków finansowych, jak i czasu ich realizacji.

Często zdarzało się, że środki, które miały być wydane na jakiś cel, były zawyżone, a w innej dziedzinie zdarzało się, że trochę brakło, i nie mogliśmy tych środków przenieść, nie było to tak elastycznie. (...) Środki, które moglibyśmy sobie zabezpieczyć, to musieliśmy cyklicznie wydawać jakąś kwotę, którą nie potrzebowaliśmy.

W przypadku dotacji na otwarcie działalności z Urzędu Pracy, przy kwocie 20.000 zł, 21.000 zł, jest te kilkaset złotych, które można przesunąć tak samowolnie, oczywiście dokumentując, dlaczego tak się zrobiło, ale jakby nie potrzeba tych 59 konsultacji. (...) Natomiast w przypadku naszego projektu realizowanego, my nic nie możemy zrobić.

Jeden z respondentów szeroko rozwija wątek wpływu sztywnego harmonogramu projektów na ich niską efektywność; działania innowacyjne charakteryzują się bowiem w jego odczuciu wysoką niepewnością, a co za tym idzie – wymagają elastycznego podejścia.

Są firmy, które byłyby zainteresowane dofinansowaniem, natomiast barierą jest brak elastyczności w realizacji projektu, głównie co do jego czasu trwania. W początkowej fazie projektu badawczo-rozwojowego mamy we wczesnej fazie badań przemysłowych prace eksperymentalne – tutaj wszystko może się zdarzyć. Ta faza niesie duże ryzyko. Tutaj firmy rezygnują [ze wsparcia z RPO WM], bo czas wdrożenia tego projektu, bo kwestia administracyjna związana z projektem i fazą wdrożeniową, która nie jest dofinansowana, ale wchodzi w zakres monitoringu – to powoduje, że firmy rezygnują, bo w kontekście tego czasu, już ten produkt może pojawić się na rynku. Oni nie mają czasu. My musimy uczulić się na elastyczność czasową realizacji projektu.

2.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Uczestnicy badania mają bogate doświadczenia we współpracy ze szkołami wyższymi – zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wśród małopolskich jednostek naukowych, najczęściej wskazywane jako

---

⁸ Najprawdopodobniej respondent w ferworze dyskusji pomylił nazewnictwo – mianem „FIO”, co wynika z kontekstu wypowiedzi, określony został Bon na innowacje.

podmioty partnerskie były: Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

Najlepiej badani oceniali współpracę z AGH, natomiast pewnych trudności przysporzyła kooperacja z UJ, ze względu na brak decyzyjności pracowników i zbyt skostniałą, nieprzystępną strukturę administracyjną.

Generalnie nie było żadnych przeszkód i też zespoły badawcze AGH nie dawały nam powodów do niezadowolenia.

Bardzo się zmieniło w ostatnich trzech latach [aktywność uczelni], poza UJ. To jest tak skostniała i zbiurokratyzowana instytucja, że nie wiadzą, kto ma podpisać fakturę. Na Politechnice czy Akademii Górniczej, tam nie ma takich, tam się od ręki załatwia.

Współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami jest wynikiem inicjatywy zarówno środowiska biznesowego, jak i samych naukowców. Zainteresowanie szkół wyższych nowymi technologiami jest w dużej mierze wynikiem aktywności naukowej studentów, poszukujących interesujących tematów do pracy naukowo-badawczej.

U nas była taka sytuacja, że AGH, gdzie wydział informatyczny też jakby szukał w przedsiębiorstwach pomysłów, które mogliby wspólnie realizować w oparciu o te Bony [na innowacje].

Nasz projekt był ukierunkowany na innowacje, więc już studenci sami są zainteresowani przeprowadzeniem badań pod kątem swoich prac naukowych.

Decydującym czynnikiem wpływającym na powodzenie współpracy uczelni z biznesem jest w opinii badanych dopasowanie oferty badawczej szkół wyższych do potrzeb przedsiębiorców.

[O sukcesie zadecydowała] odpowiednia infrastruktura badawcza, która wcześniej została dobrana do zakresu pomiarów. [Uczelnia] zrozumiała, co konkretnie chce uzyskać firma, a nie co uczelnia sama chce przebadać. Firma przychodzi i mówi, że szklanka jest przezroczysta, a chcą mieć żółtą, a uczelnia chce już zrobić całą paletę barw. Firma chce zrobić od B do D, a nie od A do N. Jak rozwiążemy ten problem badawczy, to wtedy mamy sukces.

Firmy mają lepszy kontakt z klientem, wiedzą, czego on chce, więc koncentrują się na tych badaniach, które są potrzebne i dają sygnał uczelniom, na czym mają się skupić.

2.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Badani wymienili trzy podstawowe rodzaje wsparcia, którego oczekiwaliby od władz regionalnych, by czerpać większe korzyści z przynależności do inteligentnych specjalizacji.

Pierwszym z nich jest promowanie potencjału regionalnego. W odczuciu części respondentów, małopolski potencjał gospodarczy nie jest jeszcze odpowiednio zidentyfikowany, natomiast zdecydowanie wymaga promocji – zarówno lokalnie, wewnątrz, jak i poza województwem

małopolskim. *Marka krakowska jest bardzo dobrze znana, ale słabo kojarzona z wieloma rzeczami – mówi jeden z uczestników badania.*

Drugi rodzaj wsparcia, a właściwie likwidacja istotnej bariery w dostępności do tego już funkcjonującego, to uproszczenie i skrócenie procedur. W opinii jednego z badanych, rejestracja spółki drogą on-line trwa kilka dni, natomiast w urzędzie wydłuża się nawet do kwartału. Podobnie sprawy mają się z innymi formalnościami; wydłużony czas oczekiwania na decyzje urzędowe sprawia, że innowacyjne pomysły tracą świeżość, a przebrnięcie przez składanie wniosku o dofinansowanie skutecznie zniechęca do podejmowania prób starania się o przyznanie wsparcia.

Trzecia poruszana kwestia związana jest z patentami – wspieraniem i promocją ich powstawania. Sugerowane rozwiązania to na przykład *jakiś tytuł roku, innowacyjność jakichś wynalazków, na przykład żeby promować najlepszych profesorów, jak najwięcej patentów zgłoszonych, bo u nas jest bardzo mało. Jest olbrzymi potencjał naukowy, ale tak formalnie rzecz biorąc, to my jesteśmy cieniutko.* Inna propozycja to odpowiednio wyższa punktacja w ocenie wniosków o dofinansowanie tych podmiotów, które w zespole badawczym mieć będą naukowców z określoną liczbą zgłoszonych patentów.

2.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Przedsiębiorcy współpracujący z zewnętrznymi firmami w zakresie prac badawczo-rozwojowych są z tej współpracy zadowoleni i nie zgłaszają żadnych problemów z dostępnością tych podmiotów.

[Potrzeby] są zaspokojone. W 100% jestem zadowolony, to nie podlega dyskusji.

My współpracujemy z firmami jakby źródłowymi – my wybieramy podzespoły i korzystamy z konsultacji. Jesteśmy zadowoleni, to jest stała współpraca.

Współpraca z zewnętrznymi firmami, wyspecjalizowanymi w działalności B+R, przynosi przedsiębiorcom dwojakie korzyści. Z jednej strony mogą oni aplikować o środki z puli należnej specjalizacjom inteligentnym, nawet jeżeli nie jest to ich *core business*, a tylko rozszerzenie działalności na potrzeby konkretnego projektu. Z drugiej strony, zyskują dostęp do infrastruktury technicznej – często bardzo kosztownych urządzeń, których zakup przez firmę byłby nieuzasadniony.

O sukcesie współpracy z firmami zewnętrznymi decyduje kompetencja ich pracowników, rzetelność oraz uczciwe prezentowanie swoich możliwości w zakresie realizacji badań.

2.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

Aby określić rzeczywisty stopień wpływu koncepcji IS na małopolską gospodarkę, badani proszeni byli o wskazanie, czy rozwój ich przedsiębiorstw bez przynależności do specjalizacji inteligentnych byłby taki sam, jak jest obecnie. Zdania były podzielone, jednak dominowały głosy, że jeśli dany podmiot chce rozwijać swój potencjał innowacyjny, znajdzie na to środki, niezależnie od dostępnego wsparcia w regionie.

Jeżeli mam cel i dostępne środki, to wybieram, ale jeżeli mam plan działania i wprowadzam coś na rynek, a środków nie ma, no to szukam rozwiązania. To nie jest tak, że w Polsce czy w Unii Europejskiej uzyskuje się pieniądze na innowacje. Myśmy się wsparli na przykład w Kazachstanie. To [innowacje] będzie się działo niezależnie od tego, czy to [dofinansowanie] się będzie działo, czy nie.

Uważam, że w niewielkim stopniu inteligentne specjalizacje mają wpływ na aktywność firm w zakresie chociażby pozyskiwania finansowego, dofinansowanie.

Jednocześnie jednak badani deklarują, że dotychczasowe sukcesy w działalności badawczo-rozwojowej wspieranej ze względu na przynależność do inteligentnych specjalizacji zachęcają ich do planowania w przyszłości dalszego rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw. Wspieranie podmiotów z branż kluczowych w osiągnięciu przewagi rynkowej powinna stać się priorytetem dla władz lokalnych i centralnych – stawką jest ich konkurencyjność na rynku globalnym.

Konkurencyjność w naszej branży to jest priorytet. Jeżeli nie postawimy na rozwój, to za chwilę firmy, czy z Chin, czy jakiegokolwiek, za chwilę podchwyć i będą przed nami nawet dziesięć kroków.

2.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Ostatnia część badania poświęcona była poznaniu opinii przedstawicieli przedsiębiorstw działających w specjalizacji *Energia zrównoważona* na temat możliwości długoletniego stymulowania innowacyjności małopolskiej gospodarki przez założenia IS.

Respondenci są umiarkowanymi optymistami – uwzględniając aktualną kondycję polskiej gospodarki oraz rozwój nowoczesnych technologii uważają, że IS mają szanse funkcjonować jako model skuteczny. Jednocześnie jednak podkreślają, że działają stale w warunkach wysokiej niepewności, a rozwój innowacyjności uzależniony jest od decyzji politycznych.

Nie jesteśmy w stanie przewidzieć tego co będzie, ale moim zdaniem [IS] jest w stanie [stymulować innowacyjność]. Głowy nie dam sobie za to uciąć, bo nie wiem, czy za rok będzie jeszcze cokolwiek, bo może się wszystko zmienić. Teoria – teorią, praktyka – praktyką.

Warto w tym miejscu podkreślić, że wypowiedzi respondentów miały charakter dość ogólnikowy. Z jednej strony akcentowali oni pozytywny wpływ IS na rozwój gospodarczy Małopolski, z drugiej jednak – podkreślając stałe działanie w warunkach wysokiej niepewności – nie potrafili jednoznacznie ocenić szans powodzenia tego modelu stymulowania innowacyjności w perspektywie wieloletniej.

2.12. Wnioski i rekomendacje

Założenia koncepcji inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego badanym działającym w obszarze zrównoważonej energii są dość dobrze znane. Z łatwością wskazują cele powstania specjalizacji jak również potrafią wskazać te rozwijane w Małopolsce. Jednocześnie jednak pada stwierdzenie, że wśród małopolskich przedsiębiorców ogółem nawet 90% może nie rozumieć

strategicznego znaczenia IS dla rozwoju gospodarki regionu. Zgodnie ze wskazaniami badanych, rekomenduje się realizację cyklu prelekcji w akademickich centrach transferu technologii, zwiększających poziom wiedzy przedsiębiorców na temat IS oraz korzyści z nich płynących. Zaproszenia warto wystosować drogą telefoniczną, by zachęcić przedsiębiorców do zainteresowania się zagadnieniem.

Badani dostrzegają istotny, pozytywny wpływ inteligentnych specjalizacji na funkcjonowanie małopolskich przedsiębiorstw. Dostęp do środków finansowych umożliwia podjęcie działań badawczo-rozwojowych firmom, które dotychczas nie miały takiej możliwości. Spotkania w grupach roboczych przy Małopolskiej Radzie Innowacji dają przedsiębiorcom możliwość realnego wpływu na kształtowanie polityki regionalnej. Współpraca biznesu z uczelniami pozwala na komercjalizację wyników badań. W efekcie szkoły wyższe zyskują środki na dalsze prace i kształcenie kadry, która zasili lokalny rynek pracy. Przedsiębiorcy natomiast, rozwijając się, mają możliwość zatrudniania nowych pracowników. Są to korzyści, które należy komunikować w perspektywie długofalowej, nie ograniczając promocji IS tylko do prezentowania ich jako źródła bieżącego finansowania projektów innowacyjnych.

Rozwój inteligentnych specjalizacji jako modelu stymulującego gospodarkę innowacyjną Małopolski natrafia na kilka istotnych barier. Pierwszą z nich jest niedopasowanie programu do potrzeb przedsiębiorstw różnej wielkości; duże firmy, mające środki własne na badania, rezygnują ze wsparcia ze względu na dużą ilość formalności związanych z jego pozyskaniem, przekładających się na znaczny upływ cennego w projektach innowacyjnych czasu. Mniejsze firmy, nie dysponując zasobami wystarczającymi do prawidłowego przygotowania wniosku o wsparcie, częstokroć nie podejmują nawet prób pozyskania go. Rozwiązaniem tej sytuacji wydaje się być uproszczenie formalności związanych z przygotowaniem wniosków oraz utworzenie punktów konsultacyjno-doradczych, wspierających przedsiębiorców w tych działaniach.

Kolejna istotna bariera to niedopasowanie zakresu wsparcia do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców. Kwoty dofinansowania są często zbyt duże, a projekty – zbyt kompleksowe. Utrudnia to podjęcie prac badawczo-rozwojowych w mniejszym zakresie, a jednocześnie skrócenie czasu ich trwania do wymogów rynkowych. Wprowadzenie wsparcia o mniejszej wartości pozwoliłoby również – w opinii badanych - ubiegać się o nie podmiotom, dla których barierą stanowi obecnie samodzielne finansowanie pewnej części projektu. Zauważyć należy, że wsparcie o mniejszej wartości, które chcieliby móc otrzymywać badani, jest w Małopolsce dostępne w postaci Bonu na innowacje; jego wartość jest niższa, zaś procedury związane z pozyskaniem środków – uproszczone. Rekomenduje się zatem położenie większego nacisku na działania informacyjne związane z Bonem. Warto również rozważyć pogłębienie zagadnienia wartości oczekiwanego wsparcia: być może brakuje w tym przypadku „złotego środka”, a obecnie oferowane kwoty są zbyt duże albo zbyt małe.

Zakres uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji jest przez badanych oceniany dobrze; w chwili obecnej nie wymaga on istotnych modyfikacji. Zaleca się jednak stale monitorowanie tego dokumentu z uwzględnieniem danych o efektywności dotychczasowego wsparcia oraz kondycji gospodarki – możliwym może okazać się zawężenie listy specjalizacji do kilku rzeczywiście kluczowych dla rozwoju regionu.

Współpraca przedsiębiorstw ze szkołami wyższymi przebiega niemal bez zarzutu. Uczelnie same wychodzą z inicjatywą rozwoju innowacyjnych pomysłów przedsiębiorców lub propozycjami komercjalizacji prowadzonych badań. Co najistotniejsze, w opinii badanych dobra współpraca z sektorem szkolnictwa wyższego zasadza się na zrozumieniu przez przedstawicieli uczelni perspektywy

rynkowej i dostosowaniu zakresu proponowanych badań do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców. Rekomenduje się wspieranie komunikacji pomiędzy tymi podmiotami, by wypracować model kompromisowy, w którym zarówno interesy badawcze jednostek naukowych, jak i potrzeby firm w zakresie komercjalizacji wyników prac badawczych były uwzględniane w partnerstwach w stopniu satysfakcjonującym obydwie ich strony.

3. Technologie informacyjne i komunikacyjne

W wywiadzie dotyczącym IS *Technologie informacyjne i komunikacyjne* uczestniczyło siedmioro badanych, dobranych celowo spośród przedstawicieli przedsiębiorstw działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*.⁹

3.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Znajomość założeń koncepcji inteligentnych specjalizacji była w gronie badanych dość dobra. Respondenci łączyli ją z istniejącą Strategią Innowacji Województwa Małopolskiego, uznając ją za przyczynek do wyłonienia dziedzin gospodarki szczególnie istotnych z perspektywy rozwoju gospodarczego regionu.

Zakładała [Regionalna Strategia Innowacji], żeby wyodrębnić w naszym regionie te dziedziny, nazwijmy to, techniki, które są szczególnie perspektywiczne. (...) Stwierdzono, że to właśnie będą takie, a nie inne i ta strategia się zmieniała, ewoluowała, i to, co mamy w tej chwili, powinno wybiegać w przyszłość i kreować pewne nowe właśnie jakby przemysły, produkty, idee.

Wśród wskazywanych przez respondentów celów powołania do życia koncepcji inteligentnych specjalizacji, wyklarowały się dwa najistotniejsze: poprawa konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw przez wspieranie ich innowacyjności oraz możliwie największe wykorzystanie drzemiącego w regionie potencjału gospodarczego.

To są branże, które powinny jakoś wykorzystać potencjał, który w konkretnym regionie tkwi i te wszystkie zasoby.

Jest to po prostu maksymalne wykorzystanie zasobów danego regionu. (...) Kładzenie właściwie nacisku na to, by w danym regionie powstawały firmy, czy tam przedsiębiorstwa, związane zgodnie, powiedzmy, na przykład, tak jak jeżeli chodzi o kadre, którą kształcą uczelnie – żeby w regionie właśnie powstawały takie spółki, które będą też dawać pracę tym osobom, które w tych kierunkach się kształcą.

Mimo posiadania wiedzy o celach, jakie przyświecały koncepcji inteligentnych specjalizacji, uczestnicy badania nie potrafili jednoznacznie wskazać, które z nich są wspierane przez Małopolskę. Wymienione przez nich branże – poza tą, w której sami działają – to energia zrównoważona i nie będące IS regionu

---

⁹ Op. cit., s. 18-36

meblarstwo. Specjalizacje takie jak chemia czy produkcja metali i wyrobów metalowych nie budziły wśród badanych jednoznacznych skojarzeń z IS Małopolski.

3.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Pytani o korzyści, które małopolskie firmy osiągają dzięki wdrożeniu koncepcji inteligentnych specjalizacji, respondenci w pierwszej kolejności wskazują na większą dostępność wsparcia finansowego.

Są to jakieś dofinansowania.

Z pewnością jest jakaś łatwość – jeżeli już jesteśmy w czymś i Małopolska ma nas rozwinąć i doinwestować, to jest łatwiej zdobyć jakieś dodatkowe pieniądze, żeby rozwinąć działalność.

To są ogromne pieniądze, więc tutaj nie mówimy o złotówkach. Więc, no, można było się rozwinąć.

Dodatkowe fundusze to dla badanych środek pozwalający na rozwój przedsiębiorstw - wzrost ich konkurencyjności, a co za tym idzie, zwiększającą się liczbę klientów. Dodatkowo wsparcie regionalne konkretnych branż umożliwia w ich opinii ekspansję działalności lokalnych podmiotów na inne regiony kraju, gdzie dane branże nie są wspierane. Kolejną korzyścią było stymulowanie przedsiębiorstw do rozwoju w ramach gospodarki opartej na wiedzy – finansowanie innowacji motywowało przedsiębiorców do podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników w obszarze nowych technologii.

Dodatkową korzyścią był wpływ przedsiębiorstw należących do inteligentnych specjalizacji na inne podmioty gospodarcze w regionie. Pozyskane środki finansowe pozwoliły w niektórych przypadkach na wymianę infrastruktury, która w branży telekomunikacyjnej starzeje się bardzo szybko. Dostrzeganą przez badanych wartością dodaną był również transfer środków finansowych i wiedzy do firm spoza IS, świadczących dla podmiotów objętych wsparciem usługi podwykonawcze.

Pytani o negatywny wpływ koncepcji IS na gospodarkę regionu, badani deklarują, że takowego nie dostrzegają. Jedyne odczuwane przez nich problemy wiązały się z przygotowaniem wniosków o wsparcie i prowadzeniem dokumentacji projektowej.

Problemy pojawiają się zawsze. Trzeba było zatrudnić jeszcze kilka osób dodatkowych, żeby gdzieś tam ogarnąć. Wiadomo, papierków do wszystkiego mnóstwo, ale – szczerze – że nie no, na razie wychodzi na plus bardziej niż na minus.

Drugą negatywną konsekwencją wdrożenia koncepcji inteligentnych specjalizacji jest w opinii badanych koncentracja na wąsko wyspecjalizowanych, pojedynczych obszarach lokalnej gospodarki.

Tak może być, że jeżeli jest parcie na jakieś konkretne branże, to gdzieś się pomija pozostałe. (...) No nie każdy może być informatykiem, a szewc też jest potrzebny.

Im będzie trudniej postarać się o jakieś fundusze i rozwinąć swoją działalność.

Część badanych jako negatywny aspekt wdrożenia koncepcji inteligentnych specjalizacji w obecnie funkcjonującej formie postrzega presję, jaką wywiera się na przedsiębiorstwa korzystające ze wsparcia – są one zobligowane do osiągnięcia konkretnych wyników. Uniemożliwia to wykorzystanie dostępnych

środków na projekty wysoko innowacyjne, które z definicji są obciążone bardzo wysokim ryzykiem niepowodzenia, ale też jeśli odnoszą sukces – często jest on spektakularny.

Taką jedyłą [negatywną] rzeczą, którą mogą odczuwać te firmy, to presję. Że skoro są gdzieś tam wrzucone w to, to muszą postawić się na jak najwyższym poziomie.

Nikt nie da nam ogromnych pieniędzy i powie nam: „Zróbcie, co zróbcie, no i nie ma efektów, to trudno.”

3.3. Dostrzeżenie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Potencjalna korzyść, która może płynąć z dalszego wspierania dziedziny IS w Małopolsce zaczyna się w opinii uczestników badania wyłaniać już na obecnym etapie ich rozwoju – jest to kooperacja przedsiębiorstw konkurujących zazwyczaj w tej samej branży w celu osiągnięcia wspólnych, nadrzędnych celów w relacjach z władzami lokalnymi.

Moja branża brała udział w takim projekcie (...) i korzyść jest taka, że te firmy często konkurują ze sobą, ale są takie płaszczyzny, gdzie one mogą wspólnie działać – wtedy mają lepszą siłę przebicia.

Podobne podmioty mają te same problemy, prawda, i jak działają same, to mają mniejszą siłę przebicia, ale jak są, nawiązują porozumienie, związek, struktura – to mogą wywierać nacisk.

Pytani o działania, jakie mogą zwiększyć potencjalny pozytywny wpływ inteligentnych specjalizacji na wzrost innowacyjności i konkurencyjności lokalnej gospodarki, uczestnicy badania w pierwszej kolejności – i jednogłośnie – podkreślają konieczność promowania dostępnych dla przedsiębiorców form wsparcia.

Przede wszystkim edukacja. Mam takie wrażenie, że skoro te środki nie są wykorzystywane, to po prostu nie wszyscy o tym wiedzą. [Potrzebne jest] Rozpowszechnienie tej informacji. No bo domyślam się, że jakieś duże firmy mają taką wiedzę, bo mają cały sztab ludzi, którzy to śledzą. Natomiast mniejsze firmy, które zatrudniają kilka lub kilkanaście osób – może niekoniecznie.

Informowanie, jakie będą mieli korzyści. W wielu osobach jest niewiedza. (...) Wyjaśnianie tym osobom, co z tego będą miały, jak to będzie wyglądało i co to da.

Podmioty, które miałyby zdaniem badanych zająć się promocją dostępnego wsparcia, to władze samorządowe – urzędy miast i gmin dysponują bazami przedsiębiorców, zatem wiedzą, w jakich branżach oni działają i mogliby informować ich o prowadzonych działaniach.

Ze względu na wysoki poziom formalności związanych z pozyskiwaniem wsparcia w ramach IS, badani zaproponowali swego rodzaju „stopniowanie” tego typu pomocy; dla podmiotów, które nie chcą lub nie mają możliwości aplikowania o środki finansowe można stworzyć system ulg podatkowych, będących odczuwalnym wsparciem.

Na przykład jakieś ulgi, a nie od razu dotacje. Jak się ktoś znajdzie w grupie [IS], to może mieć pewne rzeczy łatwiej.

Nie chcę dotacji, nie chcę dostać tam dofinansowania [z osi] 1, 3 - to chociaż ulgę ci dam.

Kolejny czynnik, który mógłby zwiększyć korzyści płynące z IS to łatwiejszy dostęp do środków finansowych na pokrycie przez firmy wkładu własnego w projektach. Instytucje finansowe czy banki mogłyby przygotować preferencyjne warunki kredytowania przedsiębiorstw z inteligentnych specjalizacji, ułatwić im dostęp do pożyczek czy uprościć procedury starania się o nie.

Jeżeli jest tak, że trzeba za coś z góry zapłacić za tą dotację, to nie każdy ma te 100.000 zł włożyć czy wkład własny 1.000.000 zł czy jakieś większe kwoty – dla nas to jest duża bariera. Żeby wejść do gry, trzeba najpierw duże pieniądze wyłożyć.

Na pewno łatwiej jest wziąć większej firmie, która ma jakieś gdzieś tam większe zyski, takiego kredytu, niż takiej osobie, która ma na przykład paru pracowników, nie przynosi takich zysków, nie ma takich pieniędzy.

Jedynym zagrożeniem dla małopolskich przedsiębiorstw, jakie dostrzegają badani w kontekście rozwoju IS w regionie, jest wzrost liczby podmiotów działających w konkretnych branżach i rosnąca konkurencja pomiędzy nimi. Respondenci wskazują jednak sposoby, by sprostać temu wyzwaniu – stałe poprawianie jakości swoich usług i produktów, obniżanie kosztów oraz promocję.

Szukać jakichś innych innowacyjności, żeby iść do przodu. Zmniejszać koszty, cały czas analizować ten rynek, w którym się znajdujemy.

3.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Funkcjonujący obecnie zakres uszczegółowienia dziedzin IS jest przez badanych oceniany dobrze, jednak nie są oni skłonni szeroko wypowiadać się na ten temat – prawdopodobnie ze względu na brak pełnej wiedzy o zawartości omawianego dokumentu.

Jeden z uczestników badania zauważa zjawisko, które w innych grupach wskazywane było jako potencjalne ryzyko związane z IS – dostosowywanie się przedsiębiorstw spoza branż IS do opisu tych specjalizacji, by móc korzystać z należnych im profitów.

Jest to [uszczegółowienie] zrobione dość dobrze, więc tutaj kwestia rozwinięcia się w swojej działalności, co podchodzi pod dany zakres, zawsze można to rozszerzyć przecież.

W efekcie takich działań, katalog inteligentnych specjalizacji może stać się skostniałą strukturą, nieprzystającą do zmieniających się warunków rynkowych i dynamiki regionalnej gospodarki; przedsiębiorcy będą na poziomie formalnym dostosowywać się do uszczegółowienia dziedzin IS, nie zaś specjalizacje – do rozwoju przedsiębiorstw.

3.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Również część wywiadu dotycząca wyłaniania się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu, była dość krótka – respondenci są zdania, że dokument jest wyczerpujący i aktualny.

Raczej tam słyszymy w telewizji i w wiadomościach o jakichś innowacjach, także wydaje mi się, że jeżeli chodzi o technologię (...), to jest raczej na bieżąco. (...) Wydaje mi się, no, z tego wynika, jak tutaj widzę o jakichś innowacjach, o której słyszałem niedawno, to one się tutaj pojawiły w tym [uszczegółowieniu]. No to wydaje mi się, że ogólnie nie można się do jakiegoś aspektu tego opracowania przyczepić.

Jedyna branża, o której rozmawiają badani w kontekście rozszerzenia listy inteligentnych specjalizacji, to meblarstwo, a dokładniej – indywidualizacja produkcji meblarskiej. W odczuciu części respondentów w ostatnich latach bardzo zwiększyło się zainteresowanie konsumentów meblami produkowanymi na indywidualne zamówienie, co mogłoby świadczyć o potrzebie wciągnięcia tej branży na listę inteligentnych specjalizacji Małopolski.

3.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Czworo uczestników badania korzystało ze wsparcia oferowanego firmom w ramach osi 1 lub 3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego. Mają oni pewne trudności z ogólną oceną jakości tych programów – realizowane projekty są jeszcze w toku, nie można przejść zatem do podsumowań. Mimo to jednak respondenci z łatwością wskazują na kilka barier związanych z wykorzystywaniem wsparcia, jak również na płynące niego korzyści dla przedsiębiorców.

Bardzo dobrze ocenianą formą wsparcia jest „bon na doradztwo”, szczególnie atrakcyjny dla mniejszych przedsiębiorców.

Chcielibyśmy coś zrobić, nie mamy kogoś, kto by nam doradził, to ten Bon to jest coś fajnego. Możemy się dopytać, poradzić się, jak zrobić, żeby było dobrze. Jak wykorzystać otrzymaną pomoc, żeby to było z korzyścią dla firmy.

Kolejną korzyścią, płynącą z wdrożenia wsparcia w ramach osi 1 i 3 RPO WM jest wspomaganie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie wdrażania innowacji.

Wspieranie tych małych przedsiębiorstw jest ważne, bo na dobrą sprawę tylko jakieś duże korporacje, tylko jakieś molochy utrzymują działy badawczo-rozwojowe, czy w ogóle je mają. Takie małe i średnie przedsiębiorstwa nawet nie mają szansy, nie stać ich po prostu.

Po raz kolejny badani podkreślają, jak istotne jest docieranie do przedsiębiorców z informacją o możliwości pozyskania wsparcia w ramach RPO WM – w ich opinii szczególnie małe i średnie firmy, gdzie brak jest specjalistów w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych i nie ma środków finansowych na korzystanie z usług zewnętrznych, są odcięte od wiedzy na temat oferowanych im dotacji.

Rozreklamowanie tego byłoby bardziej korzystne, bo może więcej osób by z tego skorzystało.

To jest raczej skierowane do mniejszych przedsiębiorstw, bo większe przedsiębiorstwa (...) mają specjalistów, którzy się po prostu takimi rzeczami zajmują. A mniejsze przedsiębiorstwa być może nie mają szans na zatrudnienie specjalistów. Nie wiedzą o tym też.

Proponowane sposoby informowania przedsiębiorców o działaniach urzędów skierowanych do specjalizacji inteligentnych to przede wszystkim rozsyłanie informacji drogą elektroniczną – via email. Dodatkowo powinny zostać stworzone punkty, które udzielałyby wyczerpujących, kompleksowych informacji na temat oferowanego wsparcia, zarówno drogą telefoniczną, jak i przedsiębiorcom odwiedzającym je osobiście. Co istotne, lokalizacja takiego punktu powinna być udostępniana firmom (po raz kolejny pożądanym kanałem komunikacji to email), zaś zakres ich usług informacyjnych jak najszerszy, by przedsiębiorcy mogli pozyskać wszystkie informacje w jednym miejscu, nie tracąc niepotrzebnie czasu. Badani oczekują również aktywności urzędów i działań informacyjnych nie sprowadzających się do odpowiadania na pytania przedsiębiorców (którzy nierzadko nie wiedzą, kogo i o co mogliby zapytać). *Na dobrą sprawę, ja nie wiem, gdzie miałbym się udać w poszukiwaniu informacji, nie mam informacji, nie wiem* – opisuje aktualny stan wiedzy wielu przedsiębiorców jeden z uczestników badania.

3.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Badani przedsiębiorcy branży technologii informacyjnych i komunikacyjnych nie mają doświadczenia we współpracy ze szkołami wyższymi. Wywiad skoncentrował się na potencjalnych formach takiej kooperacji, a przede wszystkim na tym, kto powinien być jej inicjatorem.

Respondenci zgodnie przyznają, że z inicjatywą współpracy pomiędzy uczelniami a firmami powinien wychodzić ten z potencjalnych partnerów, który ma pomysł innowacyjny, mogący rozwinąć się w partnerstwie.

Jeżeli znajdzie się grupa studentów czy wydział, który coś, na coś wpadł, różni ludzie wpadają na jakiś pomysł, to uważam, że jeżeli mają taką możliwość, no to, wiadomo, że powinni wyjść i zapytać, na przykład podejść do firmy, że mają taki pomysł i na przykład nie są w stanie finansowo tego gdzieś tam ogarnąć – żeby im pomóc, a w ramach tego odwdzięczą się tym badaniem, pokazaniem rozwoju danej dziedziny.

Czasem jest tak, że pracodawca wpadnie, dana firma wpadnie na pomysł. Nie ma komu tego zlecić, to fajne jest, to żeby poszła do studentów albo kogoś i powiedziała: „Słuchajcie, mamy ten – dacie radę? Albo spróbujcie, czy to możliwe.”

Badani są zdania, że najkorzystniejszy model współpracy to kooperacja długofalowa, nie tylko projektowa, w takiej formie, jaka obecnie funkcjonuje na linii uczelnie – duże przedsiębiorstwa.

Po prostu uczelnia decyduje się na stałą współpracę z takim przedsiębiorstwem, jakąś firmę, i cały czas pracuje nad pewnymi rzeczami, które są dla tej firmy innowacyjne. To jest po prostu stała współpraca, nie tam, powiedzmy, na pół roku, na rok, tylko na lata.

W większości dużych firm to też tak działa, że uczelnie jednak współpracują z dużymi firmami. To nie jest nic nowego.

3.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Zakres i formy wsparcia, którego badani oczekują dla firm działających w ramach IS wynika z trudności, z jakimi borykają się w jego pozyskiwaniu oraz wykorzystywaniu. Badani wymieniają kilka kluczowych obszarów.

1. Doradztwo – zarówno na etapie przygotowywania wniosków, jak i wykorzystywania otrzymanych środków finansowych. Instytucje powinny mieć szeroką wiedzę na temat innowacyjności i możliwych do pozyskania przez przedsiębiorców dotacji, by udzielać im szybkiej i pełnej informacji na ten temat. Badani postulują utworzenie centrum informacyjnego, gdzie w jednym miejscu i krótkim czasie będą mogli uzyskać pełną wiedzę potrzebną do efektywnego wykorzystania oferowanego im wsparcia.
2. Dalsze wsparcie finansowe – pieniądze pozwalają firmom na podejmowanie kolejnych inwestycji oraz działań badawczo-rozwojowych, zwiększających ich innowacyjność i konkurencyjność.
3. Pośrednictwo w łączeniu partnerów biznesowych z ośrodkami naukowymi – instytucje mające bazę uczelni chętnych do kooperacji i dysponujące wiedzą o zakresie specjalizacji tych jednostek byłyby dla przedsiębiorców dużą pomocą w wyszukiwaniu potencjalnych partnerów do projektów innowacyjnych.
4. Preferencje podatkowe – zwolnienie z podatków lokalnych może wpłynąć pozytywnie na rozwój infrastruktury (laboratoria, ale też na przykład drogi dojazdowe do nich), co pozytywnie odbije się na gospodarce całego regionu, nie tylko w specjalizacjach inteligentnych.
5. Uproszczenie i skrócenie procedur urzędowych – wydłużony czas oczekiwania na niektóre pozwolenia czy dokumenty sprawia, że przedsiębiorstwa korzystające ze wsparcia w ramach IS mają trudności z wywiązaniem się z obowiązujących harmonogramów. Dodatkowo często czas potrzebny na uzyskanie tego typu dokumentów jest trudny do oszacowania, gdyż same urzędy nie dotrzymują deklarowanych przez siebie terminów.

3.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Badani przedsiębiorcy branży technologii informacyjnych i komunikacyjnych nie współpracowali dotychczas z partnerami zewnętrznymi w projektach badawczo-rozwojowych. W efekcie nie dysponują oni wiedzą wystarczającą, by omawiać temat zaspokojenia popytu firm swojej specjalizacji na usługi tego typu.

3.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

Pomimo deklarowanego dostrzegania pozytywnego wpływu koncepcji IS na aktywność badawczo-rozwojową i innowacyjną małopolskich firm, badani przedsiębiorcy nie mieli szczegółowych przemyśleń na ten temat. Podkreślają natomiast, że dostępność środków finansowych pozwala mniejszym podmiotom na podejmowanie prób rozwoju w nowoczesnych branżach; bez wspierania koncepcji inteligentnych specjalizacji w Małopolsce byłoby to znacznie utrudnione.

3.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Badani mają podzielone opinie na temat możliwości oceny IS jako modelu stymulowania innowacyjności gospodarki w sposób długofalowy. Część uczestników badania jest zdania, że dopiero perspektywa dekady lub dłuższa pozwoli ocenić, czy podejmowane działania miały sens. Zgodnie jednak respondenci przyznają, że model trzeba stale monitorować i ulepszać.

To jest projekt może gdzieś tak, może na dziesięć, może piętnaście lat i po, wydaje mi się, dziesięciu, piętnastu latach może się w jakiś tam sposób po prostu wypalić i trzeba będzie czegoś nowego, pewnych jakichś nowych impulsów, żeby w jakiś sposób pobudzić te firmy.

Dziesięć lat to jest akurat bardzo długo. To jest za długi okres zdecydowanie. Nie wydaje mi się, żeby to mogło funkcjonować powyżej dziesięciu lat, tak do przodu, chyba, że to się będzie w tym czasie rozwijać.

Trzeba będzie na pewno zmienić ten model, żeby patrzeć przede wszystkim, co się dzieje w regionie.

Z punktu widzenia badanych, kluczowa dla utrzymania efektywności inteligentnych specjalizacji jako modelu stymulowania innowacyjności gospodarki jest stała obserwacja zmieniających się trendów rynkowych – zarówno w regionie, jak i na świecie.

Non-stop, 24 godziny na dobę monitorowanie wszystkiego. Wszystkich nowinek, które pojawiają się, że tak powiem, w systemie. (...) Ten system być może za 10 lat straci jakąś taką swoją płynność, bo pojawi się tyle nowych rzeczy.

Świat idzie do przodu. Może pojawią się inne dziedziny, które będą się wpasowywać w zasoby tego konkretnego regionu. (...) Być może będziemy w jakiejś dziedzinie takimi mistrzami, że nie będziemy potrzebowali jakiegoś specjalnego wsparcia.

Najlepiej stworzyć po prostu – tak mi się wydaje – grupę specjalistów, którzy będą kontrolować, którzy będą monitorować rzeczy, które się dzieją na świecie i oni po prostu będą decydować, gdzie ten zastrzyk pieniędzy powinien pójść, w co.

Efektywność inteligentnych specjalizacji w stymulowaniu innowacyjności gospodarki jest zatem w odczuciu badanych zależna przede wszystkim od umiejętności reagowania władz na zmiany zachodzące w światowej gospodarce oraz wysokiego poziomu elastyczności we wspieraniu poszczególnych branż.

3.12. Wnioski i rekomendacje

Przedsiębiorcy działający w IS *Technologie informacyjne I komunikacyjne* znają założenia oraz cele wdrożenia programu inteligentnych specjalizacji w województwie małopolskim. Uwagę zwraca jednak fakt, że samo uszczegółowienie specjalizacji nie jest dla nich jasne; znają założenia dokumentu, ale nie jego zawartość. Może to zmniejszać zainteresowanie wsparciem dedykowanym poszczególnym dziedzinom – przedsiębiorcy należący do IS nie wiedząc o tym, nie będą po nie sięgać. Rekomenduje się szerszą komunikację benefitów płynących z przynależności do programu do tych podmiotów, które mogą się o nie ubiegać.

Badani zwracają uwagę na kilka negatywnych aspektów związanych z funkcjonowaniem inteligentnych specjalizacji. Kluczowy to trudności z przygotowaniem wniosków o wsparcie – wymaga zaangażowania od przedsiębiorstw dodatkowych sił i środków, często przekraczających możliwości mniejszych podmiotów. Wsparciem dla firm może być uproszczenie procedur związanych ze składaniem wniosków bądź udzielanie im nieodpłatnej pomocy merytorycznej. Warto również podjąć działania zwiększające wiedzę przedsiębiorców na temat rodzajów wsparcia i sposobów ich pozyskania – opisywane przez badanych trudności w dostępie do finansowania działań innowacyjnych, przypisywane przez nich UMWM i inteligentnym specjalizacjom, wydają się raczej dotyczyć wsparcia oferowanego w ramach osi priorytetowych 1 i 3 RPO WM. Należy położyć większy nacisk na zwiększanie wiedzy przedsiębiorców w obszarze instytucji odpowiedzialnych za poszczególne programy; pomoże im to efektywniej korzystać ze wsparcia oraz poszukiwać informacji w odpowiednich źródłach.

Barierą powstrzymującą przedsiębiorców przed sięganiem po pomoc z RPO WM jest również konieczność finansowania części projektu ze środków własnych. Mniejsze oraz krótko działające na rynku firmy często nie mają dostępu do potrzebnych kwot – nie dysponują odpowiednimi środkami własnymi ani nie mogą ubiegać się o kredyty. Rozwiązaniem może być obniżenie kryteriów dostępu do pożyczek bankowych lub udzielanie zwrotnej pomocy na ten cel w ramach wsparcia rozwoju inteligentnych specjalizacji.

Uszczegółowienie dziedzin IS jest oceniane dobrze. Należy jednak stale je monitorować; przedsiębiorcy deklarują bowiem, że powszechną praktyką jest dostosowywanie „formalne” swojego profilu działalności do wymienionych branż IS. W efekcie takich działań, katalog inteligentnych specjalizacji może stać się skostniałą strukturą, nieprzystającą do zmieniających się warunków rynkowych i dynamiki regionalnej gospodarki.

Cenioną przez przedsiębiorców formą wsparcia okazuje się być Bon na doradztwo. Podkreśla to znaczenie wsparcia merytorycznego, zarówno podczas wnioskowania o dofinansowanie projektów innowacyjnych, jak i podczas ich realizacji. Transfer wiedzy od władz lokalnych do przedsiębiorców powinien przebiegać zarówno w komunikacji jednokierunkowej (najchętniej newsletterów, zawierających ważne informacje dotyczące IS), jak i w formie spotkań informacyjnych, na których będą mogli uzyskać odpowiedzi na nurtujące ich pytania. Rekomenduje się również stworzenie centrum informacyjnego, gdzie przedsiębiorca będzie mógł pozyskać pełną wiedzę na temat bieżących działań wspierających IS oraz otrzymać wyjaśnienia swoich wątpliwości od kompetentnych, wykwalifikowanych urzędników.

Kolejne zagadnienie związane z usprawnieniem komunikacji pomiędzy partnerami w projektach badawczo-rozwojowych to stworzenie platformy umożliwiającej kontakty pomiędzy przedsiębiorcami a przedstawicielami szkół wyższych. Prowadzony przez władze lokalne rejestr ośrodków akademickich

chętnych do podjęcia współpracy z lokalnymi firmami (wraz z wykazem ich kluczowych specjalizacji) będzie dla przedsiębiorców doskonałym źródłem wiedzy o możliwościach pozyskania partnerów do swoich projektów innowacyjnych. Narzędzie to, mające postać internetowej bazy danych, powinno przede wszystkim umożliwiać wyszukiwanie jednostek badawczych o konkretnych specjalizacjach; przedsiębiorcy deklarują, że mając wiedzę o tym, gdzie mogą poszukiwać potencjalnego partnera do prac badawczo-rozwojowych, mniej czasu będą musieli poświęcić na nawiązanie tego typu współpracy.

4. Chemia

W wywiadzie dotyczącym IS *Chemia* uczestniczyło siedmioro badanych, dobranych celowo spośród przedstawicieli przedsiębiorstw działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*.¹⁰

4.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Wiedza badanych na temat inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego nie jest zbyt rozległa; część respondentów przyznaje wprost, że nie ma na ich temat wystarczających informacji.

Szczerze mówiąc (...) zupełnie nie wiem, na czym to polega.

Inni respondenci próbują definiować inteligentne specjalizacje poprzez wskazanie celów, jakie ich zdaniem towarzyszyły stworzeniu i wdrożeniu tej koncepcji.

Kojarzy mi się to z jakimkolwiek rozwojem, techniką i inwestowaniem w nowe przedsięwzięcia, nowe technologie, z rozwojem firmy.

Są to badania, innowacje, które mają spowodować, że firmą, która potrzebuje gwałtownego skoku w górę, takiej powiedziałbym trampoliny, wchodzi w coś, co ma spowodować, że zostawia stare te technologie i wskakuje na nowe.

Celem jest właśnie zachęcanie, zmotywowanie, żeby firmy wchodziły w innowacyjność, kreatywność. Żeby zmieniały dotychczasowy profil.

Wsparci listą inteligentnych specjalizacji, badani dość trafnie typują te, które rozwijane są w Małopolsce. Jednocześnie jednak rozszerzają listę IS o „zieloną gospodarkę”, „bezpieczną żywność” oraz „wysoką jakość życia”, których województwo małopolskie nie zawarło na liście inteligentnych specjalizacji regionu. Może to wskazywać na konieczność pogłębiania wiedzy przedsiębiorców na temat założeń IS, ich uszczegółowienia, oraz – co może najbardziej istotne – znaczenia strategicznego dla rozwoju gospodarki regionu.

---

¹⁰ Op. cit., s. 47-71

4.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Uczestnicy badania wymieniają liczne korzyści płynące z tego, że przedsiębiorstwa, które reprezentują, należą do inteligentnych specjalizacji.

Kluczowa okazuje się kwestia rozwoju firm: możliwe do pozyskania dodatkowe środki finansowe pozwalają na zakup maszyn i urządzeń oraz zwiększenie liczby pracowników. Dodatkowo zatrudnianie osób w przedsiębiorstwie dysponującym nowoczesnym parkiem maszynowym lub prowadzącym innowacyjne procesy technologiczne niejako wymusza na firmie zwiększanie kwalifikacji tych osób; bez dodatkowych szkoleń i innych działań wspierających poprawę kwalifikacji i dostosowanie ich do nowatorskiego sposobu prowadzenia działalności, pracownicy nie byłoby efektywni. Umożliwienie przedsiębiorstwom modernizacji oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań przekłada się również na zwiększenie ich konkurencyjności. Wytwarzane produkty mają wyższą jakość, co odzwierciedla się w rosnącym zainteresowaniu klientów. Firmy budują prestiż i wizerunek marek innowacyjnych.

Odbiorcy [zabiegają] o towar, o innowacyjny towar, o nowość. Przy większej reklamie w ten sposób [firma] ma szansę zaistnienia na innych rynkach, nawet europejskich, światowych.

Jak będziemy bardziej konkurencyjni, będziemy osiągać lepsze efekty. (...) Staniemy się na tle innych firm, jednostek, innowacyjni i to nam przyniesie zysk i markę też podniesie do góry.

Możemy się wśród wielu firm wyróżnić. (...) To co uzyskujemy, to pozwala, że stajemy się marką. (...) Nabieramy też, może takie górnoletne słowa, prestiżu, bo on się z marką wiąże. A wraz z prestiżem idzie też to, że zwiększa się zainteresowanie, powiedzmy, ogólnopolskie. Świadomość marki się zwiększa.

To właśnie kwestie prestiżowe – obok środków finansowych – są dla uczestników wywiadu najbardziej odczuwalnym i istotnym profitem z przynależności do inteligentnej specjalizacji. Dodatkowe fundusze są w wypadku uczestników badania konsumowane przede wszystkim na modernizację posiadanych maszyn i urządzeń oraz poprawę infrastruktury. Jednocześnie jednak respondenci zwracają uwagę na możliwość wdrożenia w ramach innowacji rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska naturalnego i podkreślają, że jest to kierunek wart promowania.

Pytani o negatywne konsekwencje wprowadzenia specjalizacji inteligentnych dla małopolskich przedsiębiorstw, badani poruszają problem psucia rynku przez przedsiębiorstwa, które nie działają we wspieranych dziedzinach, a na potrzeby pozyskania dofinansowania deklarują funkcjonowanie w nich – często bez odpowiednich umiejętności.

Zbyt dużo firm korzystało z różnych dotacji w czymś, czym się w ogóle nie zajmują. (...) To takie firmy-krzaki. (...) Pojawiające się po to, żeby ewentualnie uzyskać dofinansowanie, dotację, a w tym czasie nie mające doświadczenia.

W moim odczuciu nie posiadają odpowiednich kompetencji, kwalifikacji i tak naprawdę nie należą do tej inteligentnej specjalizacji. Wchodzą w tym momencie w coś, może na zasadzie eksperymentu, i może coś tam dać, ale jednocześnie mogą też zepsuć rynek. (...) Markę całej branży jak gdyby, no.

Efekt takiego postępowania jest również negatywny dla całego programu wsparcia IS – firmy pozyskujące dotacje bez rzeczywistych kwalifikacji i planów rozwojowych pozbawiają potencjalnego dofinansowania inne podmioty, które spożytkowałyby te pieniądze bardziej efektywnie.

Pytani o możliwości ograniczenia negatywnego wpływu IS na małopolskie przedsiębiorstwa, respondenci przede wszystkim postulują większą kontrolę podmiotów ubiegających się o wsparcie. W opinii badanych, ich specjalizacja jest możliwa do opisanie znacznie bardziej szczegółowo niż jest to zrobione w chwili obecnej; doprecyzowanie poszczególnych dziedzin mogłoby zmniejszyć skalę obserwowanych nadużyć. Uczestnicy badania zwracają również uwagę, że wybór firm, którym udziela się pomocy, powinien uwzględniać stosowane w nich metody ochrony środowiska naturalnego.

Ochrona środowiska; wiem, że niektóre firmy robią tak, że produkują coś nowoczesnego, ale składniki, chemię, wylewają poza zakład i zanieczyszczają w ten sposób wodę gdzieś na obrzeżach miasta.

Ostatnia z barier szerszego wykorzystania inteligentnych specjalizacji to w opinii części badanych niedostępność drobnego wsparcia dla dużych przedsiębiorstw. Ich reprezentanci deklarują, że ponosząc relatywnie największe wydatki na stałe ulepszanie swojej działalności, nie powinni oni być odcięci od pomocy publicznej.

4.3. Dostrzeżenie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Pytani o nowe, potencjalne korzyści, które firmy mogą odnieść z funkcjonowania w ramach inteligentnych specjalizacji, respondenci wspominają jedynie o zwiększaniu się dotychczasowych – wyższym prestiżu firm innowacyjnych oraz budowaniu przewagi konkurencyjnej. Zwracają także uwagę na możliwość rozszerzenia działalności firm na rynki poza regionem, w którym dotychczas funkcjonują.

Umiejscowienie na przykład. Firma, uzyskawszy odpowiedni status na rynku, na tyle zaczyna być liczącą się pozycją, że podejmuje następne wyzwania, czyli na przykład wchodzi na rynek międzynarodowy.

Jak się wchodzi na rynek międzynarodowy, to też się nawiązują nowe kontakty, nowe możliwości.

Uczestnicy po raz kolejny podkreślają, że dodatkowe środki finansowe to dla nich narzędzie budowania konkurencyjności i to na takie korzyści z przynależności do IS liczą przede wszystkim.

Rozwój gospodarczy jednak, te pieniądze, cały czas wokół tego się kręcimy, to jednak jest ważne, bo jednak otrzymaliśmy i możemy wydawać.

Uzyskuję możliwość, że poprzez budowanie marki, jakości, ściągę wysokiej jakości i klasy specjalistów dobrej jakości, którzy nazwiskiem swoim, swoją renomą podnoszą prestiż.

Kolejny profit, który potencjalnie może zaistnieć po kilku latach dobrego funkcjonowania IS w regionie, to możliwość zamawiania przez przedsiębiorców odpowiednich, związanych z nimi kierunków studiów na lokalnych uczelniach. Rozwój IS sprawi, że studenci będą zainteresowani kształceniem w określonych dziedzinach, zaś pracodawcy zyskają dostęp do wysoko wykwalifikowanej kadry.

Wpływ na zwiększenie potencjalnych korzyści może mieć, według badanych, uporanie się z kluczowymi barierami wzrostu efektywności wsparcia dla przedsiębiorstw innowacyjnych, tj. w pierwszej kolejności wyselekcjonowaniu beneficjentów tak, by korzystały z niego podmioty rzeczywiście aktywnie działające w danej IS.

Powinna być komórka właśnie, wydzielona specjalnie do lustracji.

Ograniczenia, aby nie każdy mógł skorzystać z tego. (...) W takim znaczeniu, żeby nie ograniczyć może, żeby ktoś nie mógł, tylko żeby sprawdzić rzeczywiście, czy to jest dobrze wydatkowane, czy to jest celowo wydatkowane, czy to rzeczywiście służy raczej temu, żeby – nie wiem, no tak strzelam – firma ma jakiś problem i chce przetrwać na rynku.

Pytanie, czy ta osoba, firma, jednostka posiada narzędzia, umiejętności, kompetentnych wykonawców do tego, czy to będzie na zasadzie, że będzie szukała na chwilę, na moment, i rozwali wszystko. (...) Chce pieniędzy, a nie wykorzysta na dany cel.

Pytani o działania, jakie można podjąć, by program przynosił długofalowe korzyści, nie zaś skutki negatywne, badani są poniekąd bezradni. Działają bowiem w warunkach rynkowych bardzo dużej dynamiki, gdzie innowacje i prace badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw to konieczność dla utrzymania pozycji rynkowej. Nie mogą jednak polegać w tym zakresie na wsparciu publicznym, gdyż ciągłe zmiany prawodawstwa oraz strategicznych celów kolejnych rządów sprawiają, że ma ono charakter bardzo niestabilny.

Zarówno przepisy się zmieniają, i są nowelizacje, i cały czas, że tak powiem, trzeba być na bieżąco, również tutaj, z nowymi technologiami.

Jeżeli chcemy coś planować tak bardzo długoterminowo, boję się, że tutaj musimy zmniejszyć tą długoterminowość na jakiś krótszy czas. Nie chcę powiedzieć, że związany z kadencją rządu, ale pewnie tak. Przy tej zmianie przepisów, z którą się spotykamy, nowelizacje w zasadzie wchodzi co miesiąc. (...) Więc mam taki niepokój, że nie mogę bardzo głęboko, daleko, tylko muszę bardzo blisko i krótkotrwale.

4.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Pytani o zakres uszczegółowienia dziedzin małopolskich IS, badani z jednej strony oceniają go jako wystarczający (w zakresie obszarów, które obejmuje), z drugiej natomiast – za zbyt mało szczegółowy.

Sam podział generalnie jest interesujący, bo uwzględnia wiele różnych takich uszczegółowień, ale rzeczywiście, odnosząc to do siebie, jeszcze bym rzeczywiście uszczegóławiał. (...) W tym uszczegółowieniu, to też jest uszczegółowienie, ale jednak dość szerokie.

Wydaje się, że IS *Chemia* znacząco różni się od pozostałych specjalizacji. Badani są bowiem zdania, że ich działalność charakteryzowana może być – przynajmniej częściowo - na poziomie poszczególnych związków chemicznych, którymi operują, nie zaś stosowanymi technologiami czy obszarem działalności. W tej sytuacji te same czynności z zastosowaniem innych środków mogą być lub nie być podejściem innowacyjnym, wartym wspierania. Dodatkowe uszczegółowienie dziedzin IS pozwoliłoby również na lepszą weryfikację obszaru działalności podmiotów starających się o wsparcie; byłoby ono

konkretnym, twardym kryterium oceny, możliwym do zastosowania na miejsce dzisiejszych szerokich kategorii.

4.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Respondenci podkreślają, że podobnie jak sama charakterystyka dziedzin i obszarów ich działalności może być oparta na określeniu konkretnych związków chemicznych, których używają, tak samo opisać można pojawiające się w ich specjalizacji nowe technologie czy aplikacje.

Przełożę to na inny język: narkotyków. Tam co rusz pojawia się nowa substancja i w tym momencie jak my nie będziemy tej substancji wyodrębniać i wskazywać, że ona jest zagrożeniem, to tak powiemy, że nie wolno tylko używać narkotyków, bo pod słowem „narkotyki” nie ma uszczegółowienia.

Wypowiedzi przedsiębiorców działających w inteligentnej specjalizacji *Chemia* pozwalają przypuszczać, że wyróżnia się ona na tle pozostałych dziedzin specyfiką możliwości opisu technologii innowacyjnych. W przeciwieństwie do innych specjalizacji inteligentnych, tutaj innowacyjność to nie tylko zastosowane urządzenia czy procesy; niejednokrotnie zmiana użytego odczynnika chemicznego może być podejściem nowatorskim. Warto rozważyć przeprowadzenie serii spotkań i konsultacji z przedstawicielami tej branży oraz reprezentantami środowisk akademickich; w ich wyniku może się bowiem okazać, że zastosowany do opisu IS sposób uszczegółowienia dziedzin nie przystaje do tak specyficznej działalności.

4.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Blok pytań dotyczących oceny wsparcia oferowanego firmom z dziedzin inteligentnych specjalizacji w ramach osi 1 i 3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego otwarty zostaje dyskusją o jego wysokości – badani zwracają uwagę, że budżet jest zbyt mały.

W moim odczuciu mógłby właśnie być zwiększony budżet na te osie priorytetowe, żeby wsparcie było większe.

Dodatkowo respondenci podkreślają, że dotacje (a przede wszystkim Bony na innowacje) powinny pokrywać całą wartość konkretnych projektów czy inwestycji, a nie tylko jej określoną część. Należy jednak pamiętać, że ze względu na uwarunkowania funduszy unijnych nie jest możliwe pełne dofinansowanie. Pozyskanie środków na uzupełnienie wartości projektu z funduszy własnych bywa dla przedsiębiorców dużą barierą w sięganiu po te środki.

Uczestnicy wywiadu zdecydowanie krytykują również procedurę ubiegania się o wsparcie; szczególnie uciążliwe jest przygotowanie samego wniosku. Teoretyczna trudność procedury związana jest jednak z ogólnymi rozwiązaniami wnioskowania o dofinansowanie i nie jest specyficzna tylko dla wniosków w ramach osi 1 i 3 RPO WM 2014-2020.

Biorę wniosek ja, próbuję go czytać i ja go nie rozumiem.

To jest nowomowa. Nie rozumiem zapisów, nie rozumiem, co mam wypełniać, jak mam wypełniać, płącze mi się to. Zazębiają mi się w różnych polach różne obszary, które muszą wypełniać. Muszę weryfikować, sprawdzać, czy aby dobrze zrozumiałem, bo w jednym wypełniam tak, ale za chwilę w następnym to samo jest zinterpretowane inaczej i zaczynam mieć z tym problem, więc wnioski traktuję jako abstrakcję, która utrudnia życie.

To tak nie może być, że to jest skierowane do firmy i firma powinna sobie z tym poradzić. To nie może być tak, żeby firma za każdym razem sobie zatrudniała firmę do wypełniania wniosku i to sztab ludzi tamtej firmy siedzący nad wnioskiem dopiero rozwiązywał problem dotyczący tego.

Badani proponują dwa rozwiązania problemu: stworzenie czytelnych, zrozumiałych instrukcji wypełniania wniosków lub przydzielanie przedsiębiorcom ubiegającym się o wsparcie indywidualnych opiekunów, którzy z ramienia urzędu będą udzielali im wsparcia na tym etapie. Jednocześnie jednak część respondentów zwraca uwagę na konieczność dodatkowego przeszkolenia takich urzędników, gdyż obecnie osoby zajmujące się odpowiadaniem na pytania zainteresowanych często nie mają wystarczającej wiedzy w dziedzinie wsparcia oferowanego IS.

Są po pierwsze nierzetelni. (...) Tutaj to jest tak, że [przedsiębiorcy] szukają pomocy u tych, nazwijmy, doradców, którzy zostali wyznaczeni, to oni sami są pogubieni.

Przy różnych telefonach, jeśli to było telefonicznie, a sam tego doświadczyłem, no uzyskuję dwie różne informacje. Więc ja mam wtedy dylemat polegający na tym, że no czemu nie ma konsultacji najpierw pomiędzy tymi osobami, zanim sprzedadzą mi konkretną informację? A to rzetelność jest tutaj podstawą, bo źle wypełniony wniosek – to ja będę miał problem, a oni nie poniosą żadnej odpowiedzialności z tego tytułu.

Respondenci zgodnie stwierdzają, że przy Urzędzie Marszałkowskim powinna powstać jednostka o charakterze informacyjno-doradczym, gdzie będą mogli uzyskać pełną wiedzę na temat możliwości aplikowania o wsparcie dla IS oraz pomoc w wypełnianiu stosownych wniosków. Od pracowników takiego centrum oczekują przede wszystkim rzetelności i konsekwencji, tak, by każdy urzędnik udzielał tych samych informacji, nie powodując sprzeczności w interpretacji poszczególnych kwestii. Dodatkowym ułatwieniem dla przedsiębiorców byłoby powstanie dedykowanej strony internetowej, która krok po kroku prowadziłaby ich przez proces składania wniosków o dofinansowanie, a także zawierała informacje o tym, z kim i w jaki sposób można skontaktować się, jeśli potrzebna jest pomoc podczas ich wypełniania.

Co interesujące, postulowane przez badanych rozwiązania w rzeczywistości funkcjonują – ich działalność wydaje się zatem być dla odbiorców niezauważalna lub całkowicie niedopasowana do ich rzeczywistych potrzeb.

4.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Część uczestników wywiadu ma za sobą doświadczenie współpracy z krakowskimi szkołami wyższymi przy realizacji projektów o charakterze badawczo-rozwojowym. Jakość działań uczelni jest oceniana

wysoko, a sam fakt podejmowania wspólnych działań jest dla przedsiębiorców czynnikiem budującym prestiż firmy.

Jakość tego jest bardzo dobra. (...) Oni to robią na najwyższym poziomie profesjonalizmu.

Dobre doświadczenia. Na pewno z AGH tutaj, z Politechniką.

Badani podkreślają jednak, że współpraca z uczelniami nie jest idealna. Zgłaszają kilka problemów, na które napotkali w jej toku. Pierwszą kwestią jest fakt, że badania realizowane przez jednostki akademickie bywają nawet kilkukrotnie droższe, niż prace o tym samym zakresie, wykonywane przez podmioty komercyjne.

Rozumiem jakość wynikającą z nobilitacji uczelni, ale uczelnia się, no nie powiem, dwu-, trzykrotnie wyżej ceni niż jakakolwiek inna instytucja czy firma, której mógłbym to zlecić. (...) Ile ja za to zapłacę, to w tym momencie jest niewspółmierne.

No z [Uniwersytetem] Jagiellońskim to tak różnie, no bo też zbyt cenią się, o, to też. Nie obrażając ich, bo ja rozumiem wieloletni czas poświęcony na naukę i zdobywanie określonych tytułów naukowych, no ale to też jest tak, że ktoś bez tego tytułu może być lepszym profesjonalistą i mógłbym uzyskać to samo – ale tu muszę [realizować badania].

Kolejny problem, który poruszają badani, to wydłużone procedury formalne przed podjęciem współpracy ze szkołą wyższą oraz podczas jej realizacji. Wynikają one w opinii przedsiębiorców z braku koordynacji pomiędzy poszczególnymi jednostkami w strukturach uczelni i mogłyby być znacznie usprawnione, gdyby uproszczono przepływ dokumentów, mogący przyspieszyć nawiązanie współpracy.

To jest taki poziom biurokracji, który polega na tym, że jest wielostopniowość uzyskania zgody na coś-tam. Czyli składając wniosek do kogoś, ja muszę mieć ten wniosek ostemplowany trzema innymi osobami. (...) Więc oni mają terminy 30 dni na to, żeby mi odpowiedzieć, więc jeżeli do jednej instytucji w tej instytucji złożę, to 30 dni, zanim mi oddadzą, a mogą mi oddać w ostatnim dniu i dopiero drugą pieczętkę uzyskam w tejże instytucji znowu za kolejne 30 dni, no to wylizaliśmy, że pół roku może nam zająć uzyskanie uczelnianego jakiegoś-tam, no, zgody, wejścia we współpracę.

Oni tam nie mają wyznaczonej do końca osoby, która w moim odczuciu mogłaby być taką spajającą tych kilka różnych poziomów. Więc to odsyłanie od Annasza do Kajfasza, no jest denerwujące.

Jeden z badanych przyznaje, że pomimo sukcesu, jakim zakończyła się współpraca z uczelnią oraz prestiżu, jaki daje jego przedsiębiorstwu możliwość posługiwania się w promocji logotypem uznanego ośrodka akademickiego, więcej wspólnego projektu ze szkołą wyższą nie podejmie. Przyczyną jest właśnie zbyt długi okres prac przygotowawczych oraz realizacji badań; dynamiczne zmiany na rynku powodują, że przedsiębiorstwa wraz z traconym czasem, tracą również innowacyjność testowanych rozwiązań.

Przedsiębiorcy deklarują, że – podobnie jak w systemie ochrony zdrowia – lepszą jakość i dogodniejsze terminy uzyskuje się, finansując prace badawczo-rozwojowe ze środków własnych. Mimo najwyższych standardów jakościowych oferowanych przez uczelnie oraz ich wpływu na znaczącą poprawę wizerunku przedsiębiorstw, korzystanie z rozwiązań komercyjnych jest znacznie szybsze i tańsze.

4.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Zaledwie jeden z uczestników badania na pytanie o oczekiwane formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w specjalizacjach inteligentnych wskazuje na konkretną pomoc finansową, przeznaczaną na modernizację parku maszynowego oraz poprawę stanu infrastruktury przedsiębiorstw. Postulowane jest również wspieranie pracodawców poprzez szkolenia pracowników w zakresie nowoczesnych technologii i transfer wiedzy.

Zdecydowanie zgodni są respondenci w kwestii oczekiwań dotyczących działań informacyjno-doradczych, co po raz kolejny wskazuje, jak dużym utrudnieniem jest dla nich brak możliwości pozyskania konkretnej, spójnej wiedzy na temat możliwych form wsparcia IS. Przedsiębiorcy oczekują utworzenia przejrzystej strony internetowej, gdzie wszystkie zagadnienia będą zebrane i przedstawione w klarowny sposób. Dodatkowo pożądaną inicjatywą byłoby utworzenie przy Urzędzie Miasta jednostki skoncentrowanej na pomocy informacyjno-doradczej.¹¹

Jakaś komórka powinna powstać przy Urzędzie Miasta i skoncentrować się w jednym kierunku – wsparcia dla firm.

Żeby była strona [internetowa] i telefon do osoby, która odbierze mój telefon, to by było w ogóle dla mnie idealnie.

Omawiając proponowane rozwiązanie, przedsiębiorcy zwracają uwagę, że ich czas pracy znacznie różni się od godzin funkcjonowania urzędów. Pracując nad danym zagadnieniem późnym wieczorem, są zmuszeni do czekania do następnego dnia, by móc skontaktować się z urzędnikiem i podjąć próbę wyjaśnienia pojawiających się wątpliwości. W związku z tym postulują powstanie rozwiązania na wzór telefonów zaufania (całodobowego lub pracującego do późnych godzin wieczornych), gdzie dyżurować będzie osoba wykwalifikowana w obszarze wsparcia dla IS i odpowiadająca na pytania przedsiębiorców wtedy, kiedy pomoc jest im potrzebna. Badani podkreślają jednak, że najistotniejsza jest przy wdrożeniu tego rozwiązania najwyższa dbałość o odpowiednie przygotowanie pracowników.

Dzwonię na infolinię jakiegokolwiek operatora telefonicznego i ja się spodziewam, że będzie dokładnie ta sama odpowiedź od tej osoby, która odbierze telefon, i jak to będzie inna osoba, za każdym razem. Zrobić też takie przygotowanie, żeby ci doradcy taką funkcję pełnili odpowiedzialnie, rzetelnie i z poczuciem, że przekazują rzeczy prawidłowe.

4.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Badani nie mają dużego doświadczenia we współpracy z zewnętrznymi firmami, realizującymi usługi badawczo-rozwojowe. Jedyne podmioty, które miały w tym zakresie jakąkolwiek wiedzę, skupiały się przede wszystkim na zachowaniu w tajemnicy testowanego rozwiązania, zatem rozmowę zdominowały kwestie związane z ochroną innowacyjnych technologii.

---

¹¹ Warto zauważyć, że wsparcie, o które mogą ubiegać się przedsiębiorcy, nie płynie z Urzędu Miasta; mimo to – prawdopodobnie ze względu na najbliższe relacje z tą instytucją – to właśnie od UM oczekują oni wsparcia w pozyskiwaniu informacji.

W badaniu podkreślone były dwie najistotniejsze korzyści, płynące ze współpracy w zakresie B+R z podmiotami o charakterze komercyjnym: koszty znacznie niższe niż ponoszone przy kooperacji ze szkołami wyższymi oraz zdecydowane skrócenie czasu trwania całego procesu.

Bardzo na plus tym firmom zewnętrznym; bardzo szybko, bardzo fajnie w nawiązaniu współpracy. (...) I pełen profesjonalizm, super jakość wykonania, rzetelność. Nie mieliśmy żadnych zastrzeżeń.

4.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

Uczestniczący w wywiadzie przedsiębiorcy przyznają, że przynależność do inteligentnych specjalizacji istotnie wpłynęła na ich aktywność badawczo-rozwojową i zwiększanie innowacyjności w firmach. W wyniku prowadzonych prac opracowane zostały nowe receptury, technologie oraz produkty.

Przez przynależność [do IS] weszliśmy w wiele tutaj rozwiązań ekonomicznych, które nas w tę stronę pchnęły. Moment tej „trampoliny” – gdyby nie to, to byśmy trochę stali w miejscu. A tak, to nas pchnęło na poziom wyżej.

Badani deklarują również zgodnie, że gdyby nie otrzymane wsparcie, nie mieliby możliwości prowadzenia prac w takim zakresie, jaki został zrealizowany.

To są niewyobrażalne pieniądze. (...) Jest moment taki, że bez takiego finansowania nie przeskoczmy tego. Zakup receptury to jedno, a [co innego] stworzenie czegokolwiek od podstaw w badaniach wieloletnich. Że to nie jest tylko opłata związana z posiadaną aparaturą, sprzętem, ale także pracownicy odpowiednio przeszkoleni. Więc to są naprawdę duże pieniądze. Ja sobie nie wyobrażam z dzisiejszej perspektywy, że gdyby nie tego rodzaju wzmocnienie finansowe, żebyśmy mogli na tym poziomie funkcjonować, na którym dzisiaj jesteśmy.

Ten program w zdecydowany sposób nam pomógł i przyczynił się do tego, żeby nasza firma mogła otrzymać coś z zewnątrz i rozszerzyć gospodarkę.

Wszyscy respondenci deklarują, że w kolejnych latach będą starali się pozyskiwać dalsze wsparcie na rozwój innowacyjności w ramach inteligentnych specjalizacji.

4.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Respondenci wzbraniają się przed oceną, na ile inteligentne specjalizacje mogą okazać się efektywnym sposobem stymulowania innowacyjności gospodarki w długoletniej perspektywie. Jest to efektem warunków, w jakich prowadzą oni działalność: z jednej strony szybko zmieniającego się prawa, z drugiej zaś – dynamicznych zmian technologicznych. Uczestnicy badania zgadzają się, że plany inwestycyjne i rozwojowe muszą być w ich przypadku krótkoterminowe; zdecydowanie obniża to ich ryzykowność.

4.12. Wnioski i rekomendacje

Przedsiębiorcy działający w IS *Chemia* nie dysponują zbyt dużą wiedzą na temat założeń koncepcji specjalizacji inteligentnych; mają również trudności ze wskazaniem tych, które rozwijane są w Małopolsce. Zasadnym wydaje się być objęcie tej kategorii potencjalnych beneficjentów intensywnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi.

Mimo stosunkowo niewielkiej wiedzy, badani odczuwają istotne korzyści z przynależności do IS. Poza najbardziej ewidentną – dodatkowymi środkami finansowymi – podkreślają oni znaczenie prestiżu, jaki zyskują firmy innowacyjne (szczególnie współpracujące z renomowanymi ośrodkami akademickimi). Za prestiżem postępuje wzrost przewagi rynkowej firmy, przekładający się na jej dalszy rozwój – są to niewątpliwie profity IS, które należy komunikować przedsiębiorcom.

Istotny problem związany z IS to korzystanie ze wsparcia firm, które tylko formalnie przynależą do dziedzin ujętych w uszczegółowieniu. Podmioty te, często nie mając właściwych kwalifikacji, niszczą wizerunek branż, w których podejmują aktywność, działając nieudolnie. By ukrócić takie praktyki, uczestnicy wywiadu postulują znacznie bardziej szczegółowy opis dziedzin IS *Chemia* oraz dokładne weryfikowanie profilu działalności danego przedsiębiorstwa przed udzieleniem mu wsparcia.

Sam zakres uszczegółowienia dziedzin IS budzi wiele kontrowersji – w przypadku przedsiębiorstw funkcjonujących w szeroko pojętej branży chemicznej, innowacje to często nie zmiany procesu technologicznego czy stosowanie nowych urządzeń, a operowanie na innych niż dotychczas recepturach czy związkach chemicznych. Zaleca się przeprowadzenie dodatkowych konsultacji dotyczących uszczegółowienia omawianej specjalizacji, gdyż w obecnej formie nie odzwierciedla ona rzeczywistej sytuacji tej branży i jej charakteru.

Uczestnicy wywiadu zdecydowanie krytykują procedurę ubiegania się o wsparcie; szczególnie uciążliwe jest przygotowanie samego wniosku. Badani proponują dwa rozwiązania problemu: stworzenie czytelnych, zrozumiałych instrukcji wypełniania wniosków lub przydzielanie przedsiębiorcom ubiegającym się o wsparcie indywidualnych opiekunów, którzy z ramienia urzędu będą udzielali im wsparcia na tym etapie. Innym ułatwieniem może być powołanie specjalnej jednostki o charakterze informacyjno-doradczym, do której zainteresowani będą mogli zwracać się o wsparcie. Na szczególną uwagę zasługuje również propozycja utworzenia infolinii telefonicznej (całodobowej lub pracującej również w godzinach wieczornych), gdzie przedsiębiorcy będą mogli w dogodnym dla siebie momencie konsultować się z odpowiednio wykwalifikowanymi urzędnikami.

Co istotne, wsparcie informacyjno-doradcze dla przedsiębiorców ubiegających się o środki na działalność innowacyjną jest przez Województwo Małopolskie realizowane na wielu płaszczyznach. Okazuje się jednak, że wiedza o nim nie dociera do potencjalnych odbiorców. Biorąc pod uwagę funkcjonowanie w regionie kilku Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich oraz działanie dedykowanej im strony internetowej wraz z infolinią, należy po raz kolejny zaakcentować wagę działań informacyjnych o charakterze aktywnym: przedsiębiorcy nie wiedzą, że mogą poszukiwać specyficznych informacji i są one łatwo dostępne. Wyjście z inicjatywą przez UM (np. w postulowanej już formie newsletteru dystrybuowanego via email) może być skuteczną metodą zainteresowania przedsiębiorców innowacyjnością i zachęcenia do poszukiwania informacji na temat możliwego do pozyskania wsparcia.

5. Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych

W wywiadzie grupowym z przedstawicielami IS *Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych* uczestniczyło sześćcioro badanych, dobranych celowo spośród przedstawicieli przedsiębiorstw działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*¹². Reprezentowane były zarówno zakłady strictly produkcyjne, jak również zajmujące się obróbką elementów stalowych, budową komponentów maszyn oraz pozyskiwaniem i przetwórstwem surowców.

5.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Badani dobrze rozpoznają założenia koncepcji inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego. Wiązane są one przede wszystkim z innowacyjną gospodarką oraz wsparciem dla branż uznanych za kluczowe dla rozwoju województwa.

Inteligentne specjalizacje są zawarte w strategii województwa małopolskiego i podczas prac nad strategią proszono o wypowiedanie się na temat tego, które gałęzie powinny być rozwijane.

Chodzi [o to], aby w gospodarkę, szczególnie o produkcję, także usługi, wprowadzać elementy i rozwiązania techniczne – w produkcji i w wyrobach – które powodują, że te wyroby są bardziej funkcjonalne, trwałe, konkurencyjne na rynku w klasie podobnych wyrobów. Chodzi o to, żeby wprzęgać osiągnięcia nauki i techniki w produkcję.

Uczestnicy wywiadu nie mają również problemów ze wskazaniem liczby inteligentnych specjalizacji rozwijanych w Małopolsce; z łatwością wskazują je również na liście specjalizacji rozwijanych w innych województwach. Jednocześnie jednak respondenci podkreślają, że *inteligentne specjalizacje są za mało rozpowszechnione i znane, za mało reklamowane*. Pytani, kto powinien odpowiadać za promocję IS i przekazywanie przedsiębiorcom wiedzy o nich, badani wskazują na samorząd i organy mu podległe. Pożądane kanały komunikacji to przede wszystkim formy nieangażujące – ulotki, foldery, wiadomości email. Wspomniane zostają również prelekcje i konferencje dla przedsiębiorstw działających w branżach IS.

5.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Wymierne korzyści dla firm, o których mówią badani w pierwszej kolejności, to otrzymane środki finansowe: wymieniane zostają kwoty od 17.000 zł do 80.000 zł na *drobne innowacje* (otrzymane w ramach Bonów na innowacje). Jeden z podmiotów pozyskał środki znacznie większe: 1.000.000 zł na przeprowadzenie badań oraz 3.000.000 zł na wdrożenie wypracowanych rozwiązań.

---

¹² Op. cit., s. 72-75

Wartość Bonów na innowacje jest przez część respondentów oceniana krytycznie, jako zbyt niska.

Każda kwota ma znaczenie, ale w działalności firm te kwoty są za niskie. (...) Jakby ktoś wytwarzał jakieś drobne rzeczy, to 80.000 zł ma znaczenie, ale dla jakiejś dużej firmy, to nie są duże pieniądze, żeby wsparty.

Istotniejszym profitem dla małopolskich przedsiębiorców jest w opinii badanych nawiązanie bliższej współpracy ze szkołami wyższymi. O ile duże firmy często same organizowały takie partnerstwa bez żadnego wsparcia z zewnątrz, o tyle dla MŚP pomoc w ramach inteligentnych specjalizacji okazuje się bardzo cenna.

Najważniejsze są kontakty z uczelniami.

Przedsiębiorstwa zbliżyły się do uczelni, mogą korzystać z nowych opracowań, technologii, które wspomagają i prowadzą do poprawy działań nawet małych przedsiębiorstw, jak moje.

Kolejna wymierna korzyść to zwiększenie potencjału inwestycyjnego firm, który wpływa korzystnie na ich rozwój i poprawę konkurencyjności.

Inteligentne specjalizacje są dla małych firm, które mogą się rozwijać, inwestować, zakupywać maszyny.

Jeśli dostaną dotacje, to mogą zakupić jakieś maszyny do produkcji i przez to można wyprodukować więcej. Można zagospodarować i te pieniądze, które otrzymuje się. W taki sposób pomagają firmie i ona rozwija się i jest bardziej konkurencyjna.

Dodatkowa korzyść płynąca z rozwoju inteligentnych specjalizacji to rozpowszechnianie w biznesie wyników badań naukowych: jedna firma modernizując swój produkt lub usługę może być prekursorem zmiany w całej branży.

Inteligentne specjalizacje wpływają również na kształt lokalnego rynku pracy: zwiększa się konkurencja o pracownika, a nowe technologie stosowane w przedsiębiorstwach wpływają korzystnie na rozwój kwalifikacji i kompetencji osób zatrudnionych.

5.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Badani nie wymienili korzyści, które mogłyby potencjalnie wystąpić w dalszym rozwoju koncepcji inteligentnych specjalizacji – nacisk kładli na te, które są już odczuwalne.

Zasugerowano natomiast, że by maksymalizować wspomniane korzyści, należałoby rozważyć objęcie wsparciem większej liczby przedsiębiorstw, nie ograniczając się do kilku dziedzin.

Wspierać przedsiębiorców, których jest więcej na rynku, a nie zamykać się tylko w siedmiu obszarach.

Może nie odnosić się ściśle do branży, ale do sposobu zarządzania przedsiębiorstw.

5.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Zakres uszczegółowienia dziedzin IS został oceniony dobrze – jako kompleksowy i wyczerpujący. Badani zwracają uwagę na to, że powstał on w efekcie szeroko zakrojonych konsultacji. Uznają przy tym, że uszczegółowienie na pewno będzie ulegać zmianom w czasie i muszą zatroszczyć się, by prowadzona przez nich działalność została w nim uwzględniona.

Uważam, że jest tu wszystko, przynajmniej w naszej branży.

Jeżeli w planowaniu IS na następne 10 lat, to trzeba pilnować, żebyśmy tam byli. Bo lepiej być tam niż poza.

5.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

W toku wywiadu badani kilkakrotnie zwracali uwagę na dziedziny, o które należy – w ich odczuciu – rozszerzyć listę inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego.

- Meblarstwo, ze względu na prężny rozwój w regionie.
- Kotły wysokiej sprawności, nowe technologie spalania, by ograniczyć zanieczyszczenie powietrza.
- Nowe systemy napędzania samochodów, również w celu ograniczenia smogu.
- Ekologia, *żeby jak największy nacisk był na ochronę środowiska, jak w całym świecie, (...) żeby jakieś [dodatkowe] punktowanie za te zagadnienia było.*

Jedynym zagrożeniem w rozwoju inteligentnych specjalizacji jest w odczuciu uczestników badania nadmiar formalności związanych z pozyskaniem oraz wykorzystywaniem wsparcia. Postulują oni uproszczenie związanych z tym procedur.

Badani zwracają również uwagę na konieczność zacieśnienia współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a Krakowskim Parkiem Technologicznym, który ma liczne osiągnięcia w dziedzinie technologii innowacyjnych. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego mógłby się, zdaniem respondentów, sprawdzić w roli instytucji pośredniczącej, pomagającej w budowaniu w świadomości przedsiębiorców pozytywnego obrazu KPT oraz ułatwiającej nawiązywanie kontaktów pomiędzy zainteresowanymi.

5.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Zakres wsparcia oferowanego małopolskim firmom w ramach osi 1 i 3 jest oceniany przez badanych dobrze. Wsparcie uznają oni za cenne dla firm, zaś procedury związane z obsługą programu w regionie za tak dobre, że mogłyby służyć jako wzorcowe dla innych regionów kraju.

Procedury małopolskie są tak dobre, że mogłyby być stosowane na szczeblu centralnym.

Uczestnicy badania zauważają natomiast znaczne wydłużenie procedury konkursowej w jego ostatniej turze. Przypuszczają, że jest to wynik zwiększonej w tym roku ilości wniosków o wsparcie; różnica jest dla nich zdecydowanie odczuwalna i oceniana negatywnie. Rozpatrywanie wniosku trwa, według deklaracji respondentów, od 3 do 6 miesięcy – nieraz nawet czterokrotnie dłużej niż cykl technologiczny przedsiębiorstwa. Optymalny czas rozpatrywania wniosków to dla badanych 1 miesiąc; dłuższy okres sprawia, że zgłaszane pomysły tracą swoją innowacyjność (a co za tym idzie – wartość).

Ucieka nam czas. To, co za pół roku czy rok uruchomię, okaże się spóźnione, niepotrzebne, nieaktualne.

Wydłużony czas rozpatrywania wniosków wiąże się z drugim niekorzystnym zjawiskiem – zbyt krótkim okresem na ich przygotowanie, który dla przedsiębiorców jest znaczącą niedogodnością.

Nabory są tak ogłaszane, że jeśli się nie wie, to czas jest bardzo krótki na znalezienie firmy, przygotowanie wniosku. No potem robi się chaos.

Respondenci postulują udostępnianie zainteresowanym harmonogramu składania wniosków z nawet półrocznym wyprzedzeniem – udzielać informacji, jakie aplikacje będą przyjmowane w kolejnym roku.

5.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Badani mają doświadczenie we współpracy ze szkołami wyższymi, zarówno w ramach projektów finansowanych ze środków RPO WM (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla), jak i z funduszy własnych (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej).

Respondenci przyznają, że nastawienie małopolskich uczelni do współpracy z przedsiębiorcami w ostatnich latach zmieniło się – chętniej niż kiedyś podejmują współpracę. Duże przedsiębiorstwa mogą pozwolić sobie nawet na wyłonienie partnerskiej jednostki w konkursie ofert.

Wcześniej było trudniej, ale teraz uczelnie są bardziej chętne.

Ocena współpracy z uczelniami jest bardzo dobra – projekty były realizowane na partnerskich zasadach, z uwzględnieniem interesów obu stron.

Z naszej perspektywy to, co myśmy chcieli, było zrealizowane. Ze strony uczelni to też jest biznes, współpraca z przedsiębiorcami, no bo potem te pieniądze pochodzą do nich, i wspieranie tutaj uczelni lokalnych, jednostek akredytowanych ma sens – żeby pieniądze zostawały u nas, a nie szły na przykład do innych województw.

5.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Wsparcie, którego przedsiębiorcy oczekują od małopolskich instytucji w zakresie pomocy dla podmiotów działających w ramach specjalizacji inteligentnych sprowadza się głównie do dzielenia się wiedzą – organizowania akcji informacyjnych i promocyjnych koncepcji IS.

Pierwszym celem działań informacyjnych powinno być uświadomienie potencjalnym beneficjentom, jakie korzyści mogą czerpać z przynależności do inteligentnych specjalizacji.

Przekazywanie lepsze wiedzy, jakie są możliwości.

Formą przekazywania informacji tego typu, która sprawdzi się najlepiej, jest – w odczuciu badanych – kontakt osobisty przedsiębiorców i urzędników: spotkania, konferencje. Taka konstrukcja komunikacji umożliwi bowiem nie tylko przekazywanie informacji, ale również daje zainteresowanym szansę na bieżące zadawanie pytań i rozwiewanie pojawiających się wątpliwości.

Respondenci przyznają również, że przydatna byłaby pomoc przedstawicieli instytucji regionalnych w przygotowywaniu wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność. Dokumenty te są często skomplikowane; wymagają poświęcenia im wielu godzin lub zatrudnienia wyspecjalizowanej w ich przygotowaniu firmy. Przedsiębiorcy chętnie podejmą się samodzielnego wypełniania wymogów formalnych, jednak czują się bezradni i oczekują pomocy.

Składam wnioski. Ten wniosek ląduje na biurku jakiegoś urzędnika, i żeby on się pochylił. To są tłumaczenia z angielskiego, trudne, a urzędnicy się boją, że jak czegoś nie dopatrzą, to trzeba zwracać te miliony. Warunki są tak sprecyzowane, że nawet ludzie, którzy się tym zajmują zarobkowo, też mają problemy. Na jednym szkoleniu powiedziano tak urzędnikom, na innym – co innego.

Badani dostrzegają tutaj dwa rozwiązania problemu: uproszczenie wniosków tak, by firmy były w stanie uporać się z nimi samodzielnie lub wydzielenie w ramach wsparcia regionalnego podmiotu o charakterze informacyjno-doradczym, gdzie przedsiębiorcy będą mogli skorzystać z wykwalifikowanej pomocy urzędników w prawidłowym przygotowaniu niezbędnych dokumentów.

5.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Badane przedsiębiorstwa prace badawczo-rozwojowe realizowały we własnym zakresie lub współpracując ze szkołami wyższymi – respondenci nie potrafili jednoznacznie wypowiedzieć się o kondycji rynku usług B+R w Małopolsce.

5.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

W branży produkcji metalu i wyrobów metalowych oraz produkcji wyrobów mineralnych z surowców niemetalicznych, rzeczywisty wpływ koncepcji IS na aktywność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw

jest istotny. Badane podmioty nawiązały partnerskie relacje ze szkołami wyższymi; niemal wszystkie współpracowały projektowo w oparciu o środki, które uzyskały w ramach wsparcia przeznaczonego dla inteligentnych specjalizacji. Program wsparcia pomógł też zmodernizować przedsiębiorstwa, umożliwiając wdrożenie nowatorskich technologii produkcyjnych, zarówno poprzez ich przetestowanie, jak i zakup odpowiednich maszyn i urządzeń.

Mimo to, badani poddają w wątpliwość, czy istnieje prosta zależność pomiędzy poziomem inwestycji a udzielanym firmom wsparciem – część głosów wskazuje, że innowacje następują tak czy inaczej; firmy prowadziłyby prace badawczo-rozwojowe również bez wsparcia regionalnego.

Z perspektywy naszej firmy ilość dotacji, które inteligentne specjalizacje [otrzymują], to jest tylko część [planów rozwojowych]. Pewnie byłaby jakaś różnica, ale nieduża.

Z drugiej strony grupa respondentów oponuje, twierdząc, że bez środków publicznych niektóre firmy w ogóle nie podjęłyby działalności badawczo-rozwojowej.

W naszym wypadku tych badań by nie było. Produkcja by szła, ale trzeba ją skorygować, zmienić. A jeśli chodzi o pieniądze – skąd taka mała firma wzięłaby pieniądze, żeby Politechnice zapłacić? To jest niemożliwe.

5.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Ze względu na dynamiczne zmiany w branży oraz na rynkach, a także niestabilną sytuację polityczną w kraju, respondenci odmówili dzielenia się opinią na temat możliwości długofalowego stymulowania innowacyjności gospodarki przez wsparcie inteligentnych specjalizacji.

Dziesięć lat to jest długi okres. (...) To wszystko za bardzo się zmienia.

5.12. Wnioski i rekomendacje

Mimo stosunkowo dużej wiedzy na temat założeń inteligentnych specjalizacji oraz ich dziedzin, respondenci są zdania, że są one za mało rozpowszechnione i znane; wymagają dodatkowej promocji. Powinien za nią odpowiadać samorząd i organy mu podległe. Pożądane kanały komunikacji to przede wszystkim formy nieangażujące – ulotki, foldery, wiadomości email. Wspomniane zostają również prelekcje i konferencje dla przedsiębiorstw działających w branżach IS.

Uczestnicy badania pozytywnie oceniają wpływ IS na zacieśnienie współpracy pomiędzy małopolskimi firmami a szkołami wyższymi. Skorzystały na tym szczególnie małe przedsiębiorstwa, które wcześniej nie miały dostępu do renomowanych ośrodków badawczych i nie mogły wykorzystywać w swojej działalności nowoczesnych narzędzi. Ze względu na duże znaczenie tego typu partnerstw dla przedsiębiorców, rekomenduje się wykorzystanie ich do promocji koncepcji IS poprzez prezentowanie w materiałach informacyjnych pozytywnych wyników takich kooperacji.

Zakres uszczegółowienia dziedzin IS został oceniony dobrze – jako kompleksowy i wyczerpujący. Podobnie jak w innych specjalizacjach inteligentnych, również tutaj kładzie się nacisk na konieczność stałego monitorowania uszczegółowienia i dostosowywania go do zmian gospodarczych

i technologicznych. Obecne uszczegółowienie respondenci sugerują rozszerzyć o rozwijające się w Małopolsce meblarstwo oraz o specjalizacje (bądź dziedziny) koncentrujące się stricte na poprawie czystości powietrza; pozwoli to na wsparcie Małopolski w walce z dotkliwym dla mieszkańców problemem zanieczyszczeń.

Zakres wsparcia oferowanego małopolskim firmom w ramach osi 1 i 3 jest oceniany przez badanych dobrze. Wsparcie uznają oni za cenne dla firm, zaś procedury związane z obsługą programu w regionie za tak dobre, że mogłyby służyć jako wzorcowe dla innych regionów kraju. Postuluje się natomiast udostępnianie harmonogramu konkursów i ich tematyki z wyprzedzeniem (optymalnie – około półrocznym); obecnie czas na przygotowanie wniosków jest dla przedsiębiorców zbyt krótki. Jednocześnie warto zoptymalizować proces oceny wniosków – obecne trzy do sześciu miesięcy to czas zbyt długi, grożący utratą innowacyjności zgłaszanych pomysłów.

W wyniku zrealizowanego wywiadu, rekomenduje się skrócenie czasu rozpatrywania wniosków o dofinansowanie. Obecny okres (szacowany przez badanych na 3 do 6 miesięcy) kilkakrotnie przekracza długość cyklu technologicznego przedsiębiorstw i powoduje utratę innowacyjności prezentowanych koncepcji, optymalny czas rozpatrywania wniosku to dla uczestników badania jeden miesiąc.

Oczekiwane wsparcie regionalne dla firm działających w specjalizacjach inteligentnych ma przede wszystkim charakter informacyjny. Przedsiębiorcy oczekują przekazywania im wiedzy na temat możliwych do uzyskania form wsparcia. Przyznają również, że przydatna byłaby pomoc przedstawicieli instytucji regionalnych w przygotowywaniu wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność. Ze względu na oczekiwaną możliwość utrzymywania kontaktów osobistych i telefonicznych z osobami udzielającymi informacji, rekomenduje się stworzenie podmiotu o charakterze informacyjno-doradczym, gdzie zainteresowani IS przedsiębiorcy będą mogli uzyskać niezbędną im wiedzę oraz skorzystać z wykwalifikowanej pomocy urzędników w prawidłowym przygotowaniu dokumentów.

6. Elektrotechnika i przemysł maszynowy

W wywiadzie grupowym z przedstawicielami IS *Elektrotechnika i przemysł maszynowy* uczestniczyło siedmioro badanych, dobranych celowo spośród przedstawicieli małopolskich przedsiębiorstw działających w obszarach zdefiniowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2020*¹³.

6.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Znajomość koncepcji IS jest wśród respondentów powszechna – wskazanie jej głównych założeń czy celów wdrożenia nie przysparza badanym problemów.

---

¹³ Op. cit., s. 76-92

To są takie wybrane obszary gospodarki, przemysłu, które dany region właśnie chce promować. (...) Każdy region na podstawie jakichś tam badań przeprowadzonych wybiera konkretne branże, które go interesują.

Jednym z głównych celów było zapewnienie takiego zrównoważonego rozwoju. (...) Jest tu dużo projektów innowacyjnych, między innymi na tą fotowoltaikę właśnie czy odnawialne źródła energii itd., a to jest ważna rzecz, taka przyszłościowa.

To takie połączenie funkcji badawczej z przemysłem, czyli współpraca instytucji naukowych z firmami, czy małymi, czy dużymi przedsiębiorstwami, takimi na naprawdę każdym poziomie.

Respondenci nie mają trudności ze wskazaniem liczby IS rozwijanych w województwie małopolskim. Bez kłopotu wskazują je również na liście specjalizacji innych regionów Polski. Jedyne niejasności budzą te spośród IS, które w Małopolsce nie są wyodrębnione w uszczegółowieniu dziedzin („Zielona gospodarka” jest według badanych częścią Energii zrównoważonej; „Wysoka jakość życia” wywołuje wątpliwości natury interpretacyjnej).

6.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Pierwsza korzyść dla małopolskich firm, o jakiej wspominają respondenci w kontekście inteligentnych specjalizacji, to ożywienie gospodarki regionu. Jednocześnie przedsiębiorcy zyskali wiedzę, w jakich kierunkach warto rozwijać swoją działalność.

Przeprowadzone były jakieś konkretne badania, czy warto inwestować w te gałęzie gospodarki, więc myślę, że takie badania, taki audyt już dał jakąś wiedzę. I też pokazał firmom kierunek, w którym mogą iść.

Druga istotna korzyść to wsparcie finansowe przedsiębiorstw, które przełożyło się na ich rozwój i wzrost konkurencyjności. Firmy mogły poprawić jakość swoich usług, wprowadzić nowe produkty, a dodatkowe zyski przeznaczyć na przykład na promocję lub zwiększenie zatrudnienia.

Te firmy zaczęły się promować, więc myślę, że zaistnieją w świadomości klientów.

Może się okazać, że za chwilę to będą światowe marki.

Firmy, które zatrudniały niewielką liczbę osób, mogą sobie pozwolić na więcej, na rozwój.

Jednocześnie jednak badani starają się nie być hurra-optimistami. Zwracają uwagę, że projekty finansowane ze wsparcia dla inteligentnych specjalizacji niosą za sobą pewne ryzyko i nie można jednoznacznie ocenić ich efektywności przed ostatecznym rozliczeniem.

My jesteśmy w trakcie realizacji takiego projektu, ale jakie będą skutki, to my tego nie wiemy. My teraz te badania przeprowadzamy i czy rzeczywiście uda się wdrożyć ten produkt do produkcji, tego nikt nie wie. (...) Możemy się rozwijać i wchodzić na wyższy poziom, ale czy wymierne korzyści dla właścicieli firmy, finansowe, będą – tego nie wiadomo.

Projekt musi się powieść. Cele muszą zostać osiągnięte, bo w razie, gdyby nie, to wszystkie zainwestowane pieniądze w danej chwili muszą być oddane, więc to jest pewnego rodzaju ryzyko.

Pytani o negatywne efekty rozwijania inteligentnych specjalizacji w Małopolsce, badani zwracają przede wszystkim uwagę na nierówność, jaką generuje dofinansowywanie tylko części działających na rynku przedsiębiorstw.

Pewne grupy, pewne gałęzie gospodarki mogą być pozbawione finansowania. (...) Chyba w Bonie było, że muszą się wpisywać w jedną dziedzinę gospodarki IS. Jeżeli się nie wpisywały, wtedy otrzymywały ocenę negatywną. (...) Musieli beneficjenci kombinować, aby przyjąć projekt do konkretnej specjalizacji.

Kolejne zagrożenie to możliwość zachwiania naturalnych zmian rynkowych i zaburzenia rozwoju gospodarczego w regionie; wiąże się ono ze wspomnianym już wspieraniem tylko wyselekcjonowanych dziedzin, z pominięciem innych.

Zasadniczo nie jestem zwolennikiem finansowania państwa. Jest to swojego rodzaju nadużycie. (...) Każda ingerencja w gospodarkę niesie swego rodzaju nadużycie, które nie jest do końca do przewidzenia.

Z ingerencją w gospodarkę wiąże się również ostatnie z zagrożeń wskazywanych przez respondentów. Dotyczy ono wpływu dodatkowych środków finansowych na wzrost liczby podmiotów działających w IS, a przez to znaczne zwiększenie konkurencji między przedsiębiorstwami. Pojawienie się kolejnych firm może prowadzić do rozwoju nieuczciwej konkurencji; by zapobiec temu zjawisku, należy wspierać innowacyjne firmy w pozyskiwaniu ochrony patentowej dla swoich wynalazków.

Na pytanie o to, jakie działania mogłyby zwiększyć zyski przedsiębiorstw z przynależności do inteligentnych specjalizacji, badani zdecydowanie wskazują na zwiększenie ich wiedzy o tym programie – wiele firm nie wie, że może uzyskać pomoc w pracach badawczo-rozwojowych czy wdrażaniu innowacji. Dobrą zachętą dla przedsiębiorców do zainteresowania się IS może być promowanie programu przez ukazywanie sukcesów jego beneficjentów.

Może pokazywać te wyniki, bo one nie są propagowane, zwłaszcza z poprzednich lat. (...) „Był taki program, udało się to w takim zakresie osiągnąć.”

Też myślałam o samej promocji tych beneficjentów, którzy już skorzystali z tych funduszy, jak i w przyszłości firm, które dzisiaj korzystają – pokazać, jak one się rozwinęły.

Jednocześnie uczestnicy badania podkreślają zgodnie, że pozytywny wpływ modelu IS na rozwój małopolskiej gospodarki jest uzależniony nie tylko od czynników lokalnych czy programowych. Wśród zagrożeń rozwoju przedsiębiorstw wymieniają oni bowiem rozpad Unii Europejskiej (bądź działanie w Unii „dwóch prędkości”), a także inne czynniki makroekonomiczne, społeczne i polityczne.

6.3. Dostrzeganie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Badani nie wypowiedzieli się szeroko o możliwości pojawienia się dodatkowych, nie zauważanych dotychczas korzyści dla przedsiębiorstw z przynależności do inteligentnych specjalizacji. Wspomniane natomiast zostały potencjalne korzyści dla regionu, wynikające ze zwiększenia innowacyjności firm i ich rozwoju – utworzenie się nowoczesnego, opartego o wiedzę rynku. Szczególne znaczenie mają IS w tworzeniu planów rozwojowych i strategicznych – przedsiębiorcy, mając wiedzę o zmianach rynkowych, mogą odpowiednio dopasować do nich profil działalności.

Rozwój przedsiębiorstw IS może również wpłynąć na małopolski rynek pracy i edukacji. Przedsiębiorstwa, rozwijając się, zwiększą zapotrzebowanie na pracowników. Jeśli wdrażanie modelu IS w najbliższych latach okaże się uzasadnione ekonomicznie, a wybrane branże będą nadal najbardziej perspektywicznymi dla regionu, może to być jasny sygnał dla młodych ludzi, w jakich kierunkach powinni się kształcić. W oparciu o te same informacje, szkoły wyższe będą mogły przygotowywać swoją ofertę edukacyjną.

6.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

Blok pytań poświęconych ocenie uszczegółowienia dziedzin IS w Małopolsce wzbudził wśród respondentów pewne kontrowersje. Część badanych jest bowiem zdania, że tak drobiazgowy opis wspieranych branż to złe rozwiązanie. Z jednej strony bowiem generuje sytuacje, w których przedsiębiorcy niejako „na siłę” dopisują do swojej działalności branże związane z IS (by uzyskać lepszą pozycję podczas składania wniosku o dofinansowanie lub móc pozyskać Bon na innowacje), z drugiej zaś – wyłaniające się dynamicznie nowe dziedziny technologii i branże gospodarki, rzeczywiście innowacyjne, będą w tym uszczegółowieniu pominięte.

Może byłoby lepiej, żeby nie było takiego uszczegółowienia, ponieważ nie wszystko da się wsadzić w te szczegóły. Może być jakaś firma, która faktycznie jest innowacyjna w procesach przemysłowych, ale tutaj nie da się jej wsadzić i to ją z tego wyrzuca. (...) Nikt nie jest w stanie przewidzieć, co będzie, jak nowa firma powstanie, co ona będzie produkować, czy ona się zmieści w tych biosensorach, czy w czymś innym. Więc ja bym tak nie uszczegóławiała.

Respondenci postulują, by zamiast uszczegółowienia dziedzin IS wprowadzić rozwiązanie opisowe, oparte na szerszych kategoriach, ale z dokładnym definiowaniem, jakie rodzaje działalności mogą się w nich znaleźć. Takie „klasy” przedsiębiorstw działających w dziedzinach IS miałyby mieć charakter półotwarty, z pozostawioną przestrzenią na uzupełnienia, w miarę zachodzących zmian.

Dodatkowo w toku wywiadu badani doszli do wniosku, że charakterystyka IS *Elektrotechnika i przemysł maszynowy* jest niepełna – uszczegółowienie nie zawiera części istotnych obszarów działalności firm należących do tej specjalizacji. Zarówno respondenci, jak i eksperci nie byli jednak w stanie zaproponować poszerzenia tej listy; sugerowali konieczność przedyskutowania sprawy podczas spotkania grupy roboczej.

6.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Uczestnicy wywiadu pogłębionego nie zauważają w ramach swojej specjalizacji (ani też innych ujętych w uszczegółowieniu IS) żadnych nowych technologii ani aplikacji, o które należałoby dokument rozszerzyć. Mimo dużego uszczegółowienia listy specjalizacji, kategorie wyszczególnione w niej są nadal dość ogólnikowe, by przedsiębiorca mógł znaleźć najbardziej zbliżoną do swojej działalności.

Ogólnikowo są te zapisy, każdy może się gdzieś tam wpisać.

Takie nastawienie badanych do uszczegółowienia IS niesie za sobą ryzyko, że będą oni wyszukiwać obszary najbliższe swojej działalności, by pozyskać wsparcie finansowe. Brak aktywnego wpływu małopolskich firm na uszczegółowienie – starań o jego zmiany, kiedy zmienia się sytuacja rynkowa poszczególnych specjalizacji – może doprowadzić do sytuacji, w której uszczegółowienie będzie martwym dokumentem, bez związku z rzeczywistym stanem rozwoju technologii oraz kondycją gospodarczą regionu.

6.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Połowa uczestników badania uzyskała wsparcie na działania badawczo-rozwojowe bądź wdrażanie innowacji w ramach osi 1 lub 3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego. Wszystkie projekty są jeszcze w toku, zatem badani niechętnie dzielili się uwagami na temat programu i otrzymanego wsparcia. Jeden z respondentów lakonicznie orzekł, że wsparcie jest dla jego firmy *właściwe*.

Badani pozytywnie oceniają samą koncepcję wsparcia – jego kompleksowość.

Tutaj widzę fajną zależność, bo z jednej strony widzę, że można coś fajnego wytworzyć, a z drugiej strony widzę środki na to, żeby to umiędzynarodwić. Pokazać światu, co zrobiliśmy. Jest to kompleksowe.

To jest tutaj bardzo dobrze poukładane, bo inwestujemy tutaj w prace B+R, czy to sami, czy z uczelnią, pozyskujemy jakieś know-how własne. Mamy środki na wykonanie prototypu, do wdrożenia. (...) I mamy jeszcze umiędzynarodwienie, czyli wyjście na zewnątrz.

6.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Badani przedsiębiorcy mają za sobą doświadczenia we współpracy z uczelniami oraz jednostkami badawczymi w ramach projektów badawczo-rozwojowych współfinansowanych z RPO WM.

Najczęściej wymienianym z nazwy partnerem akademickim była Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica; współpraca z tą jednostką jest oceniana bardzo pozytywnie.

Myśmy robili taki projekt przy pomocy naukowców z AGH i bardzo pozytywnie oceniam wyniki. Duża szansa przed nami i zobaczymy, jak to wszystko się rozwinie.

Przeszedłem przez organizację, która jest przyczepiona do AGH-u. W moim przypadku przeszło to bardzo gładko.

Dyskutując o doświadczeniach ze współpracy ze szkołami wyższymi, badani podnoszą istotną dla nich kwestię kosztów realizacji badań. W opinii respondentów, wymóg współpracy z uczelniami negatywnie wpływa na efektywność finansową realizowanych projektów; za badania trzeba zapłacić znacznie

więcej, niż zatrudniając pracowników naukowych i udostępniając im laboratoria własne lub komercyjne.

Z uczelnią to [badania] się robi, to nie ma problemu. Podpisze się umowę i realizuje się projekt. Ale mówię o tym, co ma uczelnia zrobić – na „dzień dobry”, jeżeli dochodzi do rozmowy, to oni rzucają kwotę milion, dwa [miliony złotych] za projekt. Jak oni to tam rozbiją (...), to ci, co fizycznie pracują przy projekcie, dostają 20-30% tego budżetu.

Czasem jest tak, że wolimy wziąć na umowę zlecenie, czy o dzieło, pracownika naukowego. On nam to robi za jedną dziesiątą czy jedną pięćdziesiątą wartości projektu. Sami dojdziemy [do wyników], czy sami nasi pracownicy z działu badawczo-rozwojowego, czy działu technicznego, plus jedna, dwie osoby z uczelni. I oni (...) mogą szybciej i bardziej efektywnie wydać te pieniądze.

Drugim problemem we współpracy z uczelniami, na który natrafiają badani, jest kwestia zdefiniowania praw własności do wyników realizowanych badań oraz praw do ich późniejszego wykorzystania komercyjnego. O ile kwestia własności wyników musi być – zgodnie z zasadami udzielania wsparcia z RPO WM – uregulowana umową o współpracy pomiędzy partnerem akademickim a biznesowym, o tyle wykorzystanie wyników badań bywa problematyczne.

Posiadanie praw to jest jedno, tylko że do korzystania z tego patentu, pan będzie płacił procent od sprzedaży później.

Problem jest na tyle skomplikowany, że jeżeli nie zostanie uregulowany na etapie umowy wstępnej, wymaga rozstrzygnięcia przez specjalistów z Urzędu Patentowego. W przypadku natomiast, kiedy przedsiębiorcy próbują zabezpieczyć swoje interesy przed nawiązaniem współpracy z ośrodkiem akademickim, uczelnie niechętnie podchodzą do proponowanych im projektów badawczych.

Oni mogą wtedy nie chcieć do końca tego wykonać. (...) Prawnicy [uczelni] się usztywniają i wtedy to [negocjacje] zaczyna trwać.

6.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Pierwszy rodzaj wsparcia, który nasuwa się badanym jako oczekiwany przez przedsiębiorców działających w specjalizacjach inteligentnych to wykorzystywanie przez region potencjału lokalnych firm zamiast stosowania rozwiązań wypracowanych w innych regionach czy zagranicą.

Miasto miało takie projekty, że na przykład dofinansowywało solary, czyli fotowoltaika – to powinno w tym kierunku iść, przynajmniej w mojej branży. (...) Jeżeli mamy takie firmy, takie rozwiązania, to korzystajmy z firm z najbliższego podwórka.

Drugi rodzaj wsparcia to preferencyjne pożyczki dla przedsiębiorców chcących korzystać ze wsparcia w ramach RPO WM na pokrycie niezbędnego wkładu własnego; w opinii badanych są to dla mniejszych przedsiębiorstw kwoty trudne do zdobycia.

Jeżeli firma ma zainwestować 100% środków i oczekuje na zwrot, czyli to wsparcie polega tylko na obietnicy, że jeżeli wniosek będzie zrealizowany do końca, to ja te pieniądze kiedyś

otrzymam. (...) Dla firm, które nie posiadają „cashu” wolnego, to jest to niedostępne, czyli może powinny być pożyczki nieoprocentowane.

Dla małego podmiotu wyciągnięcie z konta 50-100.000 zł wiąże się z wyciągnięciem pieniędzy, tak naprawdę zaskórniaki, a czas na zwrot? 3-4 miesiące się czeka. I dla nich jest to jakaś tam bariera.

Kolejna bariera związana jest natomiast z niepewnością otrzymanego wsparcia – przedsiębiorcy wiedzą, że zostanie ono wypłacone tylko w sytuacji zakończenia projektu powodzeniem. Zaciągając kredyty na poczet przyszłych refinansowań, nie mogą pozwolić sobie na podejście eksperymentalne i testować naprawdę innowacyjnych, ale też obciążonych dużym ryzykiem, rozwiązań.

Nie można sobie pozwolić na eksperymenty, bo musimy mieć przynajmniej jakąś nadzieję, że ten projekt się powiedzie i praktycznie będzie przynosił jakieś korzyści materialne. To ryzyko [niepowodzenia] musi być małe.

Jeden z badanych sugeruje warte rozważenia rozwiązanie problemu – podział finansowania projektu na transze, zależne od postępu prac. Taki sposób wypłaty środków zmniejszałby ryzyko, które ponoszą przedsiębiorcy.

Może podział tych środków? Że jeżeli zrealizuje się procentowo, sam czas poświęcony na przygotowanie go, wdrażanie go, to też są czas i pieniądze przedsiębiorstwa. I jeżeli nie zostanie on [projekt] zrealizowany w 100%, to przedsiębiorca nie dostanie żadnych pieniędzy – może faktycznie byłoby lepiej, gdyby dostawali procentowo część od zrealizowanych działań.

6.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Zaledwie jeden z uczestników wywiadu współpracował dotychczas z zewnętrzną firmą badawczą; deklaruje, że nie miał problemu z wyszukaniem odpowiedniego partnera, a współpraca przebiegała bez zarzutu.

Jednocześnie respondenci przyznają, że mało jest podmiotów innych niż państwowe szkoły wyższe, posiadających akredytację do realizacji szeroko zakrojonych projektów badawczo-rozwojowych.

Bardzo mało takich firm jest. Jedynie tam w zakresie „pomiarówki”.

Badani są zdania, że w obecnych warunkach udzielania wsparcia z RPO WM, najbardziej korzystną formą prowadzenia projektów badawczych jest zatrudnianie przez przedsiębiorstwa pracowników naukowych spełniających narzucone warunki oraz umożliwienie im prowadzenia prac w infrastrukturze własnej bądź dzierżawionej na zasadach komercyjnych.

6.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

Respondenci mieli trudność z określeniem, czy rozwijanie koncepcji inteligentnych specjalizacji w Małopolsce powoduje – bądź może powodować – zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej i działalności innowacyjnej regionalnych przedsiębiorstw.

Pytani o to, czy na plany badawczo-rozwojowe ich przedsiębiorstw przynależność do IS miała istotny wpływ, badani udzielali w przeważającej większości odpowiedzi przeczących.

Myśmy inwestowali w B+R przed pojawieniem się IS, jak i inwestujemy teraz.

Ja w tej chwili w ogóle się zastanawiam, czy myśmy w ogóle wiedzieli o tych IS, zanim pisaliśmy ten wniosek. Nie jestem pewna.

Tutaj [w mojej firmie] bardziej pomysł i chęć rozwojowa przeważała.

Podobne przemyślenia mają respondenci na temat innych przedsiębiorstw działających w specjalizacjach inteligentnych.

Często gęsto jest to podpatrywanie konkurencji. Wejście w jakiś niszowy produkt na początku.

Przynależność do inteligentnych specjalizacji mogłaby wywierać większy wpływ na rzeczywiste inicjatywy badawczo-rozwojowe przedsiębiorców, gdyby dysponowali większą wiedzą na temat możliwego do uzyskania wsparcia. Drugim istotnym czynnikiem jest uproszczenie wniosków o dofinansowanie, by mniejsi przedsiębiorcy mogli wypełniać je samodzielnie; nie korzystają oni z usług firm wyspecjalizowanych w takich działaniach, gdyż ze względu na niskie kwoty dofinansowań (od których firmy piszące wnioski naliczają procentową wartość swojego wynagrodzenia) nie są dla nich atrakcyjnymi klientami.

6.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Inteligentne specjalizacje jako model długoletniego stymulowania innowacyjności gospodarki mają szanse sukcesu tylko wtedy, gdy zdobędą duże zainteresowanie potencjalnych beneficjentów – wtedy ich oddziaływanie będzie wystarczająco duże, by rzeczywiście odbić się na rynku.

Pytanie, czy będzie na tyle duża liczba beneficjentów, aby jakoś tą gospodarkę ruszyć. (...) Jeżeli mało osób z tego skorzysta, to rynek prawdopodobnie tego nie odczuje.

Strategia, by być skuteczna, powinna być nieustannie monitorowana pod kątem efektywności. Należy również modyfikować ją, uwzględniając zachodzące w przedsiębiorstwach zmiany technologiczne i pojawiające się w poszczególnych branżach innowacje.

Życie pokazuje, jakich o specjalizacji oczekujemy my wszyscy jako społeczeństwo. (...) Na naszych oczach powstają nowe kierunki, nowe gadżety. Myślę, że za dziesięć lat ktoś siedząc tutaj będzie inaczej postrzegał ten świat.

6.12. Wnioski i rekomendacje

Przedsiębiorcy działający w specjalizacji inteligentnej *Elektrotechnika i przemysł maszynowy* znają i dobrze rozumieją założenia koncepcji IS oraz przyczyny jej wdrożenia w Małopolsce. Doceniają pozytywny wpływ inteligentnych specjalizacji na gospodarkę; opiera się on ich zdaniem na wzroście świadomości przedsiębiorców i wskazaniu im potencjalnych kierunków rozwoju. Wsparcie udzielane wybranym obszarom przemysłu powoduje jednak również pewne wątpliwości: może ono zaburzyć naturalną konkurencję na rynku oraz zachwiać liczbę podmiotów działających w poszczególnych branżach. Zdaniem badanych istnieje ryzyko, że firmy powstające w celu pozyskania i konsumowania dotacji dla IS swoją działalność będą opierać nie na własnej innowacyjności, a na rozwijaniu pomysłów konkurentów. By uchronić firmy przed tym niebezpieczeństwem, wsparcie udzielane inteligentnym specjalizacjom powinno objąć również pomoc w uzyskaniu ochrony patentowej powstających wynalazków.

Działania, które mogłyby zwiększyć korzyści przedsiębiorstw z przynależności do inteligentnych specjalizacji, to przede wszystkim zwiększenie wiedzy potencjalnych beneficjentów o tym programie; obecnie wiele firm nie wie, że może uzyskać pomoc w pracach badawczo-rozwojowych czy wdrażaniu innowacji. Dobrą zachętą dla przedsiębiorców do zainteresowania się IS może być promowanie programu przez ukazywanie sukcesów firm, które już skorzystały z tego wsparcia.

Uszczegółowienie dziedzin inteligentnych specjalizacji dla przedsiębiorców działających w obszarze elektrotechniki i przemysłu maszynowego jest zbyt drobiazgowo. Z ich perspektywy, lepszym rozwiązaniem byłoby ograniczenie katalogu dziedzin do kategorii bardziej ogólnych, z jednoczesnym precyzyjnym opisem, co jest w nich zawarte. Rekomenduje się przeprowadzenie dodatkowych konsultacji z przedstawicielami specjalizacji; w efekcie zmienić się może nie tyle zakres dziedzin ujętych w uszczegółowieniu, co sposób ich definiowania.

Kwestią, która wymagać może rozwiązań systemowych jest uregulowanie współpracy przedsiębiorstw ze szkołami wyższymi. W toku badania ujawniono, że beneficjenci wsparcia dedykowanego IS mają trudności z uregulowaniem w umowach partnerskich z uczelniami kwestii praw własności do wyników przeprowadzonych badań i ich komercjalizacji. Próby regulowania tych zagadnień w trakcie sporządzania umów wstępnych mogą prowadzić do znaczącego skomplikowania całego procesu, a nawet zadecydować o jego niepowodzeniu. Jeśli natomiast przedsiębiorcy nie zabezpieczą swoich interesów umową, mogą w konsekwencji być zobligowani do odprowadzania na rzecz uczelni określonych kwot pochodzących ze sprzedaży produktu wypracowanego we wspólnym projekcie badawczo-rozwojowym.

Oczekiwane wsparcie regionalne w kolejnych latach to dla przedsiębiorców przede wszystkim ułatwienie dostępu do preferencyjnych pożyczek, pozwalających – szczególnie małym i średnim firmom – na pokrycie wkładu własnego w realizowanych projektach.

Drugi istotny obszar, który wymaga dopracowania, to uzależnienie wypłaty dofinansowania od sukcesu realizowanego projektu. Ogranicza to znacząco innowacyjność – projekty eksperymentalne, obciążone dużym ryzykiem, finansowane ze środków własnych przedsiębiorstw bez gwarancji zwrotu poniesionych kosztów są często dla badanych niedostępne ze względu na brak odpowiednich funduszy. Rekomendowanym rozwiązaniem jest wypłacanie refinansowania w transzach, uzależnionych od postępów w realizacji projektu.

7. Przemysły kreatywne i czasu wolnego

W wywiadzie pogłębionym z przedstawicielami IS *Przemysły kreatywne i czasu wolnego* wzięto udział siedmiu respondentów reprezentujących tę dziedzinę małopolskiej gospodarki. Badani działają głównie w specjalizacjach związanych z wzornictwem przemysłowym oraz przemysłem czasu wolnego (turystyka, gastronomia) – zgodnie z uszczegółowieniem zaprezentowanym w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego.¹⁴

7.1. Powszechność znajomości założeń koncepcji IS

Wiedza badanych na temat założeń koncepcji inteligentnych specjalizacji jest niska – respondenci wiążą je ze wsparciem dla przedsiębiorstw nowopowstałych lub nie przynoszących dobrych rezultatów finansowych.

Żeby pomóc mniejszym i średnim firmom. Większe firmy dają sobie radę, to jest pomoc dla ludzi zaczynających.

Również tym firmom, które są już długo na rynku, ale nie rozwijają się właściwie.

Gdzie firma po prostu nie ma pieniędzy.

Uczestnicy wywiadu mają również problem z wymienieniem inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego – poza faktycznie istniejącymi (Life Science, Energia zrównoważona, Przemysły kreatywne i czasu wolnego), wskazują również na „bezpieczną żywność”, „wysoką jakość życia”, „zieloną gospodarkę” czy – ze względu na istniejące lotnisko w Balicach – lotnictwo.

7.2. Wpływ koncepcji IS na wymierne korzyści dla małopolskich firm

Niska znajomość koncepcji inteligentnych specjalizacji w gronie badanych utrudniła znacząco prowadzenie dyskusji na temat jej wpływu na funkcjonowanie małopolskich przedsiębiorstw.

Respondenci działający w przemyśle czasu wolnego zauważają wzrost zainteresowania turystów regionem. Ruch turystyczny zaczyna być zjawiskiem całorocznym, nie sezonowym. Badani zajmujący się wzornictwem przemysłowym, produkcją i sprzedażą zauważają natomiast wzrost liczby klientów w sezonie letnim, co również wiąże z rosnącą liczbą odwiedzających Małopolskę gości.

Wpływ IS na rozwój firm z obszaru przemysłów kreatywnych i czasu wolnego bazuje przede wszystkim na udostępnieniu im środków finansowych. Respondenci deklarują, że dodatkowe fundusze inwestowane są w poprawę standardu posiadanych obiektów (przemysł czasu wolnego) oraz szkolenie pracowników, by przez podnoszenie ich kompetencji zwiększać jakość usług. Rosnące zainteresowanie klientów przynosi również rezultat w postaci rozwoju firm, wymuszającego zwiększanie liczby ich pracowników.

---

¹⁴ Op. cit., s. 92-100

Badani nie dostrzegają negatywnych konsekwencji wdrożenia koncepcji inteligentnych specjalizacji na małopolską gospodarkę.

7.3. Dostrzeżenie potencjalnych korzyści z przynależności do dziedziny IS

Potencjalne korzyści z przynależności do dziedziny inteligentnych specjalizacji to – w opinii respondentów – możliwość prowadzenia prac badawczych, poprawiających jakość oferowanych usług i produktów. Wzrost jakości może prowadzić w konsekwencji do zwiększenia konkurencyjności małopolskich firm.

Można sprawdzić, czy produkt, który się produkuje, spełnia normy. Potem można go sprzedawać nie tylko lokalnie, tylko wypuszczać gdzieś indziej.

Niektóre rzeczy, jak torebki, ubrania – muszą spełniać standardy. (...) Podnosi to bardzo sprzedaż, jeżeli odzież, na przykład dla dzieci, spełnia tam wymogi, atesty, pewne normy – ludzie to chętniej kupują.

Potencjalnym negatywnym efektem przynależności do IS może być dla małopolskich przedsiębiorstw wzrost konkurencji między nimi na lokalnym rynku; wsparcie finansowe dla mniejszych i słabszych ekonomicznie podmiotów pozwoli im stanowić realne zagrożenie rynkowe dla innych graczy. Sposobem na uniknięcie tego typu problemów jest zdaniem badanych stały rozwój i dbałość o innowacyjność własnego biznesu.

Trzeba być konkurencyjnym i innowacyjnym. Nie można się powtarzać. (...) Umieć się zareklamować. Umieć się sprzedać.

7.4. Ocena zakresu uszczegółowienia dziedzin IS

W kolejnej części wywiadu, badanym zaprezentowany został zakres uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego. Po zapoznaniu się z nim, respondenci nie potrafili jednoznacznie go ocenić. Pojawiały się bowiem głosy, że sam cel opracowania tego dokumentu jest niejasny, a bez jego znajomości niemożliwym jest ocenienie prezentowanych treści.

Respondenci są w większości zdania, że szeroki zakres uszczegółowienia inteligentnych specjalizacji sprawia, że są one dostępne dla niemal wszystkich przedsiębiorców działających w regionie i w zasadzie niczego jednoznacznie nie definiują.

Tu jest tego dużo. Tutaj można wybierać we wszystkim i w niczym. (...) Tutaj każdy znajdzie coś dla siebie.

Z mojej dziedziny trzeba się podciągnąć pod którąś z tych kategorii, ponieważ to jest na tyle specjalistyczna dziedzina, że trudno liczyć na to, że ktoś wymieni ją z nazwy. (...) Trafianie w klucz; mi to nie sprawia problemu, żeby trafić.

Czy ta lista jest pełna i dotyka każdego z elementów – to nie. Natomiast jeśli ktoś chce, to jest w stanie tak to opisać [swoją działalność], żeby się tam znaleźć.

Stosunek respondentów do zakresu uszczegółowienia IS jest prawdopodobnie wynikiem ich nieznamości strategicznych celów wdrożenia tej koncepcji. Niesie jednak za sobą ryzyko, że uszczegółowienie będzie traktowane jako wzór, do którego trzeba się dostosować. W efekcie po latach może istotnie różnić się z rzeczywistością gospodarczą regionu; firmy prawdziwie innowacyjne, nie odnajdując swoich specjalizacji w uszczegółowieniu, będą deklarować działalność w jednej z branż uznanych przed laty za znaczące, by móc pozyskiwać wsparcie finansowe.

7.5. Wyłonienie się w ramach poszczególnych dziedzin IS nowych, znaczących technologii i aplikacji, które nie zostały ujęte w uszczegółowieniu

Respondenci nie potrafili wskazać, czy w minionym roku wyłoniły się w branży przemysłów kreatywnych i czasu wolnego nowe technologie lub aplikacje, które powinny zostać uwzględnione w uszczegółowieniu inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego. Wynika to z jednej strony z braku znajomości dokumentu na poziomie szczegółowym, z drugiej natomiast – z samego nastawienia przedsiębiorców, którzy uważają, że w ich obszarze działalności specjalizacje są bardzo wąskie i trudne do skategoryzowania. Przedsiębiorcy przyjmują zatem, że to oni muszą dostosować opis zakresu swojej działalności do wymogów uszczegółowienia IS, nie zaś katalog specjalizacji dostosowywać do warunków rynkowych, wraz z ich dynamiką.

7.6. Ocena wsparcia oferowanego firmom z dziedzin IS w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Kilkoro badanych deklaruje doświadczenie w wykorzystaniu wsparcia dla inteligentnych specjalizacji w ramach osi 1 (Gospodarka wiedzy) oraz 3 (Przedsiębiorcza Małopolska) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego. Pytani o jego ocenę, w pierwszej kolejności koncentrują się na wysokości wsparcia finansowego, które jest ich zdaniem zbyt małe.

Jeżeli dają 50.000 zł, to z tym nic nie da się zrobić.

Sto, sto pięćdziesiąt tysięcy trzeba by mieć.

Z drugiej strony pojawiają się również głosy przeciwne – ci badani uzależniają pożądaną wartość wsparcia od indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw.

Ja bym też popatrzył, jeżeli chodzi o kwotę, jaka to jest branża, rozwój tej firmy, czy firma się rozwija prędko, czy im to idzie opornie. I powiem, że nawet 10.000 zł dla firmy, która wchodzi na rynek, to na start i tak byłoby to dużo.

Pytani o trudności i problemy związane z pozyskiwaniem wsparcia z osi 1 i 3 RPO WM, badani zauważają, że pomoc ta nie do końca łączy się w przypadku ich branży ze specjalizacjami inteligentnymi.

Jestem beneficjentem Bonu na innowacje, który drugi raz teraz dostaliśmy i w żaden sposób nie łączyłbym tego z tymi specjalizacjami, ponieważ to jest jakiś twór, który dla

mnie jako przedsiębiorcy jest zupełnie niezrozumiały i jest jedną z rubryk [we wniosku], w którą trzeba się wpisać.

Dodatkową trudnością, na którą napotkali respondenci korzystający ze wsparcia, była niewystarczająca komunikacja z urzędnikami i brak pomocy z ich strony.

U mnie było tak, że ludzie byli niekomunikatywni. Nie potrafili mi udzielić informacji. To wyglądało tak, jak gdyby personel nie był przeszkolony, nie była odpowiednia osoba na odpowiednim stanowisku.

7.7. Ocena warunku współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020

Dużą uwagę poświęcili respondenci współpracy przedsiębiorstw ze szkołami wyższymi przy staraniach o wsparcie z RPO WM. Niestety ich uwagi w zdecydowanej większości były krytyczne. Udało się jednak częściowo przekuć negatywne doświadczenia na propozycje konkretnych rozwiązań i usprawnień.

W pierwszej kolejności, respondenci zwracają uwagę, że wartość projektów, które można realizować w oparciu o Bony na innowacje jest zbyt mała, by w ogóle zainteresować szkoły wyższe.

Przy Bonach jest błąd w samym założeniu. Przy Bonie na 100.000 zł wymogiem jest to, aby współpracować z ośrodkami akademickimi posiadającymi klasę „A”. A dla nich 100.000 zł – mimo że w rynkowych warunkach pozwoliłoby to przeprowadzić tego typu badania, które przeprowadziliśmy – dla nich to jest jakiś mikroprojekt, a więc nikt nie chce z nami rozmawiać.

Jeżeli ten sam wydział robił wcześniej kilka projektów po pięć, dziesięć milionów złotych, to 100.000 zł jest dla nich bardziej biurokratycznym problemem niż zyskiem.

Kolejną kwestią dotyczącą współpracy z uczelniami jest ich monopol na realizację badań w projektach innowacyjnych realizowanych ze środków RPO WM. Sprawia to, że ośrodki akademickie nie muszą podejmować rywalizacji o klientów i narzucają im własne warunki współpracy, zaś przedsiębiorcy, działający w zasadzie w warunkach monopolu szkół wyższych, nie mogą podejmować partnerstw, które byłyby dla nich rzeczywiście korzystne i efektywne.

Ja przyszedłem z gotowym pomysłem do uczelni i dogadaliśmy się, żeby oni przeprowadzili badania. Mają doprowadzić do stworzenia pewnego produktu, pewnego urządzenia, które w tej chwili wykorzystujemy. (...) Oni mieli i potencjał, i doświadczenia, i mogli przesunąć projekt do przodu, ale w rzeczywistości napotkaliśmy opór, że to są naukowcy i nie działają na rynku. Dla nich efekt nie jest istotny. Dla nich termin nie jest istotny. Dla nich pieniądze są bytem abstrakcyjnym, bo oni to i tak dostają z uczelni, więc ich praca nie przekłada się na wyniki finansowe, co powoduje, że ja, jako przedsiębiorca jak i klient, mam zerowy wpływ na przebieg procesu, jaki tam jest. (...) Ja muszę się zgodzić na warunki, jakie oni stawiają.

Gdyby te finanse zostały przekazane firmie mojej z założeniem, że ja mam osiągnąć taki a nie inny efekt czy badania, ale bez musu, żeby to robić z tak dużą jednostką [akademicką],

to dużo łatwiej byłoby mi to przeprowadzić. Ja odebrałem [z uczelni] wyniki badań, które były mi po nic, po czym przerobiłem je w ciągu trzech miesięcy, za naprawdę drobne pieniądze, do stanu, który był jakimś projektem.

Ostatnim spośród kluczowych problemów dotyczących przedsiębiorców podczas współpracy (czy też prób jej nawiązania) ze szkołami wyższymi są wydłużające się procedury i przesuwanie terminów, na każdym etapie prac.

Przez pół roku szukałem uczelni, która byłaby zainteresowana [wspólnym projektem]. AGH prowadził ze mną rozmowy przez siedem tygodni po czym powiedział, że jednak nie ma na to czasu, a byliśmy tuż przed złożeniem oferty.

Zarząd próbował [nawiązać współpracę], ale nie wiem, jak to się skończyło, bo to już tak długo trwało. Czas oczekiwania był taki, że oni sami się zniechęcili.

Oni [uczelnia] pracowali przez siedem miesięcy, a efekt ich prac był wart co najwyżej miesiąc. (...) Wszystkie procedury zamówień publicznych, a nie daj, żeby ten sprzęt był zza granicy – im się już odechciewało na samą myśl, a mi również, jak już poznałem te procedury. (...) Zakup komputera trwał miesiąc, a w normalnym postępowaniu ja wydaję półtora tysiąca i po prostu go mam następnego dnia.

Badani postulują dwa rozwiązania, mogące zwiększyć chęć uczelni do współpracy z przedsiębiorcami w ramach RPO WM:

- Nałożenie na szkoły wyższe obowiązku realizacji określonej liczby projektów dofinansowanych z obszaru komercjalizacji badań naukowych rocznie. Uczelnie zaczną wtedy zabiegać o lepsze relacje z beneficjentami i będą zmuszone do współpracy na warunkach partnerskich.
- Zwolnienie przedsiębiorców korzystających ze wsparcia w ramach osi 1 i 3 RPO WM z wymogu realizacji badań w jednostkach akademickich określonej klasy. Stworzenie na to miejsce katalogu wymogów technologicznych, kadrowych, doświadczenia etc., które mogłyby wykazywać również podmioty komercyjne lub ich partnerstwa, znacznie ułatwiłoby zlecenie badań.

Istotne dla dobrej współpracy pomiędzy uczelniami a firmami pozostają jednak w dużej mierze kontakty osobiste pomiędzy przedstawicielami obu środowisk. *Jeżeli ma się kontakt osobisty z osobami podejmującymi decyzje, czy to Centrum Transferu Technologii, czy to dziekan, to dopiero wtedy zaczyna się rozmowa* – wyjaśnia jeden z badanych. Warto zatem rozważyć zorganizowanie cyklu spotkań dla przedstawicieli lokalnego biznesu oraz szkół wyższych, które połączą z zagadnieniami komercjalizacji wyników badań również zagadnienia mniej formalne, pozwalające zainteresowanym na lepsze poznanie się i nawiązanie partnerskich kontaktów.

7.8. Oczekiwania co do zakresu i formy przyszłego wsparcia regionalnego dla firm działających w ramach wyznaczonych IS

Badani wskazali trzy rodzaje wsparcia, którego oczekują od regionalnych instytucji, by lepiej wykorzystywać swoją przynależność do inteligentnych specjalizacji.

Pierwszym z nich są zwiększone środki finansowe na działalność badawczo-rozwojową. Pada kwota 150.000 zł, określana mianem takiej, z którą *można już coś zrobić*.

Drugi rodzaj oczekiwanego wsparcia to szerszy dostęp do wiedzy na temat pomocy przeznaczonej dla inteligentnych specjalizacji regionu. Respondenci chcieliby wiedzieć, do kogo mogą skierować się z pytaniami i wątpliwościami, by uzyskać pełną, wyczerpującą odpowiedź w możliwie krótkim czasie.

Jest bardzo trudno uzyskać kompleksową obsługę merytoryczną. (...) Nie mówiąc już o dzwonieniu, bo telefon przekazywany do innej koleżanki, bo tamta jest odpowiedzialna za to, to jest takie łączenie – szkoda czasu w ogóle, nerwów.

Ja bym oczekiwała wsparcia merytorycznego: na czym to polega, gdzie można szukać wsparcia. (...) Chciałabym przyjść, aby ktoś siadł ze mną i pomógł mi wypełnić ten wniosek, żebym mogła to jakoś ogarnąć.

Trzeci rodzaj wsparcia, który byłby małopolskim przedsiębiorcom pomocny w dalszym wdrażaniu innowacji i prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych to pomoc szkoleniowa, zarówno dla pracowników (przygotowanie ich do podjęcia pracy w konkretnych branżach, rozszerzanie ich kwalifikacji), jak i samych pracodawców (głównie w zakresie pozyskiwania środków na rozwój działalności).

7.9. Stopień zaspokojenia popytu firm na zewnętrzną działalność B+R

Respondenci, którzy podejmowali współpracę z zewnętrznymi firmami badawczymi w zakresie testowania projektów innowacyjnych deklarują, że rynek jest odpowiednio wysycony tymi podmiotami.

Tego jest dużo, jest w czym wybierać.

Z tego co wiem, to nie [było trudno znaleźć firmę robiącą badania]. Z tego, co szefowa mówiła, to chyba dwa tygodnie.

Badani zwracają jednak uwagę, że same terminy realizacji badań bywają wydłużone. Z perspektywy aplikacji biznesowej nowej technologii każdy dzień jest cenny, dlatego przedsiębiorcom zależy na tym, by okres prac badawczo-rozwojowych był jak najkrótszy.

Dodatkowo respondenci zauważają, że na stopień zaspokojenia popytu form na zewnętrzną działalność B+R wpływa nie tylko liczba firm świadczących takie usługi na rynku, ale również jakość oferowanych przez nie usług.

To nie jest kwestia ilości tych firm – ich jest dość sporo – ale wiarygodności. Zlecenie komuś badać, kto nie jest wiarygodny, to się mija z celem.

7.10. Rzeczywisty i potencjalny wpływ koncepcji IS na aktywność B+R i działalność innowacyjną firm

W przypadku firm działających w inteligentnej specjalizacji Przemysły kreatywne i czasu wolnego, wpływ koncepcji IS na działalność badawczo-rozwojową firm jest niezwykle trudny do określenia. Badani dysponują nikłą wiedzą na temat założeń inteligentnych specjalizacji. Prace badawcze zlecają przede wszystkim firmy zajmujące się wzornictwem przemysłowym i projektowaniem; w przemyśle czasu wolnego inicjatyw tego typu badani nie wspominają.

Wycofaliśmy parę produktów, bo okazało się, że uczulają. Klienci zaczęli zwracać pewien rodzaj biżuterii i szefowa wpadła na pomysł, żeby coś takiego zlecić firmie badawczej i okazało się, że był tam składnik chemiczny, który uczula.

Badani, którzy mieli doświadczenie w prowadzeniu projektów B+R z partnerami zewnętrznymi deklarują przy tym, że ich wpływ na działalność innowacyjną małopolskich firm byłby większy, gdyby nastąpiło uproszczenie procedur związanych z pozyskiwaniem wsparcia i wzrosła jego dostępność.

Z drugiej strony jednak, gdyby nie środki przeznaczone na wsparcie IS, projekty badawczo-rozwojowe nie byłyby prowadzone w ogóle lub też odbywałyby się one kosztem innych wydatków firmy.

Zawsze szkoda by było pieniędzy [na badania].

Może takie badania robilibyśmy metodą prób i błędów.

Pewnie kosztem pracowników by to było.

Uczestnicy badania deklarują, że w kolejnych edycjach konkursów innowacyjnych będą starali się o wsparcie finansowe swoich projektów badawczo-rozwojowych, jednak nie chcą szczegółowo omawiać planów swoich przedsiębiorstw. Podkreślają jednak, że wzrost innowacyjności firm poprawia ich konkurencyjność i – w efekcie – wyniki finansowe.

7.11. Opinia na temat IS jako długoletniego modelu stymulowania innowacyjności gospodarki

Ze względu na niestabilną sytuację polityczną w kraju, badani odmówili podjęcia próby oceny efektywności IS jako modelu długoletniego stymulowania innowacyjności gospodarki w Małopolsce.

U nas rząd się zmienia co pięć lat. Przyjdzie nowa władza i...

Powiedzmy: Pan jest premierem przez pięć lat i będzie pan pomagał MŚP. U pana się skończy kadencja i będę ja i nie będę wspierał MŚP – to się im odbije na rozwoju.

Działający w warunkach wysokiej niepewności przedsiębiorcy częstokroć ograniczają się do działań doraźnych, planowania krótkoterminowego i bieżącego reagowania na zmiany. Zapewnienie warunków brzegowych, które byłyby niezależne od zmieniających się władz centralnych i stabilne okazuje się najlepszą w opinii badanych metodą stymulowania gospodarki innowacyjnej.

7.12. Wnioski i rekomendacje

Przedsiębiorcy działający w przemysłach kreatywnych i czasu wolnego dysponują nikłą wiedzą na temat inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego – niejasne są dla nich założenia i cele wdrożenia tej koncepcji, a lista specjalizacji pozostaje nieznana. Ta grupa badanych zdecydowanie wyróżnia się na tle pozostałych niskim poziomem wiedzy; jest to prawdopodobnie związane ze specyfiką poszczególnych dziedzin i zupełnie odmiennym od produkcyjno-technologicznego charakterem możliwych do wdrożenia innowacji. Zaleca się opracowanie kampanii informacyjno-promocyjnej skierowanej wyłącznie do tej inteligentnej specjalizacji, z istotnym uwzględnieniem jej specyfiki.

Wymierne korzyści, jakie dostrzegają badani z przynależności do inteligentnych specjalizacji skupiają się wyłącznie na wzornictwie przemysłowym i projektowaniu – sprawdzaniu, czy nowe wyroby spełniają odpowiednie normy jakościowe. Potwierdza to tezę o konieczności prowadzenia odrębnej komunikacji do przemysłów kreatywnych i czasu wolnego; potencjalni beneficjenci wsparcia w ramach IS nawet jeśli zdobędą wiedzę o programie, mogą nie rozumieć, dlaczego jest on wart ich uwagi.

Kontrowersje w tej grupie badanych wzbudziło przede wszystkim zagadnienie wymogu współpracy ze szkołami wyższymi. Pojawiły się opinie, że Bon na innowacje jest niemal niemożliwy do zrealizowania. Wartość „dużego bonu” (tj. 100.000 zł) to kwota zbyt mała, by zachęcić ośrodki akademickie do partnerstwa; realizują one bowiem zazwyczaj projekty o wartości co najmniej dziesięciokrotnie większej. Jeżeli natomiast uczelnia zdecyduje się na współpracę, nie musi podejmować żadnych starań, by „klient” – przedsiębiorca był z tej kooperacji zadowolony; firma korzystająca z dotacji jest zmuszona akceptować narzucane przez jednostkę naukową warunki. Wypracowane zostały dwa potencjalne rozwiązania tych problemów. Pierwszym z nich jest zwolnienie przedsiębiorców korzystających ze wsparcia w ramach osi 1 i 3 RPO WM z wymogu realizacji badań w jednostkach akademickich określonej klasy. Badani postulują stworzenie na to miejsce katalogu wymogów kompetencyjnych, które mogłyby wykazywać również podmioty komercyjne. Drugie postulowane rozwiązanie to nałożenie na szkoły wyższe obowiązku realizacji określonej liczby projektów dofinansowanych z RPO WM rocznie. Uczelnie zaczną wtedy zabiegać o lepsze relacje z beneficjentami i będą zmuszone do współpracy na warunkach partnerskich.

Wsparcie, którego w przyszłości oczekują przedsiębiorcy od władz regionu to zwiększenie budżetu Bonów na innowacje (wzrost wartości Bonu do 150.000 zł) oraz działalność informacyjna i szkoleniowa.

8. Podsumowanie

Zebrane w toku analizy danych z wywiadów pogłębionych wnioski i rekomendacje przedstawione zostały podczas spotkania finalizującego projekt – panelu eksperckiego. Uczestniczyli w nim zarówno przedstawiciele Wykonawcy badania, jak i zaproszeni goście, reprezentujący poszczególne Grupy Robocze ds. IS w Małopolsce. Celem panelu było zapoznanie ekspertów z wynikami zrealizowanego badania jakościowego oraz poznanie ich opinii na temat postawionych wniosków i proponowanych rekomendacji do dalszych działań. Poruszono również wątek zmian, które powinny nastąpić, by Inteligentne Specjalizacje Województwa Małopolskiego były jeszcze skuteczniejszym narzędziem wspierania innowacyjności gospodarki.

Rekomendacje na poziomie poszczególnych inteligentnych specjalizacji zostały omówione w odpowiednich podrozdziałach, jako zamknięcie analizy materiału pozyskanego w toku badań jakościowych. Niniejszy rozdział ma za zadanie podsumowanie tych zagadnień, które dotyczą nie pojedynczych branż, a całej koncepcji wspierania innowacyjności gospodarki Małopolski.

Wniosek 1. Niedobór działań informacyjno-promocyjnych związanych z założeniami IS

W stosunku do ubiegłorocznego badania, wzrosła wiedza przedsiębiorców związana z ogólnymi założeniami IS; nadal jest ona jednak niewystarczająca. Badani mają obecnie nikłą świadomość, czym są Inteligentne Specjalizacje Województwa Małopolskiego.

Rekomendacja: Ewaluacja dotychczasowych działań informacyjno-promocyjnych w branżach należących do IS. Określenie efektywnych kanałów komunikacji w badaniu ilościowym, intensyfikacja działań skierowanych do potencjalnych odbiorców wsparcia.

Rekomendacja: Stworzenie strategii komunikacji IS, uwzględniającej zróżnicowany poziom wiedzy przedsiębiorców działających w poszczególnych branżach oraz odmienne korzyści, które mogą zyskać na przynależności do tych specjalizacji.

Komunikacja powinna być prowadzona w sposób niewymagający inicjatywy odbiorcy – przedsiębiorcy nie mogą poszukiwać informacji na temat, o którego istnieniu nie wiedzą. Eksperti rekomendują wykorzystanie stron internetowych często odwiedzanych przez przedsiębiorców (np. prezentujących aktualne zamówienia publiczne) do prezentacji przykuwających uwagę treści, zachęcających odbiorcę do zainteresowania się tematem.

Wniosek 2. Brak wiedzy o możliwościach pozyskania wsparcia dla przedsiębiorców aktywnych w ramach IS

Przedsiębiorcy znający założenia IS nie wiedzą zazwyczaj, o jakie wsparcie mogą wnioskować oraz gdzie i w jaki sposób się o nie ubiegać.

Rekomendacja: Dalsza promocja IS w należących do nich branżach.

Komunikacja powinna przebiegać dwutorowo:

1. Newsletter dystrybuowany za pomocą poczty elektronicznej. Prezentowane treści powinny skupiać się na korzyściach płynących z przynależności firm do IS, by zachęcić odbiorcę do dalszego zgłębiania zagadnienia. To również dobre narzędzie do promowania działalności Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.
2. Spotkania informacyjne, warsztaty, konferencje. Rekomenduje się prowadzenie tego typu wydarzeń przez ekspertów reprezentujących dwie perspektywy: Urzędu Marszałkowskiego (posiadający wiedzę na temat procedur związanych z udzielaniem wsparcia) oraz biznesu (potrafiących praktycznie interpretować przepisy oraz wskazywać rzeczywiste korzyści płynące z przynależności do IS).

Wniosek 3. Brak wystarczającego wsparcia merytorycznego

Przedsiębiorcy napotykają na liczne problemy związane z formalnościami dotyczącymi wsparcia na rozwój działalności innowacyjnej. Przepisy bywają dla nich niejasne, a ich interpretacje – enigmatyczne. Często nie wiedzą, gdzie mogą uzyskać kompleksowe doradztwo i wsparcie.

Rekomendacja: Dalszy rozwój Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich i szeroko zakrojona akcja je promująca. PIFE powinny przejąć na siebie funkcję konsultingową, wspierając przedsiębiorców na każdym etapie projektu innowacyjnego: od przygotowania wniosku o dofinansowanie, aż po rozliczenie projektu. Należy również zadbać o jak najwyższy poziom kompetencji ich pracowników i konsekwencję w prezentowanych przez nich opiniach i interpretacjach.

Wniosek 4. Niewystarczająca wiedza na temat możliwości współpracy z ośrodkami badawczymi

Trudnością w realizacji prac badawczo-rozwojowych jest niewystarczająca wiedza przedsiębiorców na temat oferty ośrodków badawczych i możliwych do stworzenia partnerstw.

Rekomendacja: Zaleca się utworzenie internetowej bazy informacji na temat działających w Województwie Małopolskim ośrodków badawczych, chcących podejmować współpracę z lokalnymi przedsiębiorstwami w celu komercjalizacji wyników realizowanych prac. Rejestr powinien zawierać co najmniej informacje o nazwie jednostki i jej specjalizacjach. Może również obejmować proponowane kierunki prac badawczych oraz profile poszukiwanych partnerów biznesowych.

Rekomendacja: Ułatwieniem w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami a ośrodkami badawczymi może być organizacja spotkań o charakterze półformalnym, będących okazją do nawiązywania osobistych kontaktów pomiędzy przedstawicielami obu środowisk. Organizatorem spotkań powinien być Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego; ta instytucja byłaby również odpowiedzialna za dobór i zaproszenia potencjalnych uczestników – optymalnie drogą poczty elektronicznej lub telefonicznie.

Rekomendacja: Realizacja kampanii informacyjnej skierowanej do pracowników szkół wyższych może wywołać efekt synergii – nie tylko przedsiębiorcy, ale również naukowcy mogą być zainteresowani budowaniem partnerstw na rzecz komercjalizacji wyników prac badawczych.

Wniosek 5. Regulacja warunku współpracy z jednostkami naukowymi

Współpraca przedsiębiorców z jednostkami naukowymi napotyka na dwie kluczowe bariery:

1. Wartość projektów finansowanych z Bonów na innowacje jest często zbyt mała, by zdobyć zainteresowanie dużych, renomowanych ośrodków. Wsparcie z osi 1 i 3 RPO WM o wyższej wartości jest natomiast trudne do pozyskania z przyczyn formalnych. Tworzy to lukę – część małych i średnich przedsiębiorstw nie może wejść w partnerstwa w obszarze B+R ze względu na brak odpowiednich funduszy.
2. Nie jest uregulowana kwestia praw własności do wyników realizowanych badań i ich komercjalizacji. Tworzy to problemy na etapie konstruowania umów z jednostkami badawczymi. Przedsiębiorcy chcący realizować projekty o dużym potencjale komercyjnym rezygnują ze współpracy ze względu na koszty, z jakimi wiąże się ona w dłuższej perspektywie.

Rekomendacja: Nałożenie na szkoły wyższe obowiązku realizacji określonej liczby projektów dofinansowanych z obszaru komercjalizacji badań naukowych rocznie. W efekcie zaczną one zabiegać o lepsze relacje z beneficjentami i będą zmuszone do współpracy na warunkach partnerskich.

Rekomendacja: Zwolnienie przedsiębiorców z wymogu współpracy z jednostkami badawczymi na rzecz stworzenia katalogu wymogów wobec partnerów, które mogą spełniać również podmioty komercyjne. Zlikwiduje to faktyczny monopol szkół wyższych na prace badawcze w finansowanych ze środków publicznych pracach B+R i umożliwi tworzenie partnerstw na warunkach korzystnych dla obu stron.

Rekomendacja: Uregulowanie kwestii praw własności do komercjalizacji wyników badań. Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu ochrony patentowej tworzonych rozwiązań.

Wniosek 6. Zbyt rozbudowane i nieprecyzyjne uszczegółowienie IS

Obecny sposób uszczegółowienia IS powoduje dwojakie trudności dla przedsiębiorców:

1. Zbyt rozbudowana, mało precyzyjna „mapa” branż sprawia, że trudno im odnaleźć się w katalogu IS; nie mają pewności, czy ich działalność rzeczywiście predestynuje firmę do ubiegania się o wsparcie dedykowane inteligentnym specjalizacjom.
2. Nieprecyzyjne uszczegółowienie IS sprawia, że firmy nie prowadzące działalności mieszczącej się w katalogu mogą z łatwością „nagiąć” swój profil do prezentowanej listy, by ubiegać się o wsparcie. W rezultacie fundusze są konsumowane przez podmioty nie tylko nieinnowacyjne, ale często niepowiązane z daną specjalizacją. Promują one jednak na tej podstawie swoją działalność, co niejednokrotnie wpływa negatywnie na wizerunek całej branży.

Rekomendacja: Stały monitoring uszczegółowienia IS ze względu na trendy gospodarcze w regionie, by to inteligentne specjalizacje odzwierciedlały stan rynku, nie zaś przedsiębiorstwa dostosowywały się do wymogów związanych z udzielaniem wsparcia.

Rekomendacja: Dokładna weryfikacja podmiotów ubiegających się o wsparcie pod kątem prowadzonej przez nie działalności.

Rekomendacja: Powołanie konsultantów (np. przy Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich lub w dedykowanej komórce Urzędu Marszałkowskiego), którzy znając intencje twórców uszczegółowienia IS oraz założenia koncepcji, będą pomagać przedsiębiorcom w określeniu, czy profil ich działalności zawiera się w branżach należących do IS.

Wniosek 7. Zbyt skomplikowany proces wnioskowania o wsparcie

Szersze wykorzystanie wsparcia dla przedsiębiorstw działających w inteligentnych specjalizacjach blokuje poziom skomplikowania procedur związanych z ubieganiem się o środki z RPO WM (rzutujący jednocześnie na opinię o innych formach wsparcia). Wnioski są zbyt skomplikowane, a negatywna ocena formalna dyskwalifikuje pomysł jeszcze przed jego oceną merytoryczną. Czas na przygotowanie wniosku jest zbyt krótki, a czas jego oceny – zbyt długi.

Rekomendacja: Częściowa automatyzacja – na wzór formularzy rozliczeń podatkowych – wniosków pozwoli uniknąć błędów formalnych oraz skróci czas oceny wniosku. Jest to rozwiązanie optymalne w ocenie przedsiębiorców, jednak niemal niemożliwe do wprowadzenia według ekspertów – wymagałoby ono istotnych zmian na poziomie systemowym.

Rekomendacja: Zdjąć odium z wniosków o wsparcie można poprzez udzielenie potencjalnym beneficjentom pomocy przy ich wypełnianiu. Optymalnym rozwiązaniem byłoby tutaj przydzielenie każdemu zainteresowanemu dedykowanego konsultanta, znającego profil działalności przedsiębiorstwa i wspierającego je merytorycznie podczas przygotowywania dokumentów, by mogło uniknąć błędów formalnych, nie ponosząc kosztów zatrudniania wyspecjalizowanej firmy doradczej.

Rekomendacja: Przedsiębiorcy postulują jak najwcześniejsze informowanie ich o planowanych na kolejne lata konkursach i ich obszarach tematycznych. Umożliwi to lepsze przygotowanie się do składania wniosków o wsparcie.

Wniosek 8. Konieczność rozszerzenia katalogu IS Województwa Małopolskiego

Obecne uszczegółowienie nie zawiera dwóch kluczowych dla rozwoju regionu dziedzin.

1. Meblarstwo – silnie rozwijające się. W opinii ekspertów, podjęte wcześniej próby ujęcia tej branży w IS *Przemysły kreatywne i czasu wolnego* było błędem; należy rozważyć dodanie meblarstwa jako kolejnej inteligentnej specjalizacji Województwa Małopolskiego.
2. Technologie związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza – ze względu na dotyczący Małopolskę problem zanieczyszczeń, rekomenduje się powołanie grupy mającej na celu określenie, czy istnieje potencjał rozwojowy przedsiębiorstw produkujących rozwiązania technologiczne, mogące poprawić stan powietrza w regionie. Wsparcie ich w ramach inteligentnej specjalizacji może przynieść dwojakie korzyści: ekonomiczne oraz ekologiczne.

Aneks

Scenariusz FGI

Lp.	Scenariusz wywiadu
Przywitanie uczestników, prezentacja celów spotkania, jego programu oraz zakładanych rezultatów prac	
1.	Na początku chciał(a)bym, aby powiedzieli Państwo, jakie znają Państwo założenia dotyczące Inteligentnych Specjalizacji? Na czym polega ta koncepcja, dlaczego została wprowadzona?
2.	Jakie znają Państwo inteligentne specjalizacje województwa małopolskiego? <i>Jeżeli respondenci wymienią wszystkie inteligentne specjalizacje województwa małopolskiego, pytanie 3 zostanie ominięte.</i>
3.	Które z poniższych specjalizacji należą do inteligentnych specjalizacji województwa małopolskiego? <i>Moderator rozda respondentom kartki, na których będą wymienione inteligentne specjalizacje województwa małopolskiego, których nie wskazano w poprzednim pytaniu oraz niektóre inteligentne specjalizacje innych województw.</i>
4.	Jakie korzyści osiągnęły do tej pory małopolskie przedsiębiorstwa dzięki wprowadzeniu inteligentnych specjalizacji? <i>Jeżeli respondenci zgodnie stwierdzą, żeby małopolskie przedsiębiorstwa nie osiągnęły do tej pory jakichkolwiek korzyści, pytanie 5 zostanie pominięte.</i>
5.	Jak Państwo oceniają, czy korzyści osiągnięte dzięki wprowadzeniu koncepcji inteligentnych specjalizacji miały istotne znaczenie dla działalności przedsiębiorstw z województwa małopolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw działających w zakresie Państwa specjalizacji)? Proszę uzasadnić odpowiedź.
6.	Jakie negatywne konsekwencje dla małopolskich przedsiębiorstw miało wprowadzenie koncepcji inteligentnych specjalizacji? <i>Jeżeli respondenci zgodnie stwierdzą, że wprowadzenie koncepcji inteligentnych specjalizacji nie miało jakichkolwiek negatywnych konsekwencji, pytanie 7 zostanie pominięte.</i>
7.	Jakie działania powinny zostać podjęte, aby ograniczyć negatywne konsekwencje związane z wprowadzeniem inteligentnych specjalizacji? Jakie podmioty powinny być zaangażowane w realizację tych działań?
8.	Jakie potencjalne, niewystępujące do pory korzyści mogą osiągnąć przedsiębiorstwa z branż należących do inteligentnych specjalizacji (ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw działających w zakresie Państwa specjalizacji)?
9.	Jakie działania należy podjąć, aby przedsiębiorstwa osiągały większe korzyści z przynależności do dziedziny inteligentnych specjalizacji? Jakie podmioty powinny być zaangażowane w realizację tych działań?
10.	Jakie potencjalne, niewystępujące do pory zagrożenia mogą pogorszyć warunki prowadzenia działalności w dziedzinach inteligentnych specjalizacji? <i>Jeżeli respondenci zgodnie stwierdzą, że nie dostrzegają potencjalnych zagrożeń, które mogą pogorszyć warunki prowadzenia działalności w dziedzinach inteligentnych specjalizacji, pytanie 11 zostanie pominięte.</i>

11.	W jaki sposób można zapobiec potencjalnym zagrożeniom w prowadzeniu działalności w dziedzinach inteligentnych specjalizacji (ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw działających w zakresie Państwa specjalizacji)? Jakie podmioty powinny być zaangażowane w realizację tych działań?
12.	Jak oceniają Państwo zakres uszczegółowienia dziedziny Państwa inteligentnej specjalizacji?
13.	Jakie wprowadzone w ciągu ostatnich 24 miesięcy nowe technologie i zastosowania technologiczne istotne w skali regionu, które nie zostały uwzględnione w uszczegółowieniu, Państwo dostrzegają (w kontekście Państwa specjalizacji)?
14.	W jaki sposób należy zmodyfikować uszczegółowienie dziedziny Państwa inteligentnej specjalizacji, aby było ono lepiej dostosowane do aktualnej sytuacji?
15.	Jak oceniają Państwo wsparcie oferowane firmom z dziedzin Inteligentnych specjalizacji w ramach osi 1 (Gospodarka Wiedzy) i 3 (Przedsiębiorcza Małopolska) RPO WM na lata 2014-2020? Proszę uzasadnić Odpowiedź.
16.	Na jakie bariery w korzystaniu ze wspomnianego wsparcia Państwo napotkali? <i>Jeżeli respondenci nie napotkali na jakiegokolwiek bariery w korzystaniu ze wsparcia, pytanie 17 zostanie pominięte.</i>
17.	W jaki sposób można przeciwdziałać barierom w korzystaniu ze wsparcia?
18.	Jak oceniają Państwo warunki współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020?
19.	Na jakie bariery przy próbie nawiązania współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020 Państwo natrafili? <i>Jeżeli żaden z respondentów nie próbował nawiązać współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi, pytania 20-24 zostaną pominięte.</i> <i>Jeżeli żaden z respondentów nie natrafił na bariery przy próbie nawiązania współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi, pytanie 20 zostanie pominięte.</i>
20.	W jaki sposób można przeciwdziałać barierom w nawiązywaniu współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi
21.	Czy współpracowali Państwo z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020? Jeżeli tak, to na czym polegała ta współpraca i co udało się dzięki niej osiągnąć? <i>Jeżeli żaden z respondentów nie współpracował z uczelniami i jednostkami badawczymi, pytania 22, 23 i 24 zostaną pominięte.</i> <i>Jeżeli zdarzyło się, że respondent/respondenci współpracował/współpracowali z uczelniami i jednostkami badawczymi, ale każdy z przypadków współpracy zakończył się niepomyślnie (brak pozytywnych rezultatów), pytanie 22 zostanie pominięte.</i>
22.	Jakie czynniki zdecydowały o tym, że współpraca zakończyła się sukcesem?
23.	Na jakie bariery podczas współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi przy staraniach o wsparcie w ramach osi 1 i 3 RPO WM na lata 2014-2020 Państwo natrafili? <i>Jeżeli respondenci w ogóle nie napotkali na bariery we współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi, pytanie 24 zostanie pominięte.</i>
24.	W jaki sposób można przeciwdziałać barierom we współpracy z uczelniami i jednostkami badawczymi
25.	Jakiego rodzaju wsparcia od instytucji regionalnych dla przedsiębiorstw z dziedzin inteligentnych specjalizacji Państwo oczekują?

26.	W jaki sposób należy zmodyfikować wsparcie od instytucji regionalnych oferowane przedsiębiorstwom z dziedzin inteligentnych specjalizacji?
27.	W jakim stopniu Państwa potrzeby w zakresie realizacji działań z zakresu B+R przez firmy zewnętrzne są zaspokajane przez obecnie funkcjonujące podmioty świadczące usługi w tym zakresie?
28.	Czy zlecali Państwo realizację działań z zakresu B+R firmom zewnętrznym? Jeżeli tak, to jakie czynniki zachęciły Państwo do skorzystania z ich usług? Jeżeli nie, to jakie czynniki zniechęciły Państwa do skorzystania z ich usług? <i>Jeżeli żaden z respondentów nie skorzystał z usług firm zewnętrznych, pytania 29, 30, 31 i 32 zostaną pominięte.</i>
29.	W jakim stopniu są Państwo zadowoleni z realizacji działań z zakresu B+R przez firmy zewnętrzne? Proszę uzasadnić odpowiedź. <i>Jeżeli skorzystanie z usług firm zewnętrznych dotyczących realizacji działań z zakresu B+R nie przyniosło pozytywnych efektów, pytanie 30 zostanie pominięte.</i>
30.	Jakie czynniki zadecydowały o tym, że skorzystanie z usług firm zewnętrznych dotyczących realizacji działań z zakresu B+R przyniosło pozytywne efekty?
31.	Na jakie bariery w zakresie realizacji działań z zakresu B+R przez firmy zewnętrzne Państwo natrafili? <i>Jeżeli respondenci nie natrafili na jakiegokolwiek bariery w w zakresie realizacji działań z zakresu B+R przez firmy zewnętrzne, pytanie 32 zostanie pominięte.</i>
32.	W jaki sposób można przeciwdziałać barierom w zakresie realizacji działań z zakresu B+R przez firmy zewnętrzne
33.	Proszę powiedzieć, jakie działania innowacyjne i z zakresu B+R zrealizowali Państwo dzięki temu, że została wprowadzona koncepcja inteligentnych specjalizacji i związane z nią wsparcie?
34.	Proszę sobie wyobrazić, że koncepcja inteligentnych specjalizacji oraz związane z nią wsparcie nie zostały wdrożone. Czy wówczas poziom aktywności Państwa przedsiębiorczości w zakresie B+R i innowacyjności byłby inny niż w obecnej sytuacji? Jak duża byłaby to różnica i z czego wynika?
35.	Czy mają Państwo plany dotyczące aktywności B+R i działalności innowacyjnej odnoszące się do koncepcji inteligentnych specjalizacji i korzystania ze wsparcia z nią związanego? Jeżeli tak, to jakie są to plany?
36.	Czy, Państwa zdaniem, realizacja model inteligentnych specjalizacji pozwoli na stymulowanie innowacyjności gospodarki w okresie dłuższym niż 10 lat? Proszę uzasadnić odpowiedź.
37.	Jakie zmiany w modelu inteligentnych specjalizacji należy wprowadzić, aby skuteczniej przyczyniał się do stymulowania innowacyjności gospodarki w okresie dłuższym niż 10 lat?
Dyskusja nad zaktualizowanym katalogiem jednostek naukowych i instytucji otoczenia biznesu działających na terenie województwa małopolskiego w ramach specjalizacji respondentów.	
Podziękowanie za udział w spotkaniu	

Scenariusz panelu eksperckiego

Lp.	Scenariusz panelu eksperckiego
	Przywitanie uczestników, prezentacja celów spotkania, jego programu oraz zakładanych rezultatów prac
1.	Przedstawienie założeń badania, skrótu wyników.
2.	Przedstawienie wniosków i rekomendacji, które powstały w wyniku analizy materiału badawczego.
3.	Dyskusja na temat wniosków i rekomendacji. Uszczegółowienie przedstawionego materiału przez ekspertów z Grup Roboczych ds. Inteligentnych Specjalizacji.
4.	Przedstawienie i dyskusja nad zaktualizowanym katalogiem jednostek naukowych i instytucji otoczenia biznesu działających na terenie województwa małopolskiego w ramach inteligentnych specjalizacji.

Podziękowanie za udział w spotkaniu